

ΦΥΛΛ. 17

TOM. A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΤΖΕΛΛΑΛΕΔΙΝ.

Διήγημα βωσικόν.

(Συνέχεια και τέλος. "Ιδε φυλλάδ. 16.)

Ἡ Ζουδμίλλα ἐβύλαξε τὸν λόγον τῆς, καὶ προσποιηθεῖσα ἀσθένειαν, ἐκλείσθη εἰς τὸν κοιτῶνά τῆς. Ὁσάκις ἠρώτα περὶ αὐτῆς ὁ μ. π. ἐς, ἀπεκρίνοντο ὅτι ἦτον ἄρρωστος· καὶ ἡ ἀπόκρισις δὲν ἦτον ψευδής, διότι, τόσῳ εἶχεν ἀλλοιωθῆ, ὥστε οἱ γονεῖς τῆς τὴν ἐνόμιζον τῶν ἄσθενῶν. Μόνῃ ἡ μητρὶα τῆς τὴν ἐπέπληττε διότι ἔμενεν ἀδιακόπως μεμονωμένη, καὶ τὴν παρεκάλει νὰ καταβῆ, ἔστω καὶ ὀλίγον, εἰς τὴν αἰθουσαν. Ὁ μ. π. ἐς, ἔλεγεν, ἐρωτᾷ τί γίνεσαι, ὁ μ. π. ἐς ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ ἴδῃ. Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις τῆς νέας ἦτον ἀκλόνητος.

Τόμος 4'

Εἰς μᾶτην ὁ Τζελλαλεδίν ἤρχετο δις τῆς ἡμέρας, εἰς μᾶτην διέβαινε δεκάκις ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας τοῦ συνταγματάρχου ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδῃ τὴν ἀγαπητὴν του, ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τῆς· ἡ Ζουδμίλλα ἐκρύπτετο, καὶ ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος τὴν ἀνεζήτησε ὡς ἀληθὲς τέκνον τῆς Ἀσίας, οὗ τινος τὸ ἐνθερμον πάθος, εἴτ' ἔρωσ εἶναι εἴτε μῖσος, δὲν ἔχει ὄρια. Ὁ πατὴρ του τὸν ἐπέπληττε διὰ τὰς αἰωνίας σχεδὸν ἀπουσίας του, ἡ δὲ μήτηρ του, βλέπουσα αὐτὸν ἀλλοιοῦμενον, τὸν ἐπεριποιεῖτο πολὺ πλέον τοῦ συνήθους· ἐκεῖνος ὅμως ἠδιαφορεῖ.

Ἐσπέραν τινὰ, οἱ Τάρταροι εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς τὰς οἰκίας των, τὸ τσαμίον ἦτον ἔρημον, καὶ τὰ ποιμνία ἐπανήρχοντο εἰς τὰς μάδρας των. Ὁ μολλὰς καὶ τινες τῶν ἐγκριτοτέρων τῆς φυλῆς εἶχον συνελθῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τσαγῆρ-Ἀγαδούρ. Ὑποκάτω δένδρου κήπευ τινός, ἐπὶ τῆς χλόης, ἔστρωσαν τάπητα μεγαλοπρεπῆ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔβαλον μικρὰν τράπεζαν

Φυλλάδου 17

κομποτάτην καταφορτισμένην με σερμπέτια. Οί συμπόται καθήσαντες κύκλω, ἐρρόφησαν πολλῶν τσιμποκίων καπνόν, καὶ ἔπιον ἐν σιωπῇ πολλοὺς κυκίσκους καφέ. Ἐπειτα ἤρχισαν νὰ ὀμιλῶσι περὶ τῆς μεγάλης τιμῆς τῶν τροφίμων, περὶ τοῦ κακοῦ καιροῦ, καὶ ἐπὶ τέλους περὶ Ῥώτων.

— Ὁ γυψ εἶναι δυνατός, εἶπεν ὁ Ῥαγαδούρ· εὐρίσκειται ὅμως πτηνόν τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὸν νικήσῃ.

— Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ, εἶπεν ὁ λευκοπῶγων μολλὰς· ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὸ πτηνόν τοῦτο; Εἶναι καιρός νὰ πετάξῃ.

— Ἡκόνισε τοὺς ὄνυχάς του· δὲν τὸ ἤξεύρεις;

— Πῶς;

— Ὁ πασᾶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον εἰς τὴν Ῥωσίαν.

— Ὁ Ἄλλαχ εἶναι μέγας, καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ προσφῆτης του! Λοιπὸν, θὰ υπάγῃς εἰς τὴν Τουρκίαν ἢ θὰ στείλῃς τὸν υἱόν σου; ἠρώτησεν ὁ μολλὰς.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φωτίσῃ, Ἀβδουλ-Μελέκ· δὲν ἤξεύρεις ὅτι οἱ Τούρκοι ἔσφαξαν τὸν πρωτότοκόν μου; Ὅχι· δὲν θὰ ἐκθῶ ἀπ' ἐδῶ ἕως . . .

— Πλὴν ποῦ εἶναι ὁ υἱός σου; ἠρώτησέ τις τῶν συμποτῶν. Δὲν τὸν εἶδαμεν πρὸ δύο μηνῶν· τί τὸν σενέβῃ;

— Ποῶς δύναται νὰ ἐξιχνιάτῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου; Ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν γνωρίζω πλέον τὸν υἱόν μου· ἡμέραν καὶ νύκτα περιφέρεται εἰς τὰ δάση καὶ τὰ βουνά· ἔσχασε δύο ἄλογα. Καθ' ἡμέραν τὸν βλέπω τηκόμενον, καὶ ὅταν τὸν ἐρωτῶ δὲν μ' ἀποκρίνεται.

— Κρῖμα! κρῖμα εἶπεν ὁ γέρον μολλὰς σείων τὴν κεφαλὴν καὶ χαδεύων τὸ γένειον· δὲν ἤξεύρεις λοιπὸν τί ἐπιθυμεῖ; . . . μὴ θέλῃ νὰ υπανδρευθῇ; φρόντισε, διότι ἔφθασεν ὁ καιρός του. Εἶναι εἰκοσιδύο χρόνων.

— Ἐγεις δίκαιον, πλὴν ποῦ νὰ εὔρω μαργαρίτην ἄξιον τοῦ Ἴζελλαλεδδίν μου; ἀπεκρίθη ὁ γέρον μπέης μ' ἔπαρσιν πατρικῆν.

— Μὰ τὸν προσφῆτην, αἱ ἀξιώσεις σου εἶναι ὑπερβολικαί. Ὅλα τὰ βόδια τῆς πόλεώς μας δὲν εἶναι μαρμαμένα, ὅλ' αἱ ὠραιότητες δὲν ἐξέλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν τῶν πιστῶν. Γνωρίζεις τὴν κόρην τοῦ Χατζῆ-μπεη; Ἴδου νέα ἀξία τοῦ υἱοῦ σου.

Ἡ ἰδέα τοῦ γάμου τοῦ Ἴζελλαλεδδίν ἤρπεν εἰς τὸν γέροντα· ἐξέτασε λοιπὸν περὶ τῶν προτερημάτων τῆς νέας, καὶ ὅλοι οἱ παρόντες τὴν ἐξεθείασαν.

Μετ' ὀλίγον ἵππος τις εἰσηλθε καλπάζων εἰς τὴν αὐλήν. Καταβάς δὲ ὁ Ἴζελλαλεδδίν, ἐρρίψε τὸν γαλινόν τοῦ ἵππου εἰς τὴν χεῖρα ὑπρέτου, καὶ, μὲ βλέμμα χαῦνον, μὲ κεφαλὴν προσκλινῆ, διευθύνθη πρὸς τὸν κῆπον.

— Τὸ ἄλογον, εἶπεν ὁ ὑπρέτης, ἔκαμε φρικτὸν δρόμον, καὶ ὡς τόσον οὔτε τὸ ἐχάδευσε, οὔτε κὰν τὸ βλέμμα του ἐρρίψεν εἰς αὐτό. Τί ἔχει ὁ μπέης μας;

— Δὲν εἶναι καλὰ, ἀπεκρίθη ἄλλος τις ὑπρέτης.

Καὶ συνωμίλησαν ἀμφότεροι μὲ φωνὴν χαμηλὴν.

Ὁ δὲ Ἴζελλαλεδδίν, ἀκούσας τὴν φωνὴν τῶν ἐν τῷ κῆπῳ, ἀπεσύρθη εἰς γωνίαν παράμερον, καὶ ἐκάθησεν ἔχων τὴν καρδίαν εἰς ἄκρον περίλυπον. Καθ' ἐκάστην

ἐξήρχετο τῆς οἰκίας ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἴδῃ τὴν Ζουδμίλλαν, καὶ καθ' ἐκάστην ἔλεγον πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀσθενεῖ.

Στηρίζας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἐβυθίσθη εἰς ὄνειροπολήσεις λυπηράς μὲν, τὰς ὁποίας ὅμως δὲν ἀντήλλαττεν οὐδὲ μὲ ὄλους τῆς Ἀσίας τοὺς θησαυροὺς.

Οἱ ξένοι τοῦ πατρός του εἶχον ἀναχωρήσει ὅλοι ἐκοιμῶντο εἰς τὸ χωρίον, αὐτὸς δὲ ἐκάθητο ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ σίμποδος. Αἴφνης ἤκουσεν ἤχον ἐλαφρὸν ὑπὸ τὰ δένδρα, καὶ εἶδε πέπλον λευκὸν κυματιζόμενον ἐν μέσῳ τοῦ σκότους.

— Αἰώνιος εἶσαι μόνος καὶ λυπημένος! εἶπε φωνὴ παιδική· ἡ χαρὰ λοιπὸν ἐξωρίσθη διὰ παντὸς ἀπὸ τὴν καρδίαν σου;

— Ἄ! οὐ εἶσαι, ἀγαπητή μου; Καλὴ ἔσπερα σου, κόρη μου, διεσκεδάστε καλὰ σήμερον;

— Ἡ Ἐμινὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ διασκεδάσῃ ὅταν κλαίουν οἱ φίλοι της.

— Καὶ ποῶς κλαίει;

— Σὺ, Ἴζελλαλεδδίν.

Ὁ νέος ἐσιώπησεν.

— Ἡ μάνα σου σὲ προσμένει νὰ δειπνήσῃς.

— Δὲν ἔχω ὄρεξιν.

— Καὶ τί νὰ τὴν εἰπῶ;

— Ὅτι δὲν πεινῶ. Εἶπέ ὅτι θέλεις.

— Ἡξεύρεις, Ἴζελλαλεδδίν; . . . εἶπεν ἡ νέα μετὰ μικρὰν σιωπὴν· γρήγορα θὰ ἐπαναλάβῃς τὴν παιδρότητα σου.

— Διὰ τί;

— Ἐμάντευσαν τὸ μουσικὸν τῆς λύπης σου, καὶ εὔρηκαν τὸ ἱατρικόν.

— Τί ἐμάντευσαν; ἀνέκραξεν ὁ Ἴζελλαλεδδίν σηκωθείς μὲ ὄρμην.

— Μὴ θυμόνης. Δὲν θέλω νὰ σὲ λυπήσω· πλὴν εἶμαι ὅλη χαρὰ ἐνθυμουμένη ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ γείνης εὐτυχής.

— Δὲν θυμόνω Ἐμινέ· διηγήσου με ὅμως τί ἔμαθες· μὴ μὲ κρύπτῃς τίποτε.

— Θέλουν νὰ σὲ υπανδρεύσουν. Λέγουν ὅτι ἡ σύζυγος ἀποδιώκει τὴν λύπην.

— Νὰ μὲ υπανδρεύσουν! ἐμέ! καὶ μὲ ποῖαν;

Ἡ Ἐμινὲ διηγήθη τὴν συνομιλίαν τοῦ μολλὰ καὶ τοῦ πατρός του, τὴν ὁποῖαν ἤκουσεν οὔσα εἰς τὸν κῆπον.

— Ἄ! αὐτὰ εἶπαν, ἀνέκραξεν ὁ Ἴζελλαλεδδίν. Δὲν εἶναι ὅμως εἰς τὴν ἐξουσίαν των. . . Ζουδμίλλα, πρέπει νὰ σὲ ἴδῳ, καὶ τριπλοῦς τοῖχος ἂν σὲ διαχωρίζῃ ἀπὸ ἐμέ. Τὸ ἄλογόν μου . . . τὸ ἄλογόν μου.

— Ποῦ θὰ υπάγῃς τόσον ἀργά;

— Καλὴν νύκτα, Ἐμινέ· εἶπέ εἰς τὴν μητέρα μου νὰ μὴ μὲ περιμένῃ.

Μετὰ δέκα λεπτὰ ὁ Ἴζελλαλεδδίν ἐκάπαζεν ἐκ νέου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κοιλάδος.

Ὅταν ἐφθασεν εἰς τὸ τέλος τοῦ δρόμου του, ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ γελᾷ, ὁ κορυδαλὸς νὰ κελადῇ, καὶ ἡ Ζουδμίλλα, ἥτις δὲν ἐφοβεῖτο μὴ ἀπαντήσῃ τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν νέον, εἶχε καταβῆ εἰς τὸν κῆπον. Πρὸς τὴν ἄκρην δενδροστοιχίας, ὑπὸ ἄλλος ἰσμών καὶ κλημάτων, γονυπετήσασα ἐν κατανύξει προσήχετο μὲ ὄλην

τὴν ἀθωότητα τῆς ψυχῆς της, καὶ προσήχετο τὸν νοῦν ἔχουσα εἰς τὴν μητέρα της καὶ εἰς ἐκείνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὴν διεχώριζε φραγμὸς ἀδιάβατος. Ὁ Τζελλαλεδδίν, ἰδὼν αὐτὴν, ἐστάθη ὀλίγον μακρὰν, μὴ τολμῶν νὰ πλησιάσῃ· ἀλλὰ τέλος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ἢ δὲ νέα ἀφείσα φωνῆν ἠθέλησε νὰ φύγῃ.

— Μὴ φεύγῃς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ἐκεῖνος. Αὐτὸς ὁ Θεὸς μ' εὐσπλαγχνίσθη, αὐτὸς μ' ἐβόηθησε νὰ σ' ἐπιτύχω.

Καὶ ταῦτα λέγων ἔτρεμε, καὶ δάκρυ κατέβαινεν εἰς τὸ κάτωχρον πρόσωπόν του. Καὶ ἡ μὲν Ζουδμίλλα, λυπηθεῖσα αὐτὸν ἐκάθηται ἐπὶ θρανίου, ἐκεῖνος δὲ ἀκίνητος ἔμπροσθέν της, ἐτιώπα· ἀλλ' εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ ἡ πλέον ἄπειρος γυνὴ εὐρίσκει πῶς ν' ἀρχίσῃ τὴν ὁμιλίαν καταλλήλως.

— Δὲν σ' εὐχαρίστητα, εἶπεν, ἀκόμη διὰ τὴν συγκατάθεσίν σου. . . Πρὸ ἐνός μηνός. . . ἐνθυμεῖται.

— Μάλιστα, ἐνθυμοῦμαι· τί δὲν θὰ ἔκαμνα τότε διὰ σέ; τί δὲν θὰ κάμω σήμερον καὶ πάντοτε; ἀφοῦ σὲ εἶδα τὴν πρώτην φοράν, δὲν ἔχω πλέον οὐδὲ θέλησιν, οὐδὲ λογικόν, οὐδὲ κρίσιν. Μίαν μόνην ἐπιθυμίαν ἔχω· νὰ σὲ βλέπω ἀδιακόπως. Τὸ μῖσός μου ἐναντίον τῶν Ῥώτων, ἢ δίψα τῆς ἐδικήτεως, ὅλα τὰ αἰσθηματὰ ὅσα ἐβύζασα μὲ τὸ γάλα τῆς μητρός μου, ὅλα ἐσβέσθησαν ἀπὸ τὸ βλέμμα σου· τὸ βλέμμα τοῦτο μὲ καίει, θὰ μὲ θανατώσῃ· ἠξέυρω ὅτι ἀποστρέφεται τοὺς μουσουλμάνους· ἐλευθέρωσέ με λοιπὸν ἀπὸ τὸν πόνον ὁ ὁποῖος μὲ κατατῆκει, μὴ μὲ μαγεύῃς πλέον. Ὁ Ζουδμίλλα! δι' ἐμέ δὲν ὑπάρχει πλέον ὠραιότης εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, δὲν ὑπάρχει πλέον οὐρῆ εἰς τὸν οὐρανόν· σὺ μόνη, σὺ μόνη εἶσαι ἡ ζωὴ μου, ὁ παράδεισός μου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας της καὶ κατεφίλει περιπαθῶς τὰ κράσπεδα τῆς ἐσθῆτός της.

— Σήκω, μπέη, ἔλα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀκουσέ με, εἶπεν ἡ νέα· δὲν σὲ μισῶ, δὲν σὲ καταφρονῶ ἐξ αἰτίας τῆς θρησκείας καὶ τοῦ γένους σου. Ὑπάρχει ὁ μὴ φραγμὸς τὸν ὁποῖον κἀνεὶς ἔρωσ δὲν δύναται νὰ καταστρέψῃ. Λησμόνησε λοιπὸν τὸν ἔρωτά σου, μὴ ζητῆς νὰ μὲ βλέπῃς, ὕπαγε εἰς τὴν Τουρκίαν ἢ εἰς ἄλλον τινὰ ξένον τόπον, καὶ τότε θὰ μὲ λησμονήσῃς, ὅθ' εὖρης εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πολλὰς ὥρας. . .

— Ἦν' εὐκολώτερον νὰ πρασινίσῃ ἐκ νέου σχοῖνος καεὶς ἀπὸ κεραυνόν, παρὰ ν' ἀπολύσω ἐγὼ τὴν παρμικρὰν ἡσυχίαν μακρὰν σου. Ἐὰν ἀνταμείψῃς τὸν φλογερὸν ἔρωτά μου μὲ μικροτάτην ἐνδειξιν ἀγάπης, θὰ καταστρέψῃς ὡς ἱστὸν ἀράχνης ὅλους τοὺς φραγμὸς περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖς· τίποτε εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔμπορεῖ νὰ μ' ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ φθάσω εἰς σέ. Ἐμπορῶ διὰ νὰ σ' εὕρω νὰ πετάξω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ καταβῶ εἰς τὰ βῆθη τῆς ἀβύσσου. Τί σημαίνει τὸ γένος μου; Ἐλησμόνησα ὅτι εἶσαι κόρη τῆς Ῥωσίας, λησμόνησε καὶ σὺ ὅτι εἶμαι Γάρταρος. Δὲν μ' ἀγαπᾷς ὅμως, . . . εἶπέ το. Προτιμῶ νὰ μὲ φονεύσῃς διὰ μιᾶς, παρὰ νὰ χύνῃς καθ' ἡμέραν ἀπὸ μίαν ῥάνίδα δλητηρίου εἰς τὰς φλέβας μου. Δὲν μ' ἀγαπᾷς, δὲν θὰ μ' ἀγαπήσῃς ποτέ. Μὲ θεωρεῖς ὡς ἀνόητον, ὡς Γάρταρον ἄξιον καταφρονήσεως. Λέγε, λοιπὸν, ἐξ-

κολούθησε βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἐγχειριδίου, λέγε· μὲ μένει ἐν μέσον σωτηρίας.

— Ἄ! Θεέ μου! Θεέ μου! ἐπιθύριτεν ἡ νέα· ὁποία δοκιμασία! Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μπέη, μὴ μὲ βατανίζῃς. Ἴδὲ πόσον ὑπέφερα μακρὰν σου· χιλιάκις ἠθέλησα νὰ πιαθῶ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν ἔκαμα. . . Ὁ Τζελλαλεδδίν, σὲ ἀγαπῶ, καὶ σὲ παρκαλῶ νὰ μ' ἀφήσῃς, νὰ φύγῃς.

— Ζουδμίλλα, ἀνέκραξεν ἐνθουσιωδῶς ὁ Γάρταρος, μὲ ἀγαπᾷς, τὸ εἶπες!

— Ναί, μὴ χαιρέσκι ὅμως, πρέπει νὰ φύγῃς· καθεὶς πρέπει νὰ τρέξῃ τὸν δρόμον του.

— Τί ἐννοεῖς;

— Ὅτι εἶμαι χριστιανὴ καὶ δὲν ἔμπορῶ νὰ γείνω σύζυγος μουσουλμάνου, ὅτι εἶμαι κόρη τῆς Ῥωσίας καὶ δὲν ἔμπορῶ νὰ ὑπικνευθῶ ἐχθρὸν τῶν Ῥώτων.

— Πῶς; θέλεις νὰ κλείσῃς τὸν παραδείτον τοῦ ὁποίου μὲ ἤνοιξες τὴν εἴσοδον; Μὲ εἶπες ὅτι μ' ἀγαπᾷς· ἡ λέξις αὐτὴ δὲν συνδέσει τὴν τύχην σου μὲ τὴν ἐδικὴν μου; μόνη ἡ βρομαία τοῦ Ἀστράλ δύναται νὰ μᾶς χωρίσῃ.

— Ἡ τύχη μου, ἀπεκρίθη εὐσταθῶς ἡ Ζουδμίλλα, δὲν δύναται νὰ ἐνωθῇ παρὰ μὲ τύχην χριστιανοῦ· καὶ ὁ Τζελλαλεδδίν, ἐπρόσθεσε μὲ φωνῆν χαμηλὴν ὡς ἂν ἐφοβεῖτο μὴ ἀκουσθῆ, δὲν ἔμπορεῖ νὰ γίνη χριστιανός.

— Χριστιανός! Ψιθύρισε· τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ! Νὰ γίνω προδότης καὶ ἀρνησιθρησκός! ἠξέυρεις ὁποῖαν φρικωδῆ θυσίαν ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ! Νομίζεις ὅτι ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μου, ὅτι τιμῶ τὴν θρησκείαν μου ὀλιγώτερον ἀφ' ὅσον ἀγαπᾷς καὶ τιμᾷς οὐ τὰς ἐδικὰς σου; ἠξέυρεις ὅτι ὁ σταυρὸς κρεμάμενος εἰς τὸ στήθος ἐνός Γαρτάρου σύρει ἑκατὸν ξίφη, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτῆ τοῦ πατρός μου δὲν θὰ διστάσῃ νὰ σπαράξῃ τὴν καρδίαν ἢ ὁποία θὰ τὸν προδώσῃ;

— Συγχώρησέ με, μπέη, . . . ἀνόητος ἰδέα . . . ἀς χωρισθῶμεν.

— Ὁχι, στάσου, στάσου. Δὲν ἔχω γεννησιότητα νὰ σ' ἀρῆσω· σκληρότερος ἀπὸ τὸν θάνατον εἶναι ὁ χωρισμός σου. Μείνε ὀλίγον, δός με καιρὸν νὰ συνέλθω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου.

Καὶ βλῶν τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν του ἐπεριτέρετο μὲ ὀρμὴν τῆδε κἀκείσε· ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἐφαίνετο ὁ τρομερὸς ἀγὼν τῆς ψυχῆς του. Τέλος πάντων σταθεὶς ἔμπροσθεν τῆς νέας,

— Ὁ ὄρος τὸν ὁποῖον μ' ἐπιβάλλεις, εἶπεν, εἶναι ἀκατανόητος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρωσ μου δὲν ἔχει ὄρια. Διὰ σὲ ἀφίνω καὶ γονεῖς, καὶ πατρίδα, καὶ παραδίδω τὸ ὄνομά μου εἰς τὴν συκοφαντίαν· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ θυσιάσω καὶ τὴν συνείδησίν μου. Ἐλα μὲ ἐμὲ, ἀναχωροῦμεν εἰς Ῥωσίαν, καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ σὲ συγχωρήσῃ, ὅθ' σ' εὐλογῆσῃ ὁ πατὴρ σου. Ὁ ἐδικός μου ὅμως δὲν θὰ μὲ συγχωρήσῃ ποτέ· ποτέ δὲν θὰ ἐξαναῖδῃ τὴν πατρίδα μου. Διὰ σὲ γίνομαι Ῥώσος, δὲν θὰ καταφρονήσω τὴν θρησκείαν σου, καὶ θὰ ἐκτελῶ κρυφίως σου τὰ χρέη τῆς ἐδικῆς μου. Μὴ ζητῆς ὅμως περισσότερον, μὴ μὲ ἀναγκάζῃς νὰ βηπτισθῶ.

— Καὶ ἡ ἐδικὴ μου συνείδησις δὲν θὰ μ' ἐλέγχει εἰς πᾶσαν στιγμὴν διότι ἠνώθην μὲ Τοῦρκον; Δὲ τί

νά φονεύσω τὸν πατέρα μου; διὰ τί νὰ φύγω, ἀφοῦ ἤξεύρω ὅτι θὰ μᾶς εὐλογήσῃ ἂν ἀλλάξῃς τὴν θρησκείαν σου; Ἐνῶ σέ, εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, θὰ σέ ὀργισθοῦν καὶ οἱ συμπατριῶταί σου καὶ οἱ γονεῖς σου.

— ἤξεύρω ὅτι εἰς τὴν Εὐρώπῃν σας οἱ ἄνθρωποι ἐδηγοῦνται ἀπὸ τὸν φόβον τῆς γνώμης τῶν ἄλλων. Ἐγὼ ὅμως δὲν γνωρίζω τοιοῦτον τρόπον ἐνεργείας· ἡ γνώμη μου εἶναι εἰς τὴν ψυχὴν μου· εἶνας μόνος ἐλεγχος τῆς συνειδήσεώς μου, εἶναι δι' ἐμὲ δεινότερος τῆς κατακρίσεως ὅλης μου τῆς φυλῆς. Σκέψου καλὰ, Ζουδμίλλα· ἤμπορεῖς νὰ ἐμπιστευθῆς εἰς τὴν τιμὴν ἀνθρώπου ἀρνηθέντος τὴν πίστιν του, καὶ ὅλα ὅσα ἦτον συνειθισμένοι ν' ἀγαπᾶ καὶ νὰ σέβεται; τί σέ μέλει διὰ τὴν θρησκείαν μου; ἀφοῦ με ἀγαπᾶς, ἀφοῦ ἡ θέλησίς σου εἶναι νόμος μου, ἄς καταφύγωμεν εἰς ἄγνωστον ἄστυλον. Ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἔρωτός μου, θὰ ἀνθῆς ὡς ῥόδον τῶν κήπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ποτὲ θνητὸς δὲν θὰ ἐδοκίμασε τοιαύτην μακαριότητα. Λέγεις, θέλεις; . . . θέλεις;

Ἡ Ζουδμίλλα ἐσηκώθη ἀγωνιῶσα καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πύλῃν. Τὰ δάκρυα ἐπιγόν τὴν φωνὴν τῆς· ὡς ἂν ἐροεῖτο δὲ μὴ τὴν ἐγκαταλείψωσιν αἱ δυνάμεις τῆς, εἶπε σπουδάζουσα·

— Θυμᾶζω τὴν γενναιότητά σου· σὲ τὸ ἐπαναλέγω, σὲ ἀγαπῶ, σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας, ἀλλ' εἰς μόνον ναὸν χριστιανικὸν πρέπει νὰ ἐνταμωθῶμεν. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἔγεινεν ἄφαντος. Ὁ Τάρταρος ἠθέλησε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν ὁ συνταγματάρχης ἦλθεν εἰς τὸν κήπον, ἡ δὲ κόρη του ἔπεσε κλαίουσα εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Μὲ ἠπάτησεν, ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδίν· ὦ κατηραμένη γκιαιοῦρησσα, ἀναθεματισμένη ἡ ὄρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἤκουσα τὴν φωνὴν σου.

Καὶ ἔφυγε δρομαῖος, σχίζων διὰ τοῦ πτερινοστήρος τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του, τοῦ ὁποῦ οἱ πόδες μόλις ἤγγιζον τὴν γῆν. Τὸ ἐσπέρας ὁ συνταγματάρχης ἐπεριφέρετο εἰς τὴν αἴθουσαν, θέλων νὰ ὀμιλήσῃ, προσέφων ἑξέως τινὰς, καὶ σιωπῶν.

— Τί ἔχεις, τὸν ἠρώτησεν ἡ σύζυγός του. Μὴν εἶσαι ἀρρώστος;

— Ὅχι, εἶμαι κάλλιστα, δυσκολεύομαι ὅμως νὰ φανερώσω τί ἔχω.

— Περὶ τίνος πρόκειται;

— Ἐνθυμῆσαι τὴν χθεσινήν μας ὀμιλίαν περὶ τοῦ μπέης;

— Μάλιστα.

— ἤξεύρεις καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὅτι δὲν ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ σύζυγός χριστιανῆς ἐνόσω εἶναι Γούρκος· ἰδοὺ ποῦ εὐρίσκεται ἡ ὑπόθεσις.

Καὶ ὁ καλὸς συνταγματάρχης διηγήθη πρὸς τὴν γυναῖκά του ὅτι εἶχε μάθει ἀπὸ τὴν Ζουδμίλλαν.

— Ἄ! ἄ! ἀπεκρίθη ἡ Ἀνίσσια σείουσα τὴν κεφαλὴν· τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι πλεονεκτήριον. Πρέπει νὰ σφίξωμεν τὰς ἀλύσεις του, καὶ νὰ τὸν ὑποχρεώσωμεν νὰ γίνῃ χριστιανός. Δὲν εἶν' εὐκόλον νὰ εὐρωμεν ἄλλον τοιοῦτον γαμβρόν.

— Βέβαια με ἀρέσει πολὺ· εἰάν ὅμως δὲν θελήσῃ, ν' ἀλλάξῃ πιστῆς;

— Ὅχι θελήσῃ· ὁ ἔρωσ δὲν χωρατεύει.

— Ἄλλ' ἂν τὸν ἀποκηρύξῃ ὁ πατήρ σου;

— Μὴ φοβῆται· δὲν ἔχει ἄλλον υἱόν. Ἐκτὸς τούτου, ἀφοῦ γίνῃ χριστιανός, ἡ ἑρωτικὴ κυβέρνησις θὰ φροντίσῃ. Ὁ πατήρ του εἶναι γέρον, καὶ ὅταν ἀποθάνῃ ὅλα διορθοῦνται. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ Ζουδμίλλα; φαίνεται ὅτι με ἀποφεύγει. Δὲν εἶμαι λοιπὸν μήτηρ τῆς;

Παρὰ τὰς προσδοκίας τῆς οἰκογενείας τοῦ συνταγματάρχου, ὁ μπέης δὲν ἦλθεν· ἀργότερον δὲ ἔμαθον ὅτι ἀπῆλθε πρὸς ἐπίσκεψιν συγγενεῶς του τινός. Ἡ Ζουδμίλλα ἠσθένησε, καὶ ὁ ἰατρός, ἐξηγήσας κατὰ τὴν φαντασίαν του τὴν ἀσθένειαν, διέταξε διάφορα ἰατρικά. Καὶ ὅμως ἡ νόσος προώδευεν ἐπὶ τὸ χεῖρον. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Τζελλαλεδδίν, εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ συνταγματάρχου, ὠχρὸς, ἠλλοιωμένος καὶ κοινορτώδης,

— Νικόλαε Λαυρεντιάδῃ, ἀνεφώνησε τεταραγμένος, ἀναθέτω εἰς σὲ τὴν τύχην, τὴν τιμὴν, τὴν ψυχὴν μου· κάμε τὰς ὅπως θέλεις, ἄφες με μόνον νὰ τὴν ἰδῶ, μίαν μόνον στιγμήν. Ἐμαθα ὅτι εἶναι ἀσθενής, καὶ ἤθελα νὰ δώσω τέλος ἐμπρός τῆς εἰς τὴν ζωὴν μου.

Ὁ συνταγματάρχης σφίγγας περιπαθῶς τὴν χεῖρά του, ἀπεκρίθη·

— Ἡσύχατε, ὁ κίνδυνός ἐπέρατεν, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἰδῆς ἀκόμη. Εἶναι τόσον ἀδύνατος ὥστε ἡ παραμικρὰ ταραχὴ ἤμπορεῖ νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸν τάφον. Μὲ φαίνεται ὅτι ἔργεσαι ἀπὸ ταξείδιον, ὅτι εἶσαι κοπιασμένος· ἔλα νὰ ἀναπαυθῆς, καὶ ἔπειτα ὀμιλοῦμεν.

— Ὅχι, δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Θέλω νὰ τὴν ἰδῶ. Γνωρίζεις βέβαια ὅλα τὰ διατρέξαντα, καὶ γνωρίζεις ἐπίσης πόσον με ἦτον δύσκολον ν' ἀρνηθῶ τὴν πίστιν καὶ τοὺς γονεῖς μου· ὁ ἔρωσ ὅμως ὑπερίσχυεν· εἶμ' ἔτοιμος νὰ συντρέψω ὅλους μου τοὺς δεσμούς εἰάν με δώσης τὴν κόρην σου. Πλὴν, σὲ παρακαλῶ, μὴ με ὑβρίσης, μὴ με ὀνομάσης προδότην τῆς θρησκείας μου.

— Ὅχι, ὄχι, εὐγενῆ νέε· ἡ ἀπόφασίς σου εἶναι ἀξία παντός ἐπαίνου· μετὰ τινὰ ἔτη οἱ περισσότεροι τῶν ὀμοθησκῶν σου θ' ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά σου.

Ἡ Ρωσία θὰ σὲ δεχθῇ με ἀγκάλας ἀνοικτάς. Ἡ Ζουδμίλλα θὰ γίνῃ ἐδική σου· πλὴν μὴ βιάζεσαι. Μελέτησε πρῶτον καλὰ τὰς ἀρχάς σου, τὰς ἐξέεις σου· σύγκρινέ τας με τὰς ἐδικὰς μας· ἐξέτασε τὴν καρδίαν σου, μὴ παραφέρῃσαι ἀπὸ τὸ πάθος, καὶ συμβουλεύσου τὴν κρίσιν σου. Γὰ ἔτη ψυχραίνουσι τὴν θέορμην τῆς νεότητος, καὶ τὸ πάθος σβύνεται. Ἐνθυμήσου ὅτι οἱ νόμοι μᾶς ἀπχορεύουσιν τὴν πολυγαμίαν καὶ τὰ χαρέμια· σκέψου σπουδῶς πρὶν ἀποφασίσῃς ἀγαπῶ τὴν εὐτυχίαν τῆς θυγατρὸς μου, καὶ ἂν μ' ἐμπιστευθῆς τὴν ἐδικήν σου ἔχω νὰ δώσω λόγον εἰς τὸν Θεόν.

— Ἐάν μ' ἔμεναν προλήψεις τινές κατὰ τῆς Ρωσίας οἱ λόγοι σου τὰς διεσκέδασαν· ὄχι, δὲν θὰ μετανοήσω· δὲν ἐνέδωκα ἀμέσως εἰς τὴν ὀρμὴν τοῦ αἰσθήματος μου· τὸ λογικὸν ἐπάλαισε πολὺν καιρὸν πρὸς τὸν ἔρωτα, καὶ τέλος ὁ ἔρωσ ἐνίκησεν.

— Ἄλλ' ὁ πατήρ σου γνωρίζει τοὺς σκοπούς σου; δὲν θὰ ἐναντιωθῇ; Μὴ με κρύπτῃς τίποτε.

— Ὁ πατήρ μου δὲν ἤξεύρει τίποτε, οὐδὲ πρέπει

νά μάθης τί τρέχει· τὸ κατὰ τῆς Ῥωσίας μῖτός του εἶναι ἀδιάλλακτον, αἱ προλήψεις του ἀθεράπευτοι. Ἐκτὸς τούτου, πρέπει νὰ σὲ τ' ὁμολογήσω, δὲν ἠμπορῶ νὰ βαπτισθῶ ἐδῶ· δὲν ἠμπορῶ νὰ μένω εἰς τὴν Κριμαίαν· δὲν εἶμαι ἀσφαλής . . .

— Ὑπαγε λοιπὸν εἰς τὴν Ῥωσίαν, εἰς τὴν Πετρούπολιν· σὲ δίδω γράμματα συστατικὰ εἰς τοὺς φίλους μας. Παντοῦ θὰ εὕρης καλὴν ὑποδοχὴν, καὶ ἐν τοσούτῳ προσπαθοῦμεν νὰ κατευνάσωμεν τὴν ὁργὴν τοῦ πατρὸς σου.

— Καὶ ἡ Ζουδμίλλα;

— Ἡ Ζουδμίλλα εἶν' ἐδική σου· ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ ὑπάγω περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος εἰς Πετρούπολιν, καὶ ἐκεῖ θὰ σὰς εὐλογήσω καὶ τοὺς δύο.

— Πλὴν ἕως τὸν χειμῶνα εἶναι ἀκόμη τρεῖς, τέσσαρες μῆνες.

— ὦ! νεότης! νεότης! Ἡ Ζουδμίλλα δὲν ἠμπορεῖ, πρὶν ἀναλάβῃ ἐντελῶς τὴν ὑγίαν της, νὰ ταξειδεύσῃ· φρονῶ ὅτι δὲν θέλεις ν' ἀποθάνῃ.

Ἡ βραδύτης αὐτὴ ἀπῆλπιζε τὸν νέον, ἔπρεπε νὼμως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀνάγκην.

Ἡ Ζουδμίλλα ἀνέλαβε τὴν ὑγίαν της. Μαθοῦσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ διατρέξαντα, ἐπανεῖδε τὸν φίλτατον τῆς καρδίας της, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία μόνη ὑπῆρξε δραστηριωτέρα ὄλων τῶν ἱατρικῶν ὅσα ἔδωκαν πρὸς αὐτὴν οἱ ἱατροί.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἀνεχώρισεν ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας, ὁ δὲ Τζαγίρ-Αγαδούρ, μιλῶν τὸ αἴτιον τῆς ἀπουσίας του τὸν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ· ἐκεῖνος, ὅμως, καίτοι δεχθεὶς μὲ λύπην τὴν διαταγὴν, ἔμεινεν ἀδιάσειστος. Ἡ Ζουδμίλλα ἐδίδασκε πρὸς αὐτὸν τὰ δόγματα τῆς νέας θρησκείας του, τὰ ὁποῖα καὶ ἤκουε μὲ προσοχὴν, καὶ ἐπαναλαμβάναν μὲ παιδικὴν ἀρέλειαν τὰς χριστιανικὰς προσηχὰς ἔλεγε πρὸς ἐκείνην.

— Ἔως σήμερον, ὁσάκις προσηχόμην, ἔστρεφα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς τὴν Μέκκαν· εἰς τὸ ἔξῃς ὅμως θὰ στρέφωμαι πρὸς σὲ, πρὸς σὲ ἡ ὁποία εἶσαι ὁ ἥλιος τῆς νέας μου ὑπάρξεως.

Τὴν προτεραίαν τῆς ἀνχωρήσεώς του ὑπῆγε ν' ἀποχαιρετίσῃ τὴν νέαν του οἰκογένειαν· ἡ Ζουδμίλλα ἐκάθητο εἰς μικρὸν δωμάτιον πλησίον τοῦ παραθύρου, ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς ἔχουσα κρεμασμένην εἰκόνα τῆς Θεοτόκου· ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐκεῖ οὐ φαίνοντο αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε γεννηθῆ ὁ Τζελλαλεδδὶν· ἡ φύσις ὅλη ἐσίγα· τὸ ψιθύριμα μόνον ἤκούετο μικροῦ ρύακος, βέροντος ὑπο κλαδίᾳ ἀμπέλου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν πλησιάζει αὐτήν·

— Ἐκαμα, εἶπε, χάριν σοῦ πολλὰ; θυσίας, ἀλλ' ἡ δεινότερα εἶναι ἡ τοῦ χωρισμοῦ μας· ὦ Ζουδμίλλα! ἐάν ποτε λησμονήσῃς τὴν ἀγάπην μου, οὐδέ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, οὐδέ εἰς τὸν ἄλλον· δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἀσκετὴ τιμωρία διὰ σέ, Ἡ εὐχὴ τοῦ πατρὸς μου νὰ με ἀβληθῇ εἰς κατάραν, αἱ βλοὶ τῆς καρδίας μου αἱ παλμοὶ δὲν κτυποῦν διὰ σὲ μόνον! Ὅπου καὶ ἂν ὑπάρξῃς, ὅ,τι καὶ ἂν σὲ συμβῇ, θὰ εἶμ' αἰωνίως ἐδικός σου μέχρι τοῦ τάφου.

— Ἐπιθυμῶ, Τζελλαλεδδὶν, νὰ σὲ κάμω ἐν δῶρον· ἀδύνατον ἦεν νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τοῦτο τὸ ἄγιον κειμήλιον, διότι εἶναι τὸ τελευταῖον δῶρον τῆς μητρός μου.

Ἄμποτε νὰ σὲ βοηθήσῃ καὶ νὰ μὲ ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην σου!

Καὶ ἐκβαλοῦσα ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῆς σαυρὸν χρυσοῦν, τὸν ἐκρέμασεν εἰς τὸ στῆθος τοῦ νέου.

— Τώρα, εἶπεν, εἴμεθα ἀρραβωνισμένοι· μᾶς ἐνόησε δεσμὸς ἀδιάρρηκτος, ἀνήκει πλέον εἰς σὲ διὰ παντός.

— Ζουδμίλλα, ἐτραύλισεν ὁ Τζελλαλεδδὶν, καὶ πρῶτην τότε φορὰν ἐνηγκαλίσθη αὐτήν. Τὴν αὐτὴν στιγμήν ἤκουσαν εἰς τὸν κῆπον στεναγμὸν, κρότον ὑπόκωπον, καὶ εἶδον διὰ τῶν δένδρων πέπλον λευκὸν, καὶ ἤκουσαν φωνὴν τρέμουσαν, λέγουσαν ταρταριστί·

— Εὐτύχει, Τζελλαλεδδὶν.

— Σὺ εἶσαι, Ἐμινέ; Πῶς εὐρέθης ἐδῶ;

— Μ' ἔστειλεν ἡ μάνα σου.

— Ποία εἶναι αὐτὴ ἡ νέα; ἠρώτησεν ἀνησύχως ἡ Ζουδμίλλα μὴ ἐννοοῦσα τὰ λεγόμενα· πόθεν ἔρχεται; τί θέλει;

— Μὴ φοβῆσαι· εἶναι κόρη τοῦ φονευθέντος ἀδελφοῦ μου . . . Λέγε, Ἐμινέ, τί θέλεις;

— Ἐμάθαμεν ὅτι αὐριοὶ ἀναχωρεῖς εἰς τὸν τόπον τῶν γκιοσὺρ ἠδὼν, καὶ ὅτι θέλεις ν' ἀποχωρισθῇς τοὺς ἀληθινούς πιστοὺς καὶ νὰ γείνης καὶ σὺ γκιοσὺρ ἡ μάνα σου λούει μὲ τὰ δάκρυά της τοὺς πόδας σου, καὶ σ' ἐξορκίζει μὰ τὸν ἥλιον νὰ μὴ βιασθῇς ἄφες τοὺς χριστιανούς κ' ἐπιστρέψῃς εἰς τοὺς κόλπους οἱ ὁποῖοι σ' ἔθρεψαν.

— Δὲν ἠμπορῶ, Ἐμινέ, δὲν ἠμπορῶ.

— Σ' ἐξορκίζει νὰ ἐπιστρέψῃς· καὶ θὰ βάλῃ εἰς τὸ χάρμη σου τὰς ὠραιότερας γυναῖκας τῆς Γεωργίας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ μπέης ἐμειδίασε περιφρονητικῶς.

— Τζελλαλεδδὶν, ὁ πατήρ σου θὰ σὲ καταρασθῇ· ἡ μάνα σου ἤθελε νὰ ἔλθῃ μόνη, ἠξέυρεις ὅμως ὅτι εἶναι γραῖα, καὶ ἡ λύπη τὴν κατέβαλεν· εἶναι βαρῆς ἀρρώστου.

— Ἄ! Ζουδμίλλα! Ζουδμίλλα! ἀνέκραξεν ὁ νέος βαλὼν τὴν δεξιὰν ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὡς ἂν ἤθελε ν' ἀποσπᾶσθαι βέλος θανάσιμον.

— Ἐλα τοῦλάχιστον νὰ ἐξιλεώσῃς τὸν πατέρα σου καὶ νὰ κλείσῃς τὰ ὀμμάτια τῆς μητρός σου.

— Ὅχι, Ἐμινέ, εἶναι ἀδύνατον· παραιτῶ εὐχαρίστως τὴν ζωὴν μου διὰ νὰ ἐξιλεώσω τὸν πατέρα καὶ νὰ σώσω τὴν μητέρα μου· τὴν ζωὴν ὅμως τῆς ψυχῆς μου δὲν δύναμαι νὰ τὴν παραιτήσω· φρόντιζε διὰ τοὺς γονεῖς μου, ἀγάπα τους, προσπάθησε νὰ μὴ μὲ καταρασθῶν . . .

Καὶ ταῦτα λέγων ἔστρεψε τὸ πρόσωπον διὰ νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά του.

— Ἄκουσε ἀκόμη, Τζελλαλεδδὶν· ἡ μάνα σου ἔμαθεν ὅτι θὰ σὲ παραμονεύσουν ἐχθροὶ σου εἰς τὸν δρόμον σου . . . φυλάξου, καὶ ὑπαγε ἀπὸ ἄλλον δρόμον. Βιπέ τον, μὲ εἶπεν, ὅτι ἐάν οὕτε τὰ δάκρυά μου, οὐτ' αἱ παρακλήσεις μου δὲν ἰσχύουν νὰ τὸν μεταπέισουν, ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ καὶ νὰ μὴ παρακαλῶ τὸν Θεὸν δι' αὐτόν. Μὲ παρήγγειλε πρὸς τούτους νὰ σ' ἐγχειρίσω τούτους τοὺς πολυτίμους λίθους, τῶν ἰσχυρῶν αὐτῆ δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην, διὰ νὰ σὲ χρησιμύσουν εἰς τὰ ξένα. Ὑγίαινε, Τζελλαλεδδὶν, ὑγίαινε.

- Στάσου, Ἐμινέ' ποῦ ὑπάγεις;
- Εἰς τὴν οἰκίαν μας.
- Μόνη;
- Ναί.
- Καὶ δὲν φοβεῖται;
- Ἔχω μαχαίριον ἐπάνω μου.
- Πρόσμενε νὰ σὲ συντροφεύσω.

Καὶ κατέβη εἰς τὸν κῆπον· ἀλλ' ἡ νέα εἶχε γενεῖ ἄφαντος· τὴν ἐπαύριον ἄμαξα ἔφερε τὸν Τζελλαλεδδὶν εἰς χώρας ξένας.

Ἡ Ῥωσία εἶχε κηρύξει τὸν πόλεμον εἰς τὴν Τουρκίαν, ὁ στρατὸς ἐκινήθη, καὶ οἱ πλείστοι τῶν στρατηγῶν μετέβησαν εἰς τὸ στρατόπεδον· διὸ, ὅταν ἔφθασεν ὁ Τζελλαλεδδὶν εἰς τὴν Πετρούπολιν εὗρεν ὀλίγους ἐξ ἐκείνων πρὸς οὓς ἔφερε συστατήρια· εὐτυχῶς ὅμως εἶδε τὸν κόμητα . . . ὅστις ὑπεδέχθη αὐτὸν μ' εὐμένειαν σπανίαν.

Ἡ Πετρούπολις, ἡ πληθὺς τῶν κατοίκων, αἱ πλατύταται ὁδοί, τὰ δημόσια κτίρια, τὰ καλατρία τῆς, ἐνέπλησαν θαυμασμοῦ τὸν νέον ξένον. Ἐντὸς ὀλίγου ἐφιλιώθη μετὰ πολλῶν, τότε μᾶλλον εὐκόλως καθόσον ἡ παρουσία μ' ἐπ' ἡ Γαρτάρου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας ἐκίνει ὅλων τὴν περιέργειαν· οὗτος δὲ ἐκίνει αὐτὴν πρὸ παντὸς ἄλλου ἐξ αἰτίας τῆς ἐρωτικῆς ἱστορίας του. Ἐπροσκήθη εἰς πλῆθος γευμάτων καὶ ἐσπερινῶν συναναστροφῶν, καὶ ἡ φυσιογνωμία, ὁ χαρακτήρ του ἦσαν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας ἀντικείμενον συνδιαλέξεων. Ἀπέβαλε δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον πᾶσαν πρόληψιν κατὰ τῆς Ῥωσίας, καὶ συνέλαβεν ἐπιθυμίαν νὰ διδαχθῇ.

Οὕτω πως κηρύχθη ὁ χειμῶν. Διάφοροι περιστάσεις ὑπεχρέουν τὸν συνταγματάρχην νὰ ἀναβάλῃ τὴν εἰς Πετρούπολιν μετάβασίν του· ὁ δὲ Τζελλαλεδδὶν, ἀνησυχῶν διὰ τὴν ἀργοροπορίαν, ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ταυρικὴν· ἀλλὰ πῶς νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς σπουδὰς του; Παρὰ τοῦτον ὅμως τὸν λόγον καὶ ἄλλος τις δὲν τὸν ἐπέτρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ. Εἰς κάμμιν τῶν ταπεινῶν καὶ εὐσεβάστων ἐπιστολῶν τὰς ὁποίας ἔγραψε πρὸς τὸν πατέρα του δὲν εἶχεν ἀξιώσῃ ἀπαντήσεως· οἱ φίλοι, οἱ συγγενεῖς του οὐδὲ ν' ἀκούσῃ τι ἤθελον περὶ αὐτοῦ. Μίαν μόνην παραθυρίαν καὶ χαρὰν εἶχε, τὸ νὰ γράφῃ πρὸς τὴν Ζουδμίλλαν καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀποκρίσεις τῆς. Καὶ ποτε ἐπέστειλε πρὸς αὐτὴν τὰ ἀκόλουθα·

«Ζουδμίλλα, μόνη φίλη μου! ὑποστήριξέ με διὰ τοῦ ἔρωτός σου. Ὅποιαν φορικτὴν εἶδησιν ἔμαθον· ὁ πατήρ μου ὠπλίσθη κατὰ τῆς Ῥωσίας· συνεμάχησε μὲ τοὺς Τούρκους· μὲ τοὺς Τούρκους! οἷτινες ἔσφαξαν τὸν ἀδελφόν μου· πολεμεῖ ὁμοῦ μὲ αὐτούς. Τί ἀπέγεινεν ἡ μήτηρ μου; τί ἡ ἀνεψιά μου; Γράψε με περὶ αὐτῶν, σὲ παρακαλῶ. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς πόσον μὲ κατετάραξεν ἡ εἶδησις αὐτή. Οἱμοί! καταστρέφει τὰ σχέδιά μου. Ὁ πατήρ μου διέθεσεν ὑπὲρ συγγενοῦς του, ἴσως δὲ καὶ ὄλα. Πολλοὶ μὲ συμβουλεύουσι νὰ τὸν ἐνάξω εἰς δίκην, ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴν γενναιοῦτητα αὐτὴν· ἀντέστην πρὸς τὸν πατέρα μου ὅταν ἤθελε νὰ μὲ χωρίσῃ ἀπὸ σὲ, ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀντισταθῶ καὶ εἰς τὴν θέλη-

σίν του, προκειμένου λόγου περὶ χρημάτων. Βῆμαι νέος, ἔχω δυνάμεις, ψυχὴν σταθερὰν, καὶ διατελοῦμεν ὑπὸ κυβέρνησιν ἀνταμείβουσαν τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπηρεσίας· τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἔχω κάμμιν ἀνάγκην· σὺ μόνη εἶσαι πλοῦτος καὶ δόξ μου· ἀλλὰ δὲν συγκαταβαίνω νὰ δυστυχήσῃς ἐξ αἰτίας μου. Θέλω νὰ ζήσης ἐν τῷ μέσῳ λαμπρότητος, ὡς σὺ ὑπῆρξες αἰτία νὰ ζῶ ἐγὼ ἐν μέσῳ εὐδαιμονίας. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀναβάλωμεν τὴν ἔνωσίν μας. Ἡ Ῥωσία ἔχει διπλοῦν πόλεμον· ἤθελον νὰ μὲ στείλωσι κατὰ τῆς Γουρκίας, ἀλλ' ἐγὼ ἐπιπροτίμησα νὰ πολεμήσω κατὰ τῆς Σουηδίας. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον δὲν θὰ φοβῶμαι μὴ ἀπαντήσω τὸν πατέρα μου· αὐριον τὸ πρωὶ ἀναχωρῶ ἀπὸ Πετρούπολιν. Ὅσω πλέον ἐπικίνδυνος θὰ εἶναι ὁ ἀγὼν, τόσω θὰ εἶναι καὶ πλέον ἔντιμος. Θέλω νὰ φθάσω πλησίον σου διὰ τῆς δόξης τῶν κινδύνων· ἀλλ' ἐάν ἀποθάνω εἰς τὴν ξένην, μὴ μὲ λησμονήσῃς, φιλάτη μου. Πιστευσόν με ὅτι ἕκαστον δάκρυόν σου θὰ πῆσῃ ἐπάνω τῆς κόνεώς μου, καὶ τὸ βλέμμα σου θὰ μ' ἀτενίζῃ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων.»

Καὶ τῶνόντι ὁ εὐγενὴς νέος ἔδραμεν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, καὶ ἔρριψον κινδύνους κατὰ πᾶσαν στιγμὴν δι' ἐκείνην δι' ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ εἰς τόσας μεγάλας θυσίας. Διεκρίθη δὲ πάντοτε κατὰ τὰς μάχας, καὶ ὁ συνταγματάρχης ἐπῆνει τὴν γενναιοῦτά του. Εἰς τινα μάχιστα ἐξ αὐτῶν ἐκυρίευσεν μίαν σημαίαν καὶ δύο κανόνια τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἔπασσε τραυματίας εἰς τοὺς βραχίονας τῶν συντρόφων του.

Ἐξ αἰτίας τῶν πληγῶν του ἔμεινεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον· ὅταν δὲ ἐξῆλθεν, ὁ στρατηγὸς ἀπένευμε πρὸς αὐτὸν τὸ τάγμα τοῦ ἀγίου Γεωργίου, καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ μακρυνθῇ πρὸς καιρὸν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον διὰ νὰ ἱαθῇ ἐντελῶς.

Ἡ νύξ ἠτοιμάζετο νὰ διαδεχθῇ τὴν ἡμέραν, ἀπὸ ὄξυς ἤρχετο ἀπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ σωροὶ νεφελῶν συνεπιέζοντο ἐπάνω τῶν ὄρεων. Εἰς τὰ δάση εἶχε διαδοθῆ ὁ κίτρινος ἐκεῖνος χρωματισμὸς, ὅστις προαναγγέλλει τὴν ἔλευσιν τοῦ χειμῶνος. Αἱ κοιλάδες ἦσαν εἰσέτι γλοεραὶ καὶ ἐστολίζοντο ποῦ καὶ ποῦ ἀπὸ ἄνθη. Ἴπποι ἄγριοι ἐπήδων καὶ ἐχρεμετίζον, καὶ κατὰ τὴν ἔρημον ὁδὸν ἤχει κρότος ἀμάξης καὶ φωνὴ ἀμαξηλάτου καταμαστιγοῦντος τοὺς κεμηκότας ἵππους του. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου τινὸς ἐξεκώλλησεν ἀπὸ τὸν ἄξωνα εἰς τῶν τροχῶν. Ὁδοιπόρος τις, φλεγόμενος ἀπὸ ἀνυπομονήσιν, ἀφῆκε τὸ ὄχημα, καὶ παραλαβὼν τὸν ἕνα τῶν ἵππων ἀνεχώρησεν· ἀλλὰ τὸ κτήνος ἦτον τοσοῦτω ἀπηυδνημένον ὥστε μόλις ἐδύναντο νὰ βαδίτῃ. Ὁ δὲ ἵππεὺς, μὲ ὄλην τὴν θέρμην τῆς νεότητός του, ἠναγκάσθη νὰ προχωρῇ βῆμα πρὸς βῆμα.

Διέσχισε τὴν κοιλάδα φανατίζόμενος ἀδιακόπως μίαν μόνην κατοικίαν. Αἶφνης ὁ δῦων ἥλιος ἔρριψε τελευταίαν ἀκτῖνα εἰς τὰ δάση καὶ τὸ λειβάδιον, καὶ τὸ στιγμιαῖον ἐκεῖνο φῶς ἐσβέσθη ἐντὸς σκότους βουτάτου· ὁμοίαζε τὸ τελευταῖον μεῖδιον φίλου ἀγωνιῶντος. Τὸν ὁδοιπόρον κατέλαβεν ἀμέσως θλίψις ἀνεξήγητος. Καὶ ὅμως ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιθυμιῶν του· μετ' ὀλίγον θὰ ἔβλεπεν ἐκείνην ἥτις δι' ἐνὸς φιλήματος θ' ἀντέμειβεν ὄλα του τὰ παθήματα.

Διὰ τί λοιπόν ἡ τόση θλίψις τῆς καρδίας του; Διὰ τί δὲν τολμᾷ πλέον νὰ χαρῆ διὰ τὴν προσεγγίζουσαν εὐδαιμονίαν του; Αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος ἀναμιγνύονται μὲ τὰς ὄνειροπολήσεις τοῦ μέλλοντος, καὶ ὁ ὁδοιπόρος στενάζει ἀκουσίως. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ οὐρανὸς γίνεται σκοτεινότερος, καὶ νέφη πυκνὰ σκεπάζουσιν αὐτόν· ὁ ἄνεμος συνταράσσει τοὺς κλώνας τῶν δένδρων καὶ διασκορπίζει ὡς καπνὸν τὰ ἄνθη· οἱ θρηνώδεις γογγυσμοὶ τῶν νυκτιπλανῶν ὄρνέων, συνοδεύουσι τοὺς συριγμοὺς τῆς θυέλλης... Καὶ ὁ νέος ἵππεὺς φρίσσει περιτελιίσσεται μὲ τὸν μανδύαν του, καὶ κεντρίζει τοῦ ἵππου τὰ πλευρὰ διὰ νὰ ἐκβῆ τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ δάσος.

Μετ' ὀλίγον βλέπει τοὺς μιν αῤέδαα τοῦ χωρίου του, καὶ τὰ φῶτα λάμποντα εἰς τὰς οἰκίας τῶν Ταρτάρων. Ἀλλὰ, ποῦ εἶναι οἱ γονεῖς του; ποῦ οἱ φίλοι του; Ἰσως ὅμως ζῆ εἰσέτι ἡ μήτηρ του, καὶ ἡ μήτηρ του δὲν θὰ τὸν στερήσῃ μιᾶς κἂν λέξεως φιλικῆς. Προχωρεῖ, περιφέρει βλέμμα ἀνήσυχον, ἀκτίς ἀκαριαία τῆς σελήνης διασχίζει αἴφνης τὰ νέφη! Καὶ τί βλέπει; ἀντὶ τῆς πατρικῆς οἰκίας, τοίγους κατεστραμμένους, ξύλα κατάμαυρα ἀπὸ τὸ πῦρ, καὶ σωρὸν ἔρειπίων.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐσκέπασε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς του, καὶ δάκρυα ἔρρευαν διὰ τῶν δακτύλων του. Μετ' ὀλίγον διευθύνθη βραδυπατῶν πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ μολλᾶ Ἀβδουλ-Μελέκ, ἀφ' ἧς κανεὶς ποτε δὲν ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὴν φιλοξενίαν του. Κρούει τὴν πύλην καὶ παιδίον ἠνοιξεν αὐτήν. Ὁ μολλᾶς ἐκάθητο πλησίον τῆς ἐστίας κρατῶν ἐσβεσμένον τὸν καπνοπόρον σωλῆνά του, καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν, σταθεὶς παρὰ τὸ κατώφλιον, ἐχαιρέτισε ταρταριστὶ· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν, εἶδεν αὐτὸν χωρὶς ν' ἀποκριθῆ.

— Δὲν μὲ γνωρίζεις, Ἀβδουλ-Μελέκ;

— Ὁ ἀλλὰχ μόνος εἶναι Θεός· εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Τσαγίρ-Ἀγαδούρ... ἀρνησίθρησκος.

— Βάλε χαλινὸν εἰς τὸ στόμα σου· ἔρχομαι νὰ σὲ ζητήσω νὰ μὲ φιλοξενήσῃς, καὶ ὕβρις δὲν πρέπει νὰ ἐκβῆ ἀπὸ τὰ χεῖλή σου.

— Σὺ, τὴν φιλοξενίαν μου! ἐψιθύρισεν ὁ μολλᾶς σηκωθείς. Οἱ Ῥῶσοι δὲν ἔχουν πλέον ἄσυλον δι' ἕνα ἀδελφόν των;

— Σὲ πληρώνω ἀν θέλῃς διὰ τὴν φιλοξενίαν σου· ἀλλὰ δὲν εἶσαι μόνος κάτοικος τοῦ χωρίου τούτου· ὕγιαίνε.

— Στάσου. Δὲν θέλω τὰ χρήματά σου διότι μιαινὸν τὰς χεῖρας τῶν πιστῶν. Ἐχῶ ὅμως νὰ σὲ δώσω τὴν κληρονομίαν τὴν ὁποίαν σ' ἀφῆκαν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ σου.

— Καὶ ποῦ εἶναι;

— Ἐκεῖ ὅπου ἡ κατηραμένη ψυχὴ σου δὲν θὰ ὑπάγῃ ποτέ· ἐντροφούν εἰς τὴν οὐράνιον μακαριότητα· ἀπολαμβάνουν τὴν αἰωνίαν εὐδαιμονίαν καθὼς σὺ θ' ἀπολαύσῃς τὴν αἰωνίαν κόλασιν.

— Ἀπέθαναν! ἠρώτησεν ὀλοφυρόμενος ὁ νέος.

— Ἀπέθαναν θύματα ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὀνομάζεις σήμερον ἀδελφούς σου· εὐρηκα, ὑπὸ σωρὸν πτωμά-

των ῥωσικῶν τὸν πατέρα σου ἐκπνέοντα· ἤκουσα τὸν τελευταῖόν του στεναγμὸν, καὶ ὁ τελευταῖός του στεναγμὸς ἦτον κατάρα κατὰ τῆς κεφαλῆς σου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ τοίχου.

— Ἡ μήτηρ σου, ἐξηκολούθησεν ὁ μολλᾶς, ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν λύπην της. Δὲν σὲ κατηράσθη μὲν καὶ αὐτὴ, ἀλλὰ τὰ ὄμματά της τυφλωθέντα ἀπὸ τὰ δάκρυα, τὰ μαλλία της λευκανθέντα ἀπὸ τὴν θλίψιν κατεδίκαζαν ἐκεῖνον ὅστις ἦτον αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του καὶ ὄλεθρος τῆς οικογενείας του. Ὑπαγε νὰ ἰδῆς τοὺς τάφους των, ἀν δὲν φοβῆσαι μὴ σὲ κατασπαράξῃ ἡ κατάρα των. Ὁ Ἀλλὰχ εἶπε· «μὴν ἔχῃς σχέσεις μὲ τοὺς προδότας.» Φύγε ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τοῦ ξένου δὲν ἰσχύει νὰ σὲ σώσῃ.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ὠχρὸς καὶ κλονούμενος, ἐφαίνεται ὅτι δὲν ἤκουε τὴν ἀπειλήν· ὁ δὲ γέρον ἐπρόσθεσε μὲ τόνον ἐπίσημον·

— Ὁ Θεὸς ἔδωκε ζωὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ εὐφραίνεται καὶ νὰ κάμῃ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον του, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος παραβαίνει τὴν θεῖαν ἐντολήν... Θὰ γνωρίσῃς τὴν ἁμαρτίαν σου, ἀλλὰ πολλὰ ἀργά.

Μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν ἦθος ἰλαρότερον,

— Ὁ πατήρ σου, εἶπεν, ἦτον φίλος μου· ἄκουσε τὸν λόγον μου· ἀπόβαλε τὸ βδελυρὸν τοῦτο φόρεμα, μετανόησε, ἐπικαλέσθη τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἴσως...

Ὁ νέος ρίψας πρὸς αὐτὸν βλέμμα ἄγριον, ὠπισθοχώρησε πρὸς τὴν θύραν.

— Λοιπόν, ἀνέκραξεν ὁ μολλᾶς, τὰ ἰδιά σου τέκνα νὰ κασπαράξουν τὰ σπλάγγνα σου, οἱ κόρακες καὶ οἱ γύπες νὰ κάμουν τὰς φωλεὰς των εἰς τὸ μνημό σου! ὁ...

Ὁ Τζελλαλεδδὶν δὲν ἤκουσε τὴν συνέχειαν τῆς καταράρας, ἀλλ' ἀπομακρυνθεὶς ἐζήτησε ποῦ νὰ διανυκτερεύσῃ· ὁποῖαν ὅμως ἀνάπαυσιν θὰ εὕρισκεν εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὅπου πάντα ἦσαν δι' αὐτὸν στενοχωρία καὶ θλίψις, ὅπου, ὅταν ἐφύσα ὁ ἄνεμος, ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουε τοὺς ὀλολυγμοὺς τῆς μητρὸς καὶ τὰς καταράρας τοῦ πατρὸς του; ἔφυγε λοιπόν καὶ φεύγων ἠγνέει καὶ αὐτὸς ποῦ διευθύνετο. Ἰδρῶς ψυχρὸς περιέβρεχε τὸ πρόσωπόν του, καὶ ὀδύνη θανατηφόρος κατεσπάρατε τὴν καρδίαν του.

Ἐλθὼν εἰς τὴν κατωφέρειαν λόφου, περιέφερε κύκλω τὰ ἐξηγριωμένα βλέμματά του· εὕρισκετο ἐν μέσῳ νεκροταφείου. Ἐκεῖ ἀνεπαύοντο πολλοὶ γενεαὶ τῆς ἡγεμονικῆς φυλῆς ἧτις ἐκυβέρνησεν ἄλλοτε τὴν Ταυρικὴν. Μεταξὺ τῶν πολλῶν μνημείων δύο πρὸ μικροῦ ἀνεγερθέντα εἴλκυσαν τὴν προτοχὴν του· αἰσθημα ἀνεξήγητον κατετάραξε τὴν ψυχὴν του, καὶ δύναμις ἀκατάσχετος τὸν ἔσυρε πρὸς τὰ δύο ἐκεῖνα μαστωλεῖα. Ἐπεσε πρηνῆς, ἐπότισε τὴν γῆν μὲ δάκρυα, ἐπεκαλέσθη τὴν συγχώρησιν τῶν γονέων του, καὶ ἔπειτα, ἐναγκαλισθεὶς καὶ μὲ τοὺς δύο βραχίονας τὸ μάρμαρον τοῦ πατρὸς του, ἐβυθίσθη εἰς λήθαργον.

Ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ φωτίζῃ τὸν ὀρίζοντα, ὅταν ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐξυπνισθεὶς εἶδε γυναῖκα κατεσκευασμένην μὲ πέπλον λευκόν· τὸ ἀνάστημα, τὸ ἐνδυμὰ τῆς ὁμοίαζε τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ ἐνδυμὰ τῆς μητρὸς

του. Μήπως ἡ εὐσεβὴς γυνὴ, μαλαχθεῖσα ἀπὸ τοῦ υἱοῦ της τὰ δάκρυα, ἐπανήρχετο εἰς τὸν κόσμον τοῦτον διὰ νὰ τὸν συγχωρήσῃ; Ὁ Τζελλαλεδδὶν θορυβηθεὶς, ἀσπμαίνων ἐδραμε πρὸς τὸ φάντασμα· ἡ δὲ ἀγνωστος ἀρῆκε φωνὴν χαρᾶς, καὶ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ νέου.

— Θεέ μου! εἶσαι σύ! σύ! Ἄ! πόσον εἶχα ἐπιθυμήσει νὰ σὲ ἰδῶ!

— Ἐμινέ! ἤξευρες ὅτι ἐπέστρεψα;

— Δὲν ἤξευρα τίποτε· ἀλλὰ πολλαίκις τὸ πρῶτ' ἔρχομ' ἐδῶ, εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὅπου ἀναπαύονται οἱ τελευταῖοι γονεῖς μου! Ἥλθες λοιπὸν! ἤλθες! δὲν εἶμαι πλέον ὄρφανή!

Ἡ συνάντησις αὕτη ἀνεκάλεσε τὸν Τζελλαλεδδὶν εἰς τὴν ζώην.

— Ἐμινέ, εἶπε μετὰ μικρὰν σιωπὴν, τὴν εἶδες; ἤκουσές τι δι' αὐτήν;

— Διὰ ποίαν; ἠρώτησεν ἡ νέα.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Ζουδμίλλης.

— Ναί, ἀπεκρίθη ἡ νέα χαμηλώσασα τὴν κεφαλὴν, τὴν εἶδα εἶναι πάντοτε τόσον ὠραία.

— Ποῦ τὴν εἶδες; καὶ πότε;

— Ἐσχάτως, ἐπεριδιάβαζεν ἔφιππος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν. Ἀξιωματικὸς τις φορῶν στολὴν κοκκίην, καὶ ἄλλη τις γυνὴ ἦσεν εἰς τὸ πλάγιόν της.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν συνέστειλε τὰς ὄφρυς.

— Ποῦ κατοικεῖς; ἠρώτησεν ἡ νεανίς.

— Εἰς κἀνὸν μέρος· ἀναχωρῶ.

— Ἀμέσως! καὶ διὰ ποῦ;

— Διὰ τὴν κοιλάδα, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀρῶβωνοστικῆς μου. Καὶ σὺ, Ἐμινέ, ποῦ κατοικεῖς;

— Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τροφοῦ σου, τῆς Φατιμέ.

Ἐλα μαζὶ μου, ἡ Φατιμέ σὲ ἀγαπᾷ.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὴν ἠκολούθησε.

Μετά τινας ὥρας ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἔτρεχεν ἐπὶ ἵππου θυμοειδοῦς πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαπητῆς του. Ἡ ῥωσικὴ στολὴ ἤρμοζε θαυμασίως εἰς αὐτὸν, καὶ δύο σταυροὶ ἀγορασθέντες δι' αἵματος ἐκρέμαντο ἐπάνω τοῦ πλατέως στήθους του. Εἶχεν ἀποκτήσει τὴν χάριν τῶν Εὐρωπαίων, χωρὶς ν' ἀποβάλλῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν Ἀσιανῶν. Ἐλπίς δὲ εὐτυχίας προσεγγιζούσης ἐλάμπρυνε τὸ βλέμμα καὶ ἐφαίδρυνε τὴν φυσιογνωμίαν του.

Πλησιάσας εἰς τὴν περιπόθητον οἰκίαν, καὶ καταβάς εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ἀλλὰ δὲν εἶδε κἀνένα. Ἦνοιξε θύραν θαλάμου, καὶ ὁ θάλαμος ἐφαίνετο ὅτι ἦτον παρεσκευατῆμένος δι' ἑορτὴν ἀνοίγει καὶ δευτέραν...

— Ἄ! μ' π' ἔη, εἶπεν ἡ Ἀνίσσια, πῶς τόσο πρῶτ'! Περίμενε ὄλιγον, καὶ φθάνω.

Καὶ βίψασα σάλιον ἐπὶ τῶν ὤμων της ἐπέστρεψεν. Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὴν ἐνηγκαλίσθη, αὐτὴ δὲ ἐρυθρίασασα ἐφαίνετο ἀμυχανοῦσα.

— Κάθησε, μ' π' ἔη, μ' ἐτρόμαξες· δὲν σ' ἐπεριμέναμεν.

— Πῶς! δὲν ἐλάβετε τὸ τελευταῖόν μου γράμμα;

— Ναί... ὄχι, τῆ ἀληθείᾳ, δὲν ἐλάβαμεν τίποτε καὶ σ' ἐνομίζαμεν ἀποθαμμένον.

— Ἐπληγῶθην ἐπικινδύνως, καὶ ἐξ αἰτίας τῶν πλη-

γῶν μου ἀνεχώρησα ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ Ζουδμίλλα; Δὲν μ' ὀδηγεῖς εἰς τὸ δωμάτιόν της;

Ἡ Ἀνίσσια ἠρυθρίασεν ἐκ νέου.

— Ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ἀποῦσα· ὑπῆγε νὰ παραλάβῃ μερικὰ ἄνθη τὰ ὅποια τὴν φέρουν δι' ἀπόψε.

— Καὶ τί εἶναι ἀπόψε;

— Τίποτε, μ' π' ἔη... τίποτε. Ἡ Ζουδμίλλα ὄκ' ἔλθῃ.

— Καὶ ὁ συνταγματάρχης;

— Κοιμᾶται ἀκόμη. Δὲν θὰ τὸν γνωρίσῃς· ὁ πόλεμος αὐτὸς μὲ τοὺς Τούρκους τὸν ἐπροξένησε τόσας φροντίδας ὥστε ἠδρόστησεν.

— Ἐλπίζω ὅτι ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ὑγιής. Δὲν μ' ἐπερίμενεν ἴσως τόσον γρήγορα.

— Ἄς ἔγῃ δέξῃν ὁ Θεός! εἶναι κάλλιστα· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν σ' ἐπερίμενε· διότι δὲν ἐλαμβάναμεν γράμματά σου, καὶ ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας εἶχαμεν μάθει ὅτι ἐπληγῶθης θανατηφόρως.

— Πόσον ἀργοπορεῖ! ἀνέκραξεν ἀνήσυχος ὁ Τζελλαλεδδὶν.

Μετὰ δὲ μικρὰν σιωπὴν ἡ Ἀνίσσια εἶπε· — λοιπὸν ἐπέρατες εὐθύμως εἰς τὴν Πετρούπολιν;

Ἡ εὐθυμία μου εἶν' ἐδῶ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Πετρούπολις μ' ἐφάνη τάρος μεγαλοπρεπέστατος.

— Ναί, τῶνόντι· ἡ καθέδρα εἶναι σήμερον ἐρημος· ὅλ' οἱ ἀξιωματικοὶ λείπουν. Ἐχομεν ἓνα ἐδῶ ὁ ὅποιος εὐδοκίμησε τὸν συνταγματάρχην Βελογράδοφ. Διέπρεψεν εἰς τὸν πόλεμον, ἐτιμήθη διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως, καὶ, κατὰ σύμπτωσιν περιεργον, ἀπέθανε συγχρόνως ὁ Θεὸς του, καὶ ἀρῆκεν εἰς αὐτὸν μεγάλην παρουσίαν. Εἶναι ἀξιέραστος.

— Σὲ συγχαίρω διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ συγγενοῦς σου... Πλὴν ἡ Ζουδμίλλα;

— Ὑπομονή, εἶπεν ἡ Ἀνίσσια ἀποροῦσα· ἔπειτα δὲ λαβοῦσα ἦθος πλέον ἤσυχον, δὲν ὑπανδρεύθη, μ' π' ἔη, ἠρώτησεν, εἰς τὴν Πετρούπολιν;

— Ἀστείζεσαι, κυρία; ἐγὼ νὰ ὑπανδρευθῶ!...

— Καὶ διὰ τί; εἶσαι νέος, εἶναι τόσαι ὠραῖαι εἰς Πετρούπολιν.

— Δι' ἐμὲ μία μόνη ὠραία ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον.

— Ναί, ναί, πλὴν... σήμερον μᾶς ἀρέσκει μία, αὔριον ἄλλη, καὶ δύο ἐτῶν ἀπουσία, φίλε μου, εἶναι κατὶ τι.

— Δύο ἐτῶν βάσανοι.

— Πλὴν δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ βασανίζεταί αἰωνίως· οὔτε πρέπει νὰ κατακρίνεται ὁ νέος ὅταν ζητῇ νὰ διασκεδάσῃ τοιαύτη εἶναι ἡ ζωὴ. Ἐλπίζομεν, κλαίομεν, λητμονοῦμεν... καὶ λητμονοῦμεθα... Ἐὰν ἤθελες νὰ ὑπανδρευθῆς ἡ Ζουδμίλλα δὲν θὰ ἐναντιόνετο.

— Πῶς; ἡ Ζουδμίλλα;

— Ἐ! Ἐ! βλέπεις, φίλε, ὅταν εἴμεθα νέοι ὅλα τὰ αἰσθητά μᾶς φαίνονται αἰώνια· ἀφοῦ ὅμως περάσουν, γελῶμεν πρῶτοι ἡμεῖς δι' αὐτὰ.

— Ἴδου, κυρία, ἀρχαί· πάντῃ κενοφανεῖς δι' ἐμὲ. Ἐνῶ ἐγὼ ἐξ ἐναντίας, εἴαν ποτε μίαν μόνην στιγμὴν ἤθελα ἐκβάλλει ἀπὸ τὰν νοῦν μου τὴν Ζουδμίλλαν, ἤθελα θεωρήσει ἐμ' αὐτὸν ἀξίον μεγίστης τιμωρίας.

— Καὶ διὰ τί; αἱ τιμωραὶ εἶναι διὰ τὴν κλοπὴν, καὶ τὸν φόνον· ἡ ἀπιστία ὅμως ἐπὶ ἔρωτος δὲν εἶναι κλοπὴ.

— Χειροτέρα· διότι εἶναι κλοπὴ γινομένη πρὸς ζῆμίαν καρδίας εὐπίστου.

— Κατ' εὐτυχίαν, μπέη, δὲν εἶσαι νομοθέτης, διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου δὲν θ' ἀπέφευγε τὴν αὐστηρότητά σου. Πρέπει ὅμως νὰ εἶναι τις αὐστηρὸς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον; Θὰ μάθης μίαν ἡμέραν καλῆτερα τὰ ἔθιμά μας.

— Ω; πρὸς τοῦτο δὲν τὸ ἐπιθυμῶ.

— Ὅπως θέεις; ἀλλὰ σκέψου καλὰ· ἡ κόρη μου ἢ ὅποια ἐτοιμάζεται νὰ ὑπανδρευθῆ, δὲν πρέπει νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ μέλλον τῶν τέκνων της, διὰ τὰ γηρατειά της, διὰ τὰς κακὰς ἡμέρας; Δὲν ἐλαμβάναμεν γράμματά σου... σ' ἐνομίζαμεν ἀποθαμένον... σ' ἐκλάυσαμεν... ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν ἤμπορούσαμεν νὰ κλαίωμεν αἰωνίως.

— Τί σημαίνουν αὐτὰ; ἀνέκραξε σηκωθεὶς ὁ Τζελλαλεδδίν.

— Ἡ Ζουδμίλλα δὲν ἔχει κατάστασιν· σὺ ὁ ἴδιος δὲν ἔχεις παρὰ τὸν μισθὸν σου. Τότε, καὶ οἱ δύο ἔπρεπε νὰ ζητήσετε πῶς ν' ἀποκατασταθῆτε.

— Ὅ,τι ἀκούω μὲ τρομάζει... Ὁμίλησε καθάρωτερα.

— Διὰ τί νὰ τρομάξῃς; ἡ Ζουδμίλλα δὲν εἶναι ἡ μόνη νέα τοῦ κόσμου.

— Θεέ μου!

— Ἐνόμιζεν ἀποθαμένον τὸν ἀρραβωνιστικὸν της καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ μείνῃ ἀνύπανδρος. Ἐκτὸς τούτου τὸν Βελογράδοφ ἐβοήθησεν ἡ τύχη.

— Τί λέγεις; τί λέγεις;

— Μὲ φαίνεται ὅτι ἐξηγήθην ἀρκετὰ καθαρὰ. Ἡ Ζουδμίλλα ὑπανδρεύεται τὸν Βελογράδοφ.

— Ἀδύνατον! ψεύδεται! ἀνέκραξεν ἔξω φρενῶν ὁ Τζελλαλεδδίν.

— Πῶς; μὲ ὑβρίζεις εἰς τὴν οἰκίαν μου; Σὲ ἀφίνω.

— Ἐγὼ ὅμως δὲν σ' ἀφίνω, εἶπεν ἀπάσας αὐτὴν ἀπὸ τὸν βραχίονα. Ὁμολόγησε ὅτι συκοφαντεῖς τὴν Ζουδμίλλαν.

— Θεέ μου! πάσχεις φρενήτιδα· ἠφάνισες τὴν χεῖρά μου.

— Ἄ! πίπτω εἰς τοὺς πόδας σου, σὲ παρακαλῶ, ὁμολόγησε ὅτι δὲν ὠμίλησες σπουδαίως, ὁμολόγησε ὅτι ἡ Ζουδμίλλα μὲ ἀγαπᾷ πάντοτε.

— Ὁμίλησα σπουδαιότατα. Πρὸ δύο μηνῶν ἡ Ζουδμίλλα εἶναι ἀρραβωνισμένη, καὶ ἀγαπᾷ τὸν ἀρραβωνιστικὸν της· σὲ τὸ ἐγράψαμεν.

— Ψεῦδος! ψεῦδος!... Μὲ τὴν ἐπήρατε· τὴν ἐπωλήτατε εἰς ἄλλον· δότε με τὴν Ζουδμίλλαν μου, εἰδεμὴ θὰ τὸ μετανοήσετε.

— Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ; Ἡ Ζουδμίλλα δὲν εἶναι παιδίον· ἄλλοτε ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μπέη Ταρτάρου, σήμερον ὅμως εἶναι δεκαοκτὼ χρόνων... ἔχει γινῶσιν... Τὴν ἀνεθρέψαμεν μὲ τόσας περιποιήσεις... Δὲν εἶναι συνειθισμένη εἰς τὴν πτωχείαν, καὶ ἄνθρωπος ὡς τὸν Βελογράδοφ.

— Ὁ ἄνθρωπος ὅμως αὐτὸς δὲν ἔχει στῆθος σιδηροῦν, ἀνεφώνησε φρουάτων ὁ Τζελλαλεδδίν νομίζεις ὅτι σὰς ἦτον συγχωρημένον νὰ μὲ περιπαίζετε ἀτιμωρητῆ, νὰ μὲ στερηῆτε τὴν πατρίδα μου, τὰ ἀγαθὰ μου, τὸν ἔρωτά μου. ὅλα ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς μου; ὄχι, ὀρκίζομαι μὲ τὰ κόκκαλα τοῦ πατρός μου, εἰν' ἐδική μου, καὶ θὰ εἶν' ἐδική μου· προτιμῶ νὰ ἐμπτήξω τὸ ξίφος μου εἰς τὸ στῆθος της, παρὰ ν' ἀφήσω νὰ ἐγγίσῃ ἄλλος μίαν τρίχα της.

— Ἄθλιε! ἄθλιε! βοήθεια! ἀνέκραξεν ἀνοιξαπα τὴν θύραν ἡ Ἄνισσια.

Καὶ συγχρόνως ἠκούσθη κρότος ἀμάξης· ἡ Ζουδμίλλα κατέβη φαιδρὰ, δέσμη νὰ ῥόδων λευκῶν ἔχουσα εἰς χεῖρας.

— Ζουδμίλλα! ἀγαπητῆ μου! ἀνέκραξεν ὁ μπέης.

— Τζελλαλεδδίν! ἐψύφουρσεν ἡ νέα, καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς ὠχρότερα τῶν ῥόδων της. Ὁ δὲ νέος ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς φωνὰς τῆς Ἄνισσίας. Μετ' ὀλίγον ἀνοιξαπα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἔκλειπεν ἔντρομος.

— Τζελλαλεδδίν, ἐπανέλαβε, μὲ εἶπαν ὅτι εἶχες ἀποθάνει... Συμφορὰ μου! συμφορὰ μου!

— Σὲ ἠπάτησαν, ἀγαπητῆ μου, εἶπεν ὁ μπέης. Ἴδου ἦλθα! ἦλθα ἐν καιρῷ διὰ νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐκείνων οἱ ἴδιοι σὲ μετεχειρίσθησαν ὡς ἐμπόρευμα. Δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι αὐτὴ μὲ εἶπε ψεῦδη; ἀγαπᾷ ἄλλον; μ' ἐλτρημόησες;

Ἡ Ζουδμίλλα ἐσιώπα.

— Τί σημαίνει αὐτὴ ἡ σιωπὴ; δὲν γνωρίζεις πλέον τὸν φίλον σου; ἡ ἡ καρδία σου ἐσκληρύνθη; ὦ! λέγε, λέγε, σ' ἐξορκίζω... Ἐτελείωσον! ἀνέκραξε μετὰ μικρὰν σιωπῆ, μ' ἐπρόδωκες! Ἔστω! ἀποτελείωτε τὸ ἔργον σου· φόνευσέ με!

Ἡ Ζουδμίλλα ἔδραμε πρὸς τὴν θύραν, καὶ ὁ μπέης ἔτρεξε μετ' αὐτὴν· ἀλλ' ἰδὼν τὸ ὠχρὸν πρόσωπον τοῦ συνταγματάρχου προχωροῦντος πρὸς αὐτὸν, ἰσχυροῦ, ἠλλοιωμένου, ὁμοίου μὲ φάντασμα, ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Μπέη, εἶπεν ὁ γέρον, ἡ ὀργή σου εἶναι δικαία.

Εἴμεθα ἔνοχοι καὶ πρὸς σὲ καὶ πρὸς τὸν Θεόν. Σ' ἐστερήσαμεν πάντα, καὶ τὰς γενναιοτάτας θυσίας σου ἀνταμείβομεν διὰ προδοσίας· ὁ Θεὸς τὸ ἠξεύρει ὅτι δὲν ἠθέλησα αὐτὴν σου τὴν δυστυχίαν. Πρὸ ἐνὸς ἔτους ἡ ἀσθένεια δὲν μ' ἐσυγχώρησε νὰ ἐκβῶ ἀπὸ τὸν θαλάμον μου ἢ νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὰ τῆς οἰκογενείας μου.

Ὁ Βελογράδοφ ἦλθεν ἐνῶ ἐφημίζετο ὁ θάνατός σου· ἡ Ζουδμίλλα ἀπελπισθεῖσα νὰ σὲ ἰδῆ, συγκατετέθη εἰς τὸν νέον γάμον· ἠρραβωνίσθη μὲ ἄλλον, καὶ δὲν θὰ χωρισθῆ ἀπὸ αὐτὸν ποτέ. Συγχώρησέ την, συγχώρησέ μας. Ὁμολογῶ, ἂν καὶ πολλὰ ἀργά, ὅτι μὲ ὅλα τὰ προτερήματά της δὲν ἦτον ἀξία ἔρωτος ὡς τοῦ ἐδικοῦ σου· ἡ λύπη της διεσκεδάσθη καὶ τὴν διεδέχθη χαρὰ· οὕτω πως τὴν ἐπλάσεν ἡ φύσις· μὴ τὴν καταδικάζεις. Ζήτησε ἀπὸ ἐμέ, ὅτι θέλεις· ἡ ζωὴ μου εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· ἀλλὰ μὴ στιγματίσῃς τὴν τιμὴν τῆς θυγατρὸς μου· μὴ κηλιδώσῃς τὰς τελευταίας ἡμέρας μου.

— Ὁ γέρον ἔκλαιεν δμιλῶν οὐτω πω; καὶ ὁ Τζελλαλεδδὶν τὸν ἤκουεν ἐν σιωπῇ.

— Ἄ! ἐπανελάβην ὁ συνταγματάρχης, ἀνέδου νάμην, θυσιάζων τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, νὰ διορθώσω τὰ γενόμενα, θὰ ἤμην εὐτυχέστατος νὰ σὲ ἀνομάσω υἱόν μου! ἀλλὰ δὲν δύναμαι παρὰ νὰ σ' εὐχθῶ τὴν εὐδαιμονίαν ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς ἄνθρωπον ὡς σέ· ἀναζήτησε καρδίαν ἥτις νὰ δοθῇ δολόκληρος εἰς σέ· εἶσαι νέος... Τίς ἤξεύρει ποίαν παρηγορίαν θὰ σὲ δώσῃ ὁ Θεός;

Ὁ Τζελλαλεδδὶν τὸν ἤκουε σιωπῶν, καὶ τὸν ἤκουεν ὡς νὰ μὴν ἐνόει τί ἔλεγεν. Ὁ δὲ συνταγματάρχης, λαβὼν τὴν χεῖρά του τὴν ἔσφιξε περιπαθῶς, καὶ ἀνεχώρησε βιάζομενος ἀπὸ ὑπηρετῆν. Ὁ μπέης ἔξῃλαθε βραδυπατῶν τῆς οἰκίας καὶ ἀνέβη τὸν ἵππον του.

Μετὰ μίαν ὥραν ἦτον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς τροσεῦ του, βυθισμένην ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς προσκεφάλαιον· θὰ ἔλεγες ὅτι ἐκοιμᾶτο, ἐὰν οἱ στεναγμοὶ καὶ αἱ ὀδυρμοὶ του δὲν ἐμαρτύρουν ὅτι ἡ ἀκίνησία του προήρχετο ἀπὸ πόνον καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνάπαυσιν. Παρὰ τοὺς πόδας του ἐκάθητο ἡ Ἐμινέ, ἥτις, ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ἠτένιζεν αὐτὸν μὲ βλέμμα οἴκτου.

Τὸ δειλινὸν, Κοζάκος τις προσελθὼν εἰς τὴν γραίαν τροφόν, ὠμίλησε πολὺ μετ' αὐτῆς χωρὶς ὁ μπέης ν' ἀκούσῃ τί ἔλεγε· καὶ μετὰ ταῦτα ἐσηκώθη.

— Ποῦ ὑπάγεις; ἠρώτησεν ἡ Φατιμέ;

— Ἐπιστρέφω εἰς τὴν κοιλάδα· θὰ παρευρεθῶ εἰς τὸν γάμον τῆς κόρης τοῦ συνταγματάρχου μας.

— Καὶ θὰ γίνῃ γρήγορα;

— Μετὰ δύο ὥρας, νομίζω. Σπάνιον ζευγάριον! ἡ νέα εἶναι ὠραιότατη, καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλὴν.

— Καὶ πόσον λαμπρὸς θὰ εἶναι ὁ γάμος! ἐπανελάβην ὁ Κοζάκος. Ἐχομεν δολόκληρον βαρέλιον βρακίου καὶ δέκα βαρέλια ζύθου, διὰ νὰ πῶμεν εἰς ὑγειάν τῶν νεονύμφων καὶ τῶν συγγενῶν των.

— Ὅχι, ὄχι, δὲν θὰ γείνη, ἀνέκραξεν ὁ Τζελλαλεδδὶν.

Καὶ ὁ Κοζάκος, ἰδὼν στολὴν ἀξιωματικοῦ Ῥώσου, ἀπεμακρύνθη. Ὁ δὲ μπέης σηκωθείς ἐπεριφέρετο εἰς τὸν θάλαμον, διότι εἰς τὴν ψυχὴν του συνεκροτεῖτο πάλῃ σφοδρά.

— Ἐμινέ, εἶπεν εἰς τὴν νέαν ἥτις ἔστατο πλησίον του ὡς δούλη, συγκατατίθεσαι νὰ μὲ κάμῃς ἐκδούλευσιν, ἐκδούλευσιν σημαντικὴν, τὴν τελευταίαν ἴτως;

— Βεβαίως ἐπιθυμῶ νὰ σὲ δουλεύσω.

— Λοιπὸν ἔλα, ὁ καιρὸς εἶναι πολύτιμος. Καθ' ὁδὸν θὰ σ' ἐξηγήσω τί θὰ κάμῃς.

Καὶ σηκώσας αὐτὴν τὴν ἐκάθισεν ἐπάνω τοῦ ἵππου του, καὶ ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς ἐπ' αὐτὸν ἔγεινον ἄφαντοι.

Ὁ Πέτρος Βελογράδοφ ἔστατο ἐνώπιον κατόπτρου, πλησίον τραπέζης καταφορτισμένης μὲ φιαλίδας, μὲ μῦρα, μὲ κτένια, μὲ δακτυλίδια καὶ μὲ ἄλλα ὄργανα καλλωπισμοῦ. Ἡ κόμη του ἦτον στιλπνοτάτη· βόστρυχοι μεγαλοκρεπίσται ἐκυμάτιζον ἐπὶ τῶν κροτάφων του, καὶ κάλτσαι μεταξωταὶ καὶ ἐμβάδες ἐμπορποι

περιστόλιζον τοὺς πόδας του· κατεγίνετο δὲ δλονέν μετὰ μεγίστης σπουδαιότητος εἰς τὰς ἄλλας λεπτομερείας τῆς καλλωπίσεώς του. Ἀφοῦ ὁ κομμωτὴς ἐτελείωσε τὸ ἔργον του, ὁ Βελογράδοφ ἔβαλε τὴν περιπόρφυρον στολὴν του, ἐπεριχύθη μὲ νερὰ εὐοσμῆ, ἐστράφη τρίς ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, καὶ ἠρώτησε τὸν ὑπηρετῆν ἐὰν ἔφρασε τὸ ὄχημα.

— Ὅχι, κύριε!

— Ὁ ἀδελφός μου εἶναι ἀνυπόφορος. Πῶς ἀργεῖ! Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἔφερον πρὸς αὐτὸν ἐπιστόλιον τὸ ὅποιον ἀναγνώσας ἠλοιοῦθη τὴν ὄψιν.

— Τίς σ' ἔδωκε τούτο τὸ γράμμα;

— Μία νέα Γαρταρίς.

— Εἶπέ την νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

— Τίς σ' ἔστειλεν; ἠρώτησε τίς ἐγραψε τὸ ἐπιστόλιον.

Ἡ νέα ἀπεκρίθη διὰ νεύματος ὅτι δὲν ἐνόει.

— Ἄς ἔλθῃ ὁ διερμηνεύς.

— Εἶναι περιττός, εἶπεν ἀξιωματικὸς τις εἰσελθὼν τὴν στιγμὴν ἐκείνην μυρίπλους καὶ τετορνευμένος ὡς ὁ ἄλλος· τὸν ἀναπληρῶ ἐγώ.

— Ἄ! Ἀλέξανδρε, ἦλθες εἰς καλὴν ὥραν. Εἶπέ με σὲ παρακαλῶ τί θέλει αὐτὴ ἡ νέα ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ μάγισσα ἣ ὁποία μ' ἔφερε τούτο τὸ γράμμα;

— Διὰ τούτου τοῦ γράμματος προσκαλεῖται νὰ ὑπάγῃς νὰ περιδιαβάσῃς εἰς τὸ δάσος μαζὴ μὲ τινα παλαιὸν σου φίλον. Καὶ πῶς σὲ φοβερίζει ἂν δὲν ὑπάγῃς!

— Καὶ τί ν' ἀποφασίσω!

— Δὲν πρέπει νὰ διστάζῃς· ἐξ ἐναντίας πρέπει νὰ δεχθῇς τὴν πρόκλησιν· καὶ ἐπειδὴ σὲ λέγει νὰ παραλάβῃς καὶ μάρτυρας, λάβε ἐμέ.

— Ἐρώτησε σὲ παρακαλῶ τὸ εἶδωλον τοῦτο πόθεν ἔρχεται καὶ τίς τὸ στέλλει.

— Τὸ εἶδωλον τοῦτο, μὰ τὴν πίστιν μου, ἔχει ὠραίους ὀφθαλμούς. Πόθεν ἔρχεται, κόρη μου;

— Ἀπὸ τὸ δάσος.

— Σύντομος ἀπόκρισις!

— Τίς σ' ἔστειλε;

— Θὰ τὸ μάθῃς εἰς τὸ δάσος.

— Ἄ! εἶναι τι ἀνέλπιστον.

— Πολλὰ δυσάρεστον βεβαίως, εἶπεν ὁ Βελογράδοφ· βλέπεις ὅτι εἴμ' ἐτοιμασμένος διὰ τὸν γάμον. Ἐντὸς μιᾶς ὥρας θὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

— Σὲ ὑπόσχεται νὰ μὴ σ' ἐμποδίσῃ περισσώτερον τῶν δέκα λεπτῶν. Ἐγεις λοιπὸν καιρὸν στοχάσου δὲ ὅτι ἂν τὸ ἀποποιήθῃς, ἐδῶ δὲν χωρατεύουν ἠξεύρου νὰ μεταχειρίζωνται τὸ μαχαίριον.

— Ἐγεις δίκαιον.

Ὁ Βελογράδοφ ἀνέγνωσε καὶ δεύτερον τὸ γράμματιον, ἔλαβε πιστόλιον, καὶ τυλιχθεὶς μὲ τὸν μανδύαν του ἀνέβη εἰς τὸ ὄχημα, συνοδευόμενος καὶ ἀπὸ τὸν σύντροφόν του καὶ τὴν νέαν ἥτις ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὀδηγός. Μετὰ δύο περίπου οὔρεστια, ἡ νέα εἶπε νὰ σταθῇ ἡ ἄμαξα, καὶ ὠδήγησε τοὺς δύο ἀξιωματικοὺς διὰ μέρους συνδένδρου εἰς τὴν ἄκραν καταρβᾶκτου, παρὰ τὸν ὁποῖον εἶδον νέον φορῶντα στολὴν ῥωσικὴν.

— Καλῶς ὤρισες, εἶπεν εἰρωνικῶς πῶς πρὸς τὸν Βελογράδορ· σ' εὐχαριστῶ διότι δὲν κατεφρόνησες τὴν πρόσκλησίν μου.

— Ἄ! μπέη!

— Μ' ἐγνώρισες λοιπόν; τότε δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐξηγήσεων.

— Βῆ ἐναντίας σέ παρακαλῶ νὰ μ' ἐξηγήσης τί σημαίνουν αἱ ἀπειλαί σου.

Ὁ Τζελλαλεδδὶν ἐβρίσκει κατὰ γῆς τὸν μανδύαν του, καὶ παρουσιάζει δύο πιστόλια,

— Ἰδοῦ, εἶπε, τὸ πρᾶγμα εἶναι φανερόν, τί λέγεις;

Ὁ Βελογράδορ ἀπιστολογωρήσας,

— Εἶσαι τρελλός, εἶπε. Διὰ τί τὰ ὄπλα ταῦτα;

— Διότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν ὑπάρχει ἀρκετὸς τόπος διὰ σέ καὶ δι' ἐμέ.

— Πλὴν, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρὸ δύο ἐτῶν δὲν συνητήθημεν, καὶ τώρα εἰμ' ἐτοιμος νὰ σέ ζητήσω συγχώρησιν διὰ τὴν προσβολὴν τὴν ὁποίαν σ' ἔκαμα ἄλλοτε, ἐπειδὴ ἤξεύρω ὅτι εἶσαι πιστὸν τέκνον τῆς Ρωσίας.

— Εἶμαι τέκνον τοῦ διαβόλου, τὸν ὁποῖον θὰ ὑπάγω νὰ εὔρω μετ' ὀλίγον, ἂν δὲν ὑπάγῃς πρὸ ἐμοῦ.

— Καὶ ποῖος ὁ λόγος τῆς μονομαχίας; ἀνέκραξεν ὁ σύντροφος τοῦ Βελογράδορ. Ἄν σέ προσέβαλεν ὁ φίλος μου, εἶμαι βέβαιος ὅτι σέ ἱκανοποιεῖ. Ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναβληθῇ ἡ μονομαχία; Κακὴν στιγμὴν ἐδιάλεξες, διότι μᾶς περιμένουν εἰς ἄλλο μέρος.

— Οὐδὲ στιγμὴν ἀναβολῆς δέχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Τζελλαλεδδὶν· ἰδοῦ δύο πιστόλια ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν μόνον εἶναι γεμισμένον. Δὸς σὺ μόνος ἀπὸ ἓν εἰς ἡμᾶς.

— Ἀφοῦ μετρήσω τὰ βήματα, ἀπεκρίθη ὁ ἀξιωματικός.

— Ὅχι, θὰ πυροβολήσωμεν ἐκ τοῦ πλησίον.

— Λοιπὸν θέλεις δολοφονίαν! ἀνεφώνησεν ὁ ταλαίπωρος Βελογράδορ. Σὺ μὲ προκαλεῖς, καὶ σὺ προσδιορίζεις καὶ τὸν τρόπον τῆς μονομαχίας! Τοῦτο εἶναι παρὰ τοὺς κανόνας.

— Θὰ δεχθῆς τὸν τρόπον τοῦτον; ἀνέκραξεν ἐν τόνῳ ὁ Τζελλαλεδδὶν. Φθάνουν τὰ λόγια!

— Ὅχι, δὲν μονομαχῶ μαζὶ σου, δὲν μονομαχῶ!

— Θὰ μονομαχήσης! ἀπεκρίθη ἀρπάσας τὸν βραχιόνα ἐκείνου, καὶ πάλλων διὰ τῆς δεξιᾶς ἐγχειρίδιον· τὸ δὲ πρόσωπόν του ἦτον τότε ἐξημμένον, καὶ ἡ φωνή, αἱ χειρονομίαι του τότε σφοδραὶ, ὥστε ὁ Βελογράδορ ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ. Ἐλαβε λοιπὸν πρῶτος τὸ ἓν τῶν πιστολίων, ὁ δὲ μπέης τὸ ἄλλο.

— Μὴ λητμονήσης ὅτι σέ παρήγγειλα ὡς τελευταίαν μου θέλησιν, εἶπεν ὁ Τάρταρος πρὸς τὴν νέαν, ἥτις πεσοῦτα γονυκλιτὶ ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν μὲ τὸν πέπλον τῆς.

Δοθέντος τοῦ σημείου ἀπὸ τὸν μάρτυρα, ἀμρότερα τὰ πυροβόλα ἐκρότησαν. Ὁ Βελογράδορ κλονηθεὶς ἐπέσεν ἄπνους. Ἡ σφαῖρα εἶχε διαπεράσει τὴν καρδίαν του.

— Ἐφρονεῦθη! ἀνέκραξεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ἐφρονεῦθη! ἐπανέλαβεν ὁ ἄλλος κύβας πρὸς τὸ πτώμα. Ἄ! τί θὰ εἶπῃ ἐκείνη, ὅταν μάθῃ τὸ τέλος του! στραφεὶς δὲ τότε πρὸς τὴν Ἐμινέ, ἐπίστρεψε, εἶπεν, εἰς τὴν οἰκίαν, σ' εὐχαριστῶ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν προθυμίαν σου.

— Καὶ σὺ ποῦ ὑπάγεις; θὰ σέ σονεύσουν.

— Ποῦ ὑπάγω; δὲν ἤξεύρω οὐδ' ἐγώ. πλὴν μὴν ἀνησυχῆς· ἂν δὲν ἐπιστρέψω, μὴ μὲ ζητήσης.

— Τζελλαλεδδὶν, ἐψιθύρισεν ἡ νέα, ἄφες με νὰ σέ ἀκολουθήσω. Εἶμαι ὀρφανή· δὲν ἔχω οὔτε γονεῖς, οὔτε φίλους· σέ μόνον ἔχω εἰς τὸν κόσμον. Ἄφες με . . . ἄφες με . . .

— Ἀδύνατον! δὲν ἔχω πλέον πατρίδα, δὲν δύναμαι πλέον νὰ ζήσω εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἐπίστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν σου, λάβε ὅ,τι σ' ἔδωκα διὰ τὴν ἀφραβωνιτικὴν μου· λάβε διὰ τὸν ἑαυτὸν σου τὸ ἀλόγον μου, τὰ χρήματά μου καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχω. Εὐτύχει καὶ εὐχου δι' ἐμέ ὑγίαινε!

— Τζελλαλεδδὶν! Τζελλαλεδδὶν! ἀνεφώνησεν δλοφυρομένη ἡ νέα· ἀλλ' ἡ ἡγῶ μόνη ἐπανέλαβε τὴν φωνήν της!

Ὁ γάμος ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὴν κοιλιάδα, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συνταγματάρχου ἦτον σεταυρευμένον ἄπειρον πλῆθος· ἐν μέσῳ δὲ γυναικῶν πλουσιώτατα ἐνδεδυμένων ἔλαμπε καὶ διεκρίνετο διὰ κάλλους καὶ δι' ἀρελῶν ἐνδυμάτων ἡ Ζουδμίλλα. Ἰδίῳ ἦτον ὠραία, ἂν τὴν ἐβλεπες, μὲ τὴν λευκὴν καὶ διαφανῆ ἐσθῆτά της, μὲ τὸν μύρτινον στέφανόν της, καὶ μὲ δέσμην ἐξ ἀνθέων ἀρωματικῶν εἰς τὸ ττῆθός της! Μὲ ὁποῖαν χαρὰν ἤκουεν ὀμιλοῦντα τὸν συνταγματάρχην της. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κίνησιν διεδέχθη γαλήνη, οἱ ἄνδρες ἐκάθησαν νὰ παίξωσι χαρτί, αἱ γυναῖκες ἐξηπλώθησαν ἐπὶ τῶν ἀνακλίντρων, οἱ δὲ νέοι καὶ αἱ νέαι ἤρχισαν νὰ χορεύωσιν. Ὅλοι ἐγέλων, ὅλοι ἦταν φειδῶν καὶ ζωηροὶ· ἐνὸς μόνου πρόσωπον εἶχεν ἦθος κατηφές καὶ ἀπίσιον, τὸ τοῦ μάρτυρος τοῦ Βελογράδορ.

ὑπὸ τὰ παράθυρα ἦτον συνηγμένον πλῆθος ἀνθρώπων διαφόρων φυλῶν καὶ γλωσσῶν, Ρῶσοι, Τάρταροι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, παρατηροῦντες ὅλοι μὲ ἄπειρον περιέργειαν τὴν ἐορτήν.

— Ποῦ εἶναι, ἠρώτησέ τις νέα, ὁ ἀδελφὸς τοῦ γαμβροῦ;

— Εἶναι ἄρρωστος, ὡς φαίνεται. Εἶπαν εἰς τὸν συνταγματάρχην νὰ μὴν ἀνησυχῇ.

— Καὶ τί ἔπαθε; τὸν εἶδα σήμερον τὸ πρωί, καὶ ἦτον μάλιστα πολλὰ εὐθυμος.

— Ὑπῆγεν εἰς τὸ καλὸν καὶ αὐτὸς καὶ ἡ εὐθυμία του, εἶπέ τις τῶν παρεστῶτων.

— Πῶς;

— Ἀῦριον θὰ τὸ μάθετε.

— Ἴδετε, εἶπεν ἄλλη τις νέα, πόσον ὠραῖοι εἶναι οἱ νεόνυμφοι.

— Ποῖον λοιπὸν ἐρόνευτα; ἀνέκραξεν ἄγνωστος τις καὶ ἀγρία φωνή.

Αἱ λέξεις αὗται διήγειραν πολὺν θόρυβον μεταξὺ τοῦ πλήθους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον νύξ δὲν ἐφάνη τίς τὰς ἐπρόφειεν.

Ἄνθρωπός τις ὕψηλός, φέρων στολήν βρωσικὴν, διασχίσας τοὺς περιέρχους ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ χοροῦ, ἡ Ζουδμίλλα, ἐξεληθούσα τῆς αἰθούρας, μετέβη εἰς κοιτῶνα ὅπου δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ καὶ ὁ συνταγματάρχης. Ὁ δὲ Τζελλαλεδδίν, ἰστάμενος ὀλίγα βήματα μακρὰν, ἐβλεπεν ἐκείνην δι' ἣν ἐθυσίασε πάντα, ἀτενίζουσαν περιπαθῶς τὸν σύζυγόν της καὶ μειδιῶσαν ἐρωτικῶς· αὐτὸς δὲ, ὁ προδοθεὶς ἐραστής, ἴστατο ἐκεῖ στεροῦμενος ὄλων τῶν ἀγαθῶν ὅσα εἶχεν ἐπὶ τῆς γῆς, οἰκογενείας, πατρίδος ἐλπίδων, καὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας παραμυθίας του.

Καὶ ὅμως κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην τῆς θανατηφόρου ὀδύνης του δὲν ἐσκέπτετο περὶ τῶν συμφορῶν του, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ ἐπιβουλευθέντος τῷ ἄπανθρώπως αὐτόν.

Τὴν ἐπιούσαν, ἐνῶ ἡ Ζουδμίλλα εἰσῆρχετο εἰς τὸ ἐστιατώριον διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ τέϊον, ὁ μάρτυς τοῦ Βελογράδοφ, πλησιάσας τὸν συνταγματάρχην εἶπε κατ' ἰδίαν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ τὸν ὀμιλήτῃ.

— Λέγε, δὲν εἶναι κάποιος ξένος ἐδῶ.

— Συνταγματάρχα, δὲν ἤμπορῶ νὰ ὀμιλήσω ἔμπροσθεν τῶν κυριῶν.

— Περὶ τίνος λοιπὸν σπουδαίου μυστικοῦ πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης ἐξεληθὼν δυσχρέστως.

Ὁ μάρτυς ὠδήγησεν αὐτόν εἰς ἄλλον θάλαμον. Καὶ συγχρόνως εἰδοποιήθη ἡ Ζουδμίλλα ὅτι κόρη τις Ταρταρίς ἐξήτεινὰ προσφέρει εἰς αὐτὴν δῶρον ἐπιθαλάμιον.

— Παράδοξον! εἶπε συνταραχθεῖσα ἡ νεόνυμφος. Δὲν γνωρίζω κάμμειαν Ταρταρίδα.

— Εἶναι συνήθεια τοῦ τόπου, εἶπέ τις ἐκ τῶν πρερευρισκομένων κυριῶν. Εἶπέ τὴν νὰ ἔλθῃ, ἀγαπητή μου, διὰ νὰ ἰδῶμεν τί δῶρον σὲ φέρει.

Ὁ ὑπνρέτης εἰσῆξεν ὠραίαν κόρην, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ φυσιογνωμία εἶχεν ἦθος φρικῶδες· ἡ μακρὰ κόμη της ἐκυμάτιζεν ἐπάνω τῶν ὤμων της, καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της ἦσαν κηλίδες αἵματος. Πλησιάσασα βραδέως παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐστάθη ἀπέναντι τῆς Ζουδμίλλης, καὶ προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς βλέμμα ἀπειλητικὸν ὡς τὸ τῆς Μεδούτης· ἡ δὲ νεόνυμφος ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν, μὴ δυναμένη νὰ προσφέρῃ, καὶ τοὶ προπαθούσα, λέξιν. Ἡ Ταρταρίς ἀναστράσα ἀπὸ τὴν ζώνην της ἔρριψεν ἐπὶ τραπέζης σταυρὸν χρυσοῦν ἐξαρτώμενον ἀπὸ ταινίαν μαύρην.

Ἡ Ζουδμίλλα ἀνεγνώρισεν τὸν σταυρὸν τῆς μητρὸς της· καὶ κράξασα, « Τζελλαλεδδίν, Τζελλαλεδδίν », ἔπεσεν ἄφωτος.

Τὴν ἐπαύριον πομπὴ ἐπικηδείας διευθύνετο πρὸς τὸ νεκροταφεῖον· ἱερεῖς προηγούντο τοῦ φερέτρου κρατοῦντες λαμπάδας καὶ σημαίας, στρατιῶται παρεκλούθουν, καὶ ἀξιοματικοὶ ἐπεδείκνυν τὰ παράσημα καὶ τὰ ἐμβλήματα τοῦ ἀποθανόντος· τὴν δὲ θρηνώδη μουσικὴν συνόδευεν ὁ ἐπίσης θρηνώδης βόμβος τῶν τυμπάνων, καὶ πλῆθος ὀχημάτων ἤρχοντο ἐπὶ τέλους.

Ὅχι μακρὰν τῆς θέσεως ἐκείνης, παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐν μέσῳ ἄλλοις ἀκανθῶν, εὐρέθη ἄλλο νεκρὸς τὸν ὅποιον βλοῖ ἀπεποιοῦντο νὰ ἐνταφιάσωσι τὸ πρόσωπόν του ἦτον φοικωδῶς ἠλλοιωμένον, ἀλλ' εἰς τοὺς

ἡμικλείστους ὀφθαλμούς του· ἐσώζετο εἰτέτι ἔκφρασις πάθους καὶ ὀδύνης. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ στήθους του ἦτον ἔμπημένον ἐγχειρίδιον τὸ ὅποιον ἐκράτει ἡ κατὰ ψυχρὸς χεὶρ του.

Εἰς μάτην ἡ Ἐμινὲ παρεκάλεσεν ἀλληλοδιαδόχως Ταρτάρους καὶ Ρώτους νὰ ἐνταφιάσωσι τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον. Οἱ μὲν μουσουλμαῖοι τὸν θεώρουν ὡς ἀρησιβήτησιν ἀναθεματισθέντα ἀπὸ τὸν προφήτην, οἱ δὲ χριστιανοὶ τὸν ἀπέβαλλον ὡς αὐτόχειρα. Ἡ γενναία καρδιά τὴν ὁποίαν κατεσπάραξαν ζῶσαν οἱ ἄνθρωποι, κατεδικάσθη καὶ μετὰ θάνατον νὰ σπαραχθῇ ἀπὸ τὰ σαρκοβόρα ὄρνεα· ἀλλὰ μόνη ἡ πιστὴ φίλη του δὲν τὸν ἐγκατέλειψε. Καθημένη ἐπάνω πέτρας, πλησίον τοῦ νεκροῦ, ἔρριπτεν ἀπ' αὐτοῦ τὰ ξηρὰ φύλλα τὰ πίπτοντα ἐπὶ τοῦ προσώπου του, καὶ ἀπεδίωκε κόρακα ὀρμώντα πρὸς τὸ πτώμα. Κοζάκος τις, οἰκτείρας τὴν νεάν, ἔσκαψεν ἐπὶ τέλους λάκκον διὰ τὸ ἐγκαταλελειμμένον ἐκεῖνο λείψανον, αὐτὴ δὲ, ἐπιστρέψασα διὰ τῆς βίας εἰς τὸ χωρίον, ἔφυγε, καὶ ὅταν τὴν ἀπέσπασαν καὶ δευτέραν φορὰν ἀπὸ τὸ μνημα, ἔφυγε καὶ πάλιν.

Οἱ Τάρταροι ἔλεγον ὅτι κατείχετο ἀπὸ δαιμόνιον, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀφήκαν ἐλευθέραν. Ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Τζελλαλεδδίν, καὶ οὔτε ὁ χειμὼν, οὔτε τὰ πάγη δὲν κατῶρθωσαν νὰ τὴν μακρύνωσιν ἐκεῖθεν. Νυχθημερὸν ἔμενον ἐκεῖ ἀκίνητος καὶ σιωπηλὴ, καὶ δεχομένη ἐνίοτε ἀπὸ τοὺς φιλελήμονες διαβάτας τεμάχιον ἄρτου. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν εὐρέθη ἐξηπλωμένη ἐπάνω τοῦ ἐδάφους νεκρά.

Ὁ συνταγματάρχης Βελογράδοφ, μετέβη μετὰ τῆς συζύγου του εἰς Πετρούπολιν, ἡ δὲ Ἄνισσια, χηρεύτασα, παρηκολούθησεν αὐτοὺς, καὶ διηγείτο ἀδιακόπως τὴν ἱστορίαν τῶν δύο γάμων της καὶ τὸν θάνατον τοῦ μπεῆ.

Πρὸ δύο ἐτῶν ἀπῆντησα εἰς συναναστροφὴν τινα τῆς Μόσχας κυρίαν ἐξηκοντούτη περίπου, ἥτις, σώζουσα πολλὰς νεανικὰς ἀξιώσεις, εθεώρει εἰσέτι ἑαυτὴν καὶ περίκομφον καὶ ὠραίαν. Κρατοῦσα χαρτί εἰς χεῖρας ἀπέτεινε ὑπερηφάνως τὸν λόγον πρὸς τοὺς συντρόφους της, δὲν ἐπλήρωσε τὰ ἐξήκοντα ρούβλια τὰ ὁποῖα ἐκέρδηται οἱ ἐναντίοι ἀπὸ αὐτῆν, καὶ ἐπέπληξε σφοδρῶς τὴν ἐγγονὴν της διότι ὠμίλησε πολλὴν ὥραν μὲ ἀξιοματικὸν τινα τῶν οὐσσάρων.

— Ποῦ εἶναι, ἔλεγε πρὸς αὐτὴν, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀνατροφῆς σου; Εἰς ποῖον κόσμον ζῶμεν; Εἰς τὸν καιρὸν μου δὲν ἐγίνοντο τοιαῦτα πράγματα.

Ἡ κυρία αὕτη μ' ἐφάνη ὡς τις τῶν σπανίων καὶ δυσευρέτων ἐκείνων ἀρετῶν, αἵτινες διεσώθησαν ἀπὸ τὸ ναυάγιον τῶν ἠθῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

— Ποία εἶναι, ἠρώτησα τὴν γείτονά μου, ἡ αὐστηρὰ αὕτη φύλαξ τῆς ἀθωότητος;

— Ἄ! ἀγαπητέ μου, μὲ ἀπεκρίθη αὕτη βλέπει τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ της, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖ. Εἶναι ἡ χήρα τοῦ στρατηγοῦ . . . Βελογράδοφ.

Εὐφρ. Ν. Δ.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΛΟΡΔΟΣ ΚΛΙΒΗΣ.

Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΚΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Μετάφρασις ἐπὶ Κ. Π.)

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλίδιον 16^{ον})

Ἐάν ἡ ὄλη τοῦ πολέμου ἡγεμονία ἀνετίθετο εἰς τὸν Κλίβην, ὁ ἀγὼν ἤθελε πιθανώτατα ταχέως τελειώσει· παρετάθη δέ, διὰ τὴν δειλίαν καὶ τὴν ἀνεπιτηδεϊότητα τὴν ὁποίαν ἐδείκνυον οἱ Ἄγγλοι παντοῦ ὄπουδὲν ἦτο παρὼν αὐτὸς. Οἱ Μαράτται ἐλόγγιζον λέγοντες, ὅτι οἱ στρατιῶταί του ἦσαν φύσεως διαφόρου τῶν Βρετανῶν τοὺς ὁποίους παντοῦ ἄλλοῦ ἀπήντων. Ὡς ἐκ τῆς χαυνώσεως δὲ ταύτης, ἐν μικρῷ χρόνῳ διαστήματι ὁ Ράτζα Σαχίβ ἐπλησίασε μετὰ στρατοῦ ἀξιολόγου, ἐν ᾧ εὕρισκοντο καὶ 400 Γάλλοι, εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ ἐδήλωσε τὰς ἐπαύλεις καὶ τοὺς κήπους τῶν Ἄγγλων ἀποίκων. Ἀλλὰ προσεβλήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Κλίβου καὶ ἠττήθη, ἀποβαλὼν 100 Γάλλους φονευθέντας ἢ αἰχμαλωτευθέντας, ἡ δὲ ζημία αὕτη ἦτο βαρυτέρα τῆς ἀπωλείας χιλιάδων ἰθαγενῶν. Ὁ νικηφόρος στρατὸς, πορευθεὶς ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πρὸς τὸ φρούριον τοῦ Ἀγίου Δαυὶδ, ἀπήντησε κατ' ὄδον τὴν Νικόπολιν τοῦ Δυπλειξίου καὶ τὸ λαμπρὸν μνημεῖον, τὸ προορισθὲν νὰ ἀνακηρύττῃ τὸν ἐν τῇ ἀνατολῇ θρίαμβον τῆς Γαλλίας. Ὁ Κλίβης διέταξεν ἥτε πόλις, τὸ τε μνημεῖον νὰ καταβληθῶσιν εἰς ἔδαφος, κινήσει εἰς τοῦτο, ὡς νομίζομεν, ὄχι ὑπὸ προσωπικῆς ἢ ἔθνικῆς δυσμενείας, ἀλλὰ ὑπὸ ὀρθῆς καὶ βαθείας πολιτικῆς. Ἡ πόλις καὶ τὸ πομπῶδες αὐτῆς ὄνομα, ἡ στήλη καὶ αἱ ἀλαζόνες αὐτῆς ἐπιγραφαὶ ἦσαν ἐκ τῶν τεγνασμάτων ἐκείνων δι' ὧν ὁ Δυπλειξίος εἶχε μαγεύσει τὴν κοινὴν γνώμην ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Ὁ σκοπὸς τοῦ Κλίβου ἦτο νὰ καταστρέψῃ τὴν μαγεῖαν ταύτην. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶχον διδαχθῆ, ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη ἐν Εὐρώπῃ δύναμις καὶ ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἀμφισβητήσωσι τὴν ὑπεροχὴν ταύτην· οὐδὲν δὲ ἠδύνατο ἐνεργητικώτερον νὰ καταστήσῃ ἐκποδῶν τὴν πλάνην ταύτην, ὅσον ἡ πάνδημος καὶ ἐπίσημος κατάλυσις τοῦ Γαλλικοῦ ἐκείνου τροπαίου.

Ἐν Μαδράσῃ κυβέρνησις, λαβοῦσα θάρρος ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων τούτων, ἀπεφάσισε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν φρουρὰν τῆς Τριτοχινοπόλεως, πέμπουσα εἰς αὐτὴν ἐπικουρίαν ἰσχυρὰν ὑπὸ τὸν Κλίβην. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀγγλίας ὁ ταγματάρχης Λαουρέγκιος καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀνωτέραν ἀρχηγίαν. Κατὰ τὸν ἀνένδοτον καὶ δυσήνιον χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον ὁ Κλίβης ἔδειξε καὶ ἐν τῇ σχολῇ καὶ ἐν τῷ γραφείῳ, ἦτο πιθανώτατον ὅτι, μετὰ τοιαύτας ὑπηρεσίας, δὲν ἤθελεν ἐνεργῆσαι μετ' ἑξήλων καὶ προθυμίαν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλου· ἀλλ' ὁ Λαουρέγκιος εἶχεν ἐξ ἀρχῆς προσφερθῆ πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ Κλίβης, ὅσῳ ὑπερόπτης, ὅσῳ ἀγέρωχος καὶ ἄν

ἦτο, πρὸς τὴν φιλοφροσύνην οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀδιάφορος. Ὅθεν ἐτάχθη εὐχαρίστως ὑπὸ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ φίλον καὶ ἀνέδειξεν εἰς τὴν δευτερεύουσαν ταύτην θέσιν ὄσσην καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἠδύνατο ν' ἀναδείξῃ δραστηριότητα. Ὁ Λαουρέγκιος ἀνεγνώριζε τὴν ἀξίαν τῆς τοιοῦτης συνδρομῆς· διότι ἂν καὶ ἡ ἴδια αὐτοῦ διανοητικὴ ἱκανότης δὲν ὑπερέβαινε τὸν ἀπλοῦν ὀρθὸν νοῦν, ἐξέτιμα ὅμως πληρέστατα τὰ προτερήματα τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ βοηθοῦ. Ναι μὲν εἶχε σπουδάσει τὴν πολεμικὴν τέχνην μεθοδικῶς καὶ, καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἔλαβον τὴν τακτικὴν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν ἐκπαίδευσιν, ἦτο διατεθειμένος νὰ βλέπῃ μετὰ περιφρόνησιν τοὺς παρὰ τὰ νενομισμένα εἰς αὐτὸ εἰσπηδήσαντας, εἶχεν ὅμως τὴν εἰλικρίνειαν νὰ ὁμολογῇ, ὅτι ὁ Κλίβης ἀπετελεῖ ἐξαιρέσιν τοῦ κοινοῦ κανόνος. «Πολλοί, ἔγραφεν, ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν, ὅτι ἡ τύχη καὶ αἱ περιστάσεις ἐβοήθησαν τὸν λοχαγὸν Κλίβην· ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμὲ, ἀφ' ὅσα γνωρίζω περὶ τοῦ ἀνδρὸς, φρονῶ, ὅτι ἐπέτυχεν διότι ἔπραξεν ὅ,τι ἀπηρτίετο διὰ νὰ ἐπιτύχῃ· διότι ἔχει ἀτρόμητον τόλμην, κρίσιν ἀτάραχον, καὶ παράστασιν ψυχῆς, ἥτις οὐδέποτε, οὐδ' ἐν τῷ ἐσχάτῳ κινδύνῳ, ἐγκαταλείπει αὐτὸν, διότι, ἐνὶ λόγῳ, ἐγεννήθη στρατιώτης, καὶ μηδεμίαν οἰανδήποτε λαβὼν στρατιωτικὴν ἀνατροφὴν, μηδὲ λαβὼν ἀφορμὴν νὰ συνουσιήσῃ κἂν ἀσχεύοντως μετὰ ἀνθρώπων τῆς τέχνης, ἐστρατήγησεν οὐδὲν ἦττον ὡς δεδοκιμασμένος ἀξιωματικὸς καὶ στρατιώτης γενναῖος, μετὰ συνέσειως φερεγγύου τῆς ἐπιτυχίας.»

Οἱ Γάλλοι οὐδένα εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσιν εἰς τοὺς δύο ἐκείνους φίλους στρατηγόν. Ὁ Δυπλειξίος, ὡς πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὴν βραδύουρίαν, οὐδενὸς τῶν εὐρωπαϊῶν, τῶν εἰς τὰς Ἰνδικὰς μεταβολὰς πραξάντων, ὑποδεέστερος ἀναδειχθεὶς, ἦτον ἀνεπιτήδειος νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως στρατιωτικὰ ἐπιχειρήματα. Δὲν εἶχεν ἀνατραφῆ ὡς στρατιώτης, οὐδ' εἶχε κλίσιν τινὰ ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἑλλειψιν τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς. Κατηγορούμενος δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του ὡς δειλὸς, ἀπελογοῖτο μετὰ γελοῖον ὅπως οὖν τρόπον λέγων, ὅτι διετέλει μακρὰν τοῦ πυρὸς, διότι ἡ σιωπὴ καὶ ἡ ἡσυχία ἦσαν ἀναγκαῖαι εἰς τὸ εἶδος τῆς εὐφυΐας του καὶ διότι δύσκολον ἦτον εἰς αὐτὸν νὰ διατηρῇ τὸν εἰρμὸν τῶν λογισμῶν του ἐν μέσῳ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων· ὥστε ἦτον ἀπαραίτητον ν' ἀναθέτῃ εἰς ἄλλους τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μεγάλων αὐτοῦ πολεμικῶν βουλευμάτων, καὶ ἐντούτοις παρεπονεῖτο πικρῶς, ὅτι κακῶς ὑπηρετεῖται. Εἶχε μὲν λάβει προηγουμένως τὴν συνδρομὴν ἀξιωματικοῦ διακεκριμένου, τοῦ περιφήμου Βύσσους· ἀλλ' ἦδη ὁ Βύσσος εἶχε πορευθῆ πρὸς βορρᾶν μετὰ τοῦ Νιζάμ, ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ὁποῖου διετέλει ἀπασχολημένος ἐντελῶς περὶ τε τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ τὰ Γαλλικά. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀξιωματικῶν ὅσοι ἔμειναν παρὰ Δυπλειξίῳ, δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲ εἰς ἱκανὸς ἄνθρωπος, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν παῖδες, τῶν ὁποῖων ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀφροσύνη ἐκίνει εἰς γέλωτα τοὺς στρατιώτας. Οἱ Ἄγγλοι ἐθριάμβευον ἀπανταχοῦ. Οἱ πολιορκηταὶ τῆς Τριτοχινοπόλεως, πολιορκηθέντες καὶ αὐτοῖ, ἠναγκά-

σθησαν να παραδοθῶσι διὰ συνθηκῶν. Ὁ Χούνδα Σαχίβ ἐπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Μαρατῶν καί, πιθανῶς κατ' εἰσήγησιν τοῦ ἀντιπάλου του Μαχομέτ Ἄλη, ἐρο- νεύθη. Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Δυπλειζίου ἦτον ἀκα- ταδάμαστον, αἱ μηχαναὶ ἀνεξάντληται· καὶ οὐδεμίαν μὲν ἐλάμβανε συνδρομὴν ἢ υποστήριξιν ἀπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀρχηγῶν του, οἵτινες ἀπέκρουον τὴν πολιτι- κὴν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἐδίδον αὐτῷ χρηματικὴν βοήθειαν καὶ δὲν τῷ ἔπεμπον στρατεύματα εἰμὴ τὰ καθάρμα- τα τῶν δεσποτηρίων· αὐτὸς ὅμως ἀντεῖχεν ἔτι, ἐρ- βραδιούργει, ἐδωροδόκει, κατεδάπανα τὴν ἰδίαν περιου- σίαν, ἐδανείζετο ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπρομη- θεύετο ἀπὸ Δελίν νέα διπλώματα, ἐκίνει πανταχόθεν νέους ἐχθροὺς εἰς τὴν ἐν Μαδράτῃ κυβέρνησιν καὶ εὗρισκεν ὄργανα μεταξὺ αὐτῶν τῶν συμμάχων τῆς Ἀγγικῆς ἑταιρείας. Τὰ πάντα ὅμως ἦσαν μάταια· βραδέως, ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἐξικολούθει ἡ δύναμις τῆς Βρετανίας ἀκμαζούσα, ἡ δὲ Γαλλικὴ, παρακμαζούσα.

Ἡ ὑγεία τοῦ Κλίβου καθ' ὅλην τὴν ἐν τῇ Ἰνδικῇ διατριβὴν αὐτοῦ οὐδέποτε διατέλεσεν εὖ ἔχουσα, ἡδὴ δὲ τοσοῦτον ἡ κράσις αὐτοῦ προσεβλήθη ὥστε ἀπε- φάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀγγλίαν. Πρὶν ὅμως ἀπέλ- θῃ, ἐπεχείρησεν ἔργον δυσχερέστατον καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς πέρας μετὰ τῆς συνήθους δραστηριότητος καὶ ἐπι- τηδεότητος· ἀπεφάσισε δηλαδὴ νὰ κυριεύτῃ τὰ ὑπὸ Γαλλικῶν φρουρῶν κατεχόμενα ἑρούρια Κοουελόγγ- γην καὶ Χιγγλεπύτην. Ἀλλὰ τὸ μόνον πρὸς τοῦτο δια- θέσιμον τάγμα ἦτο τοσοῦτον ἄθλιον, ὥστε, ἐκτός τοῦ Κλίβου, οὐδεὶς ἄλλος ἀξιωματικὸς ἤθελε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ὑπόληψίν του, ἀναλαμβάνων τὴν ὁδηγίαν αὐτοῦ. Διότι συνέκειτο ἐκ 500 νεοστρατεύ- των Σεπούων καὶ 200 πρὸ μικροῦ ἀποβιβασθέντων ἐξ Ἀγγλίας νεοσυλλέκτων, οἵτινες ἦσαν τὰ αἰτίχιστα καὶ ἐξωλέσστατα καθάρματα ἀφ' ὧσα οἱ στρατολόγοι τῆς ἑταιρείας ἠδύναντο ν' ἀνθολογήσωσιν εἰς τὰ κατα- γώγια τῶν τοιχωρύχων τοῦ Λονδίνου. Ἀλλ' ὁ Κλί- βης, ὅσῳ ἀθηνῆς, ὅσῳ ἐκλελυμένος καὶ ἂν ἦτον, ἐπε- χείρησεν ὅμως νὰ μορφώτῃ στρατὸν ἀπὸ τοῦ ἀμόρφου ἐκείνου συρφετοῦ καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ Κοουε- λόγγην. Βολὴ ἀπὸ τοῦ φρουρίου βροχίαια ἐρόννευεν ἕνα τῶν παραδόξων τούτων στρατιωτῶν, καὶ ἐν τῷ ἅμα πάντες οἱ λοιποὶ, τρέψαντες τὰ νῶτα, ἔφυγον. ὁ δὲ Κλίβης μετὰ πλείστου κόπου ἠδυνήθη νὰ τοὺς συναθροίσῃ αὖθις. Ἄλλοτε πάλιν ὁ κρότος πυροβόλου κατετρόμαξε τοσοῦτον τοὺς σκοποὺς, ὥστε εἰς αὐτῶν, μετὰ τινὰ ὥρας, εὗρέθη ἐν τῷ βυθῷ φρέατος. Ὁ Κλίβης συνείησεν αὐτοῦ· βαθμηδὸν εἰς τὸν κίνδυνον, καὶ, ἐκθέτων ἑαυτὸν ἀδιαλείπτως εἰς τὰς κινδυνωδέστε- ρας θέσεις, τοὺς προέτρπεν εἰς ἀδρείαν διὰ τῆς ἐν- τροπῆς. Τελευταίον κατώρθωσε νὰ συγχροτήσῃ, ἀπὸ τῶν ἀφεργαγίων ἐκείνων στοιχείων, στρατὸν ὅπως οὖν ἀξιόλογον καὶ ἡ Κοουελόγγη ἐπεσεν εἰς χεῖρας του. Ἄμα δὲ γενομένου τούτου, ὁ Κλίβης μανθάνει ὅτι ἀπὸ Χιγγλεπύτης ἐξώρμησεν ἰσχυρὸν ἀπόσπασμα ἐπὶ διαλύσει τῆς πολιορκίας· λαμβάνει λοιπὸν πᾶσαν πρό- νοιαν ἵνα μὴ μάθῃ τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, ὅτι ἔρχεται κατόπιν ἐορτῆς, καὶ λογίτας αὐτὸ καθ' ὅδον, φονεύει ἑκατὸν ἐχθροὺς, λαμβάνει 300 αἰχμαλώτους, κατα-

διώκει τοὺς φυγάδας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Χιγγλε- πύτης, ἀρχίζει ἀμέσως τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τούτου, τὸ ὅποιον ἐθεωρεῖτο ὡς ἐν τῶν ὀχυροτάτων τῆς Ἰνδικῆς, ἀνοίγει ῥήγμα καὶ ἦτον ἔτοιμος νὰ ἐπι- χείρησῃ ἐφοδὸν ὅτε ὁ Γάλλος φρούραρχος, συνθηκο- λογήσας, ἐξεχώρησε μετὰ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν.

Ὁ Κλίβης ἐπανῆλθεν εἰς Μαδράτην νικηφόρος, ἀλλ' εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὑγείας, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον αὐτόθι. Περὶ δὲ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐνυμφεύθη νέαν τινὰ κυρίαν, ὀνό- ματι Μασκελύνην, ἀδελφὴν τοῦ διακεκριμένου Μαθη- ματικοῦ, τοῦ ἐπὶ πολὺ διατελέσαντος βασιλικῷ Ἀ- στρονόμου· ἥτις λέγεται ἐπίχαρις καὶ λογία, καὶ, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ συζύγου τῆς, εἴκλυσε τὴν ἐνδόμυχον αὐτοῦ ἀφοσίωσιν.

Ἀμέσως δὲ σχεδὸν μετὰ τὸν γάμον, ἀπέπευθεν ὁ Κλίβης μετὰ τῆς νέας αὐτοῦ συζύγου εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἐπανῆλθεν ἄλλος ὅλως διόλου ἄνθρωπος παρὰ τὸν ἄθλιον καὶ περιφρονημένον παῖδα, ὅστις πρὸ δεκαε- τίας εἶχεν ἐκπεμφθῆ εἰς ἀναζήτησιν τύχης· διότι ἂν καὶ δὲν ἦτον εἰμὴ εἰκοσι καὶ ἑπταετῆς μόλις, ἐθεω- ρεῖτο ὅμως ἡδὴ ὑπὸ τῆς ἰδίης πατρὸς ὡς εἰς τῶν ἀρίστων αὐτῆς μαθητῶν. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν ἐπεκράτει τότε κοινὴ εἰσότης ἡ Καρνατικὴ ἦτο τὸ μόνον τοῦ κό- σμου μέρος, ὅπου οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἀντιπα- ρίσταντο ἐνοπλῶς κατ' ἀλλήλων. Τὰ μεγάλα τοῦ Δυ- πλειζίου βουλεύματα εἶχον κινήσει ὄχι μικρὰν ἀνησυχίαν παρὰ τοῖς ἐμπόροις τοῦ Λονδίνου, οἵτινες ἠσπασθήσαν ἡδὴ μετὰ πλείστης ἀγαλλιάσεως τὴν αἰ- φνιδίαν τῆς τύχης μεταβολὴν, τὴν ὀρειλομένην κυ- ρίως εἰς τὴν ἀνδρίαν καὶ εἰς τὰ προτερήματα τοῦ Κλίβου. Ὁ νέος λοχαγὸς ἦτο γνωστός εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ κατάστημα τῆς Ἰνδικῆς ἑταιρείας ὑπὸ τὸ ἐν- τιμον παρώνυμον τοῦ στρατηγοῦ Κλίβου καὶ εἰς τὰ συμπόσια τῶν διευθυντῶν οὕτω πως προσηγορεύετο ἐ- πὶ τῶν προδόσεων· φηάσας δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἔτυχε παγκοίνου συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ. Ἡ ἑταιρεία τὸν εὐχαρίστησε θερμότατα διὰ τὰς ὑπηρεσίας του, καὶ προσέφερεν εἰς αὐτὸν ἀδελφάντοκόλλητον σπάθη, τὴν ὁποίαν ὅμως αὐτὸς, ἐπιδεικνύμενος αἰδῶ σπανίαν, ἀ- πεποιήθη νὰ δεχθῆ, ἐὰν δὲν ἤθελε δοθῆ ὅμοιον περι- ποιήσεως δεῖγμα καὶ εἰς τὸν φίλον καὶ ἀρχηγόν του Λαουρέγκιον.

Εὐκόλως εἰμφορεῖ ἕκαστος νὰ υποθέσῃ, ὅτι ὁ Κλί- βης ἔλαβε δεξίωσιν προσφιλεστάτην, παρὰ τοῖς οἰκείοις, οἵτινες ἀπεθύμαζον τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ, δὲν ἠδύναν- το ὅμως, ὡς φαίνεται, νὰ ἐννοήσωσι πῶς ὁ μηδε- νὸς λόγου ἄξιος, ὁ ἀργὸς αὐτῶν Βόββυς κατέστη το- σοῦτον μέγας ἀνὴρ. Ἰδίως δὲ ἐδυσπίσται, φαίνεται, ὁ πατὴρ καὶ μόλις ἀροῦ ἔφρασεν εἰς Ἀγγλίαν ἡ περὶ τῆς ἀμύνης τοῦ Ἀρκότου ἀγγελία, ἠκούσθη ὁ γέρον ἀνὴρ ὑποτονθορούζων, ὅτι ὡς τόσον κατὶ ἔκρυπτεν ἡ ἀβέλτερος ἐκείνη κεφαλή. Ἐπειτα δὲ αἱ ἐκφράσεις τῆς ἐπιδοκιμασίας του ἀπέβησαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἰσχυρότεραι, καθ' ὅσον ἤρχετο μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἢ εἰδήσις λαμπροῦ τινος κατορθώματος, καὶ ἐπὶ τέ- λους ὁ ἄνθρωπος ἀπέβη παραδόξως φιλόστοργος καὶ μεγαλαυχῆς ἐπὶ τῷ υἱῷ.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ Κλίβου εἶχον λόγους θετικούς νὰ χαίρωσι διὰ τὴν ἐπάνοδόν του· διότι λαθὼν εἰς τὸ μεριδίον του, ἐκ τῶν λαφύρων αξιολογὰ χρηματικὰ ποσὰ, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ περιουσίαν τινά, τῆς ὁποίας μέρος μετεχειρίσθη διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν μὲν πατέρα ἀπὸ τῆς χρηματικῆς ἀμηχανίας, τὸ δὲ πατρῶον κτῆμα ἀπὸ τῶν χρεῶν, τὰ ὅποια τὸ ἐπεβάρυνον. Τὸ δὲ λοιπὸν κατεδαπάνησεν, ὡς φαίνεται, ἐν διαστήματι δύο περιπέου ἐνιαυτῶν, διότι ἐξῆ λαμπρῶς, ἐνεδύετο ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολυτελῶς, εἶχεν ἄμαξαν καὶ ἵππους κέλητας (δηλαδὴ ἄλογα διὰ καβάλαν), μὴ εὐχαριστούμενος δὲ εἰς ὄλους αὐτοῦς τοῦς τρόπους τῆς ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ ἀπαλλαγῆς, περιέπεσε καὶ εἰς τὸν ἀχανέστερον καὶ ἀκορεστότερον τῶν χρημάτων βόθρον, ἦται εἰς περιμάχητόν τινα ἐκλογὴν, καθ' ἣν ἔπειτα ἐγένετο ἀναφορὰ.

Ἐπὶ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν τοῦ 1754 ἡ κυβέρνησις εὐρέθη εἰς ἰδιαίτους ὄλους διόλου θέσιν. Οὐδεμία σχεδὸν ὑπῆρχε τακτικὴ ἀντιπολιτεύσις. Οἱ Ἰακωβίται ἦσαν ἐντρομοὶ διὰ τὴν ἔκθασιν τοῦ τελευταίου αὐτῶν κινήματος. Ἡ Τορुकὴ μέρος κατεφρονεῖτο ὑπὸ πάντων ὄλοι ἱκανοὶ οἱ ἄνθρωποι ὅσοι ἄλλοτε ἀνῆκον εἰς αὐτὴν, τὴν ἐγκατέλιπον, οὐδ' ἐδίδεν αὐτὴ ἀπὸ τινῶν ἐνιαυτῶν σημεῖον ζωῆς· ἡ μικρὰ μέρος ἢ διὰ τῆς ἐπιβροῆς καὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ πρίγκηπος Φρεδερίκου συγκροτηθεῖσα, εἶχε, διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, διαλυθῆ. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπὶ ἱκανότητι διακρινόμενοι πολιτικοὶ τοῦ βασιλείου ἄνδρες, οἱ αἰδήποτε καὶ ἂν ἦσαν αἱ προηγούμεναι αὐτῶν σχέσεις, ἦσαν ἤδη εἰς τὴν δημόσιαν ὑπηρεσίαν καὶ ἐκαλοῦντο Οὐίγιοι. Ἄλλ' ἡ παραδοξὸς αὐτὴ ἐπιφάνεια τῆς δημοφροσύνης ἦτον ὄλους ἀπατηλὴ. Αὐτὴ ἡ διοίκησις συνεταράσσετο ὑπὸ δεινῶν ἀντιπαθειῶν καὶ ἀξιώσεων ἀντιπάλων. Ὁ πρωθυπουργὸς Νεοκαστέλλιος (Newcastle), ἀσθενὴς τὸν χαρακτήρα, δειλὸς, φονερός καὶ ἄπιστος, ἀπεστυγεῖτο ἅμα καὶ περιφρονεῖτο ὑπὸ τινῶν τῶν αξιολογωτέρων ἡμελῶν τοῦ ὑπουργείου του, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν γραμματέως Ἐβρίκου Φόξ, ἀνδρὸς εὐφυοῦς, πολμηροῦ καὶ φιλοδόξου, ὅστις οὐδεμίαν παρέλιπε περίστασιν τοῦ ν' ἀντιπράτη εἰς τὸν πρῶτον Λόρδον τοῦ θησαυροφυλακίου (δηλαδὴ τὸν πρωθυπουργόν), κάλλιστα εἰδώς, ὅτι μήτε νὰ ροβηθῆ τι εἶχεν ἀπὸ αὐτὸν, μήτε νὰ ἐλπίσῃ τι· διότι ὁ Νεοκαστέλλιος, δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς, ἐξίσου ἐφοβεῖτο καὶ νὰ ἐρίτῃ πρὸς ἱκανὸς ἀνθρώπους καὶ νὰ τοῦς ὠφελῆσῃ.

Ὁ Νεοκαστέλλιος ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ φέρῃ εἰς τὸ Παρλαμέντον δύο ἐδικούς του βουλευτὰς ἀπὸ τὸν Ἅγιον Μιχαὴλ, μίαν ἀπὸ τὰς ἀθλίαις ἐκεῖνας κόμας, τῶν ὁποίων ὁ ἐκλογικὸς νόμος τοῦ 1832 κατέστρεψε τὸ σκανδαλώδες τῆς ἀντιπροσωπίας προνόμιον. Εἰς τὸν πρωθυπουργὸν ἀντέστη ὁ λόρδος Σανδουίκιος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιβροῆ ἦτον αὐτόθι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀναμφισβήτητος, ὁ δὲ Φόξ ὑπεστήριξε παντὶ σθένει τὸν Σανδουίκιον, καὶ ὁ Κλίβης, ὅστις, παρυσιασθεὶς εἰς τὸν Φόξ, ἔτυχε φιλικωτάτης παρ' αὐτοῦ δεξιώσεως, παρέστη ὡς ὑποψήφιος τῆς τοῦ Σανδουίκίου μερίδος καὶ ἐξελέχθη. Ἀλλὰ κατὰ τῆς ἐκ-

λογῆς προσήχθη ἀναφορὰ καὶ ὑπεστηρίχθη παντὶ σθένει ὑπὸ τοῦ δαυκὸς Νεοκαστέλλιου.

Ἡ ὑπόθεσις ὑπεβλήθη, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἰς ἐπιτροπὴν τῆς ὄλης βουλῆς. Τὰ ἐκλογικὰ ζητήματα ἐθεωροῦντο τότε ὡς ζητήματα καθαρῶς κομματικὰ, ἐπὶ τῶν ὁποίων περὶ δικαστικῆς ἀμεροληψίας λόγος ποτὲ δὲν ἐγένετο, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ὁ Ροβέρτος Οὐαλπόλης συνείδηζε νὰ λέγῃ δημοσίᾳ, ὅτι οἱ ἐκλογικοὶ ἀγῶνες πρέπει νὰ ἦναι ἀδυσώπητοι. Εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν ἡ κίνησις ὑπῆρξε μεγάλη, τὸ δὲ ζήτημα περὶ οὗ κυρίως προέκειτο ἦτον ὅχι ἂν ὁ Κλίβης ἐξελέχθη τακτικῶς ἢ μὴ, ἀλλ' ἂν ὁ Νεοκαστέλλιος ἢ ὁ Φόξ θέλει ἄρξει τῆς νέας Βουλῆς καὶ ἐπομένως θέλει ὑπάρξει πρωθυπουργός. Ἡ ἔρις ἐγένετο μακρὰ καὶ ἐναγώνιος, ἡ δὲ ἐπιτυχία ἐφαίνετο νῦν μὲν εἰς ταύτην, νῦν δὲ εἰς τὴν ἑτέραν ἀποκλίνουσα μερίδα. Ὁ Φόξ ἀνέπτυσεν εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην ἅπαντα τὰ σπάνια αὐτοῦ προτερήματα, κατέβαλε τὸ ἦμισυ τῶν νομικῶν τῆς βουλῆς διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ὄπλων καὶ ἐπέτυχε μίαν ψηφοφορίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ περ ἀντιπραττοντος παντὶ σθένει τοῦ θησαυροφυλακίου. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάσιεν ὑπὲρ τοῦ Κλίβου· ἀλλ' ὅταν ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ὑπεβλήθη εἰς τὴν βουλήν, τὰ πράγματα ἔλαβον ἄλλην μορφήν. Τὰ λείψανα τῆς Τορुकῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅσα μικροῦ λόγου ἄξια καὶ ἂν ἦσαν, εἶχον ὅμως ἱκανὸν βάρος ὥστε νὰ ἀπορατίζωσι τὴν νίκην ἐκείνης τῶν δύο ἰσοστάθμων σχεδὸν μερίδων τοῦ Νεοκαστέλλιου καὶ τοῦ Φόξ μετὰ τῆς ὁποίας ἠθελον ἐνωθῆ. Ἐκ δὲ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, τὸν μὲν πρῶτον οἱ Τόρειοι ἠδύναντο μόνον νὰ περφρονῶσιν· ἐμίσουν δὲ τὸν Φόξ, ὡς τὸν τολμηρότατον καὶ πολυτροπώτατον τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπιτηδειότατον βουλευτικὸν ἀγωνιστὴν τῆς Οὐίγικῆς μερίδος, ὡς τὸν ἐπίμογον φίλον τοῦ Οὐαλπόλου, ὡς τὸν ἀφωσιωμένον ὁπαδὸν τοῦ δαυκὸς τῆς Κυμβεριανδίας. Ὅθεν ἀφ' οὗ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ἐδίστασαν, ἀπεφάσιον ἤδη νὰ ψηφίσωσι μετὰ τῶν φίλων τοῦ πρωθυπουργοῦ· τούτου δὲ γενομένου, ἡ βουλή, διὰ μικρὰς πλειονοψηφίας, ἀπέβριψε τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δὲν ἐδέχθη τὸν Κλίβην.

Ὁ Κλίβης λοιπὸν ἐκβλήθει ἀπὸ τοῦ Παρλαμέντου καὶ ὑπὸ χρηματικῆς ἀπορίας πιεζόμενος, ἤρχισε πάλιν ρουτικῶ τῷ λόγῳ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν Ἰνδικήν. Ἡ δ' ἐταιρεία καὶ ἡ κυβέρνησις ἔσπευσαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν διαθέσιν αὐτοῦ ταύτην· διότι εἶχε μὲν συνομολογηθῆ εἰς Κερνατικὴν συνθήκην λιπαιτελής εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ὁ Δυπλεῖσιος, ἀπολυθεὶς τῆς ὑπηρεσίας, εἶχεν ἐπαυθῆ, συνεπαγόμενος τὰ λείψανα τῆς κολοσιαιᾶς περιουσίας του, εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅπου ἡ συκοφαντία καὶ ἡ βραδύργια τάχιστα κατέφερον αὐτὸν εἰς τὸν πᾶσαν· ἀλλὰ πολλὰ σημεῖα ὑπεδείκνυσον, ὅτι ἐπικεῖται πόλεμος μετὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν, ὥστε ἦτον ἐπιθυμητὸν νὰ πεμφθῆ εἰς τὰ καταστάματα τῆς ἐταιρείας ἐπιτήθειος ἀρχηγός. Ὅθεν εἰ μὲν διευθυνταὶ τῆς ἐταιρείας διώρισαν τὸν Κλίβην διοικητὴν τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Δαυ'δ, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ τὸ δίπλωμα τοῦ

ἀντιπυρραγμάτων ἐν τῷ Βρετανικῷ στρατῷ· καὶ τῷ 1755 ἀπέπλευσεν οὗτος αὖθις εἰς Ἀσίαν.

Τὸ πρῶτον ἔργον εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν διάπραξιν συνετέλεσε μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἦτον ἡ ἄλωσις τοῦ ὀχυροῦ φρουρίου Γεριά, τὸ ὁποῖον, ἐπὶ βραχέως ἄκρας ὑποδομημένον καὶ σχεδὸν περίκλυτον ὑπὸ τοῦ Ὁκεανῶ, κατέστη τὸ καταγώγιον πειρατοῦ τινος ὀνόματι Ἀγγρίου, ἐπὶ πολὺ μέγαν ἐμποιήσαντος τρόμον εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον διὰ τῶν πλοιαρίων αὐτοῦ. Ὁ ναύαρχος Οὐάτσων, ὅστις ἦρχε τῆς κατὰ τὴν ἀνατολὴν Ἀγγλικῆς μοίρας, ἐπυρπόλησε τὸν στολίσκον τοῦ Ἀγγρίου, ὃ δὲ Κλίθης ἐπετέθη διὰ ξηρὰς κατὰ τοῦ φρουρίου. Καὶ τὸ μὲν φρούριον ἔπεσε μετ' ὀλίγον· 150000 δὲ λιρῶν στερλινῶν λεία διενεμήθη μεταξὺ τῶν νικητῶν.

Μετὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο, ὁ Κλίθης ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ διοίκησιν τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀγγίου Δαυίδ· ἀλλὰ πρὶν ἢ διατρίψῃ αὐτόθι δύο μῆνας, ἔλαβεν εἶδητιν προκαλέσασαν ὄλην τὴν ἐνέργειαν τοῦ τολμηροῦ καὶ δραστήριου αὐτοῦ πνεύματος.

Ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αἵτινες διετέλεσάν ποτε ὑποτεταγμένοι εἰς τὸν Γαμερτανικὸν οἶκον, πλουσιωτάτη ἦτον ἡ Βεγγάλη. Οὐδὲ ἐν τῆς Ἰνδικῆς μέρος ἔχει τοσοῦτον εὐφυῶς πρὸς τε τὴν γεωργίαν, πρὸς τε τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Γάγγης, δι' ἑκατὸν περίπου βραχιόνων ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν, ἐσχημάτισεν εὐρὺ καὶ πλούσιον ἰλυῶδες πεδίον, τὸ ὁποῖον καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν τροπικὸν οὐρανὸν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν χλόην τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἀπριλίου. Οἱ ὄρυζῶνες δίδουσι καρπὸν, ὅσος οὐδ' αὐτοῦ ἄλλοῦ ἀπαντᾶται. Ἀρώματα, σάκχαρι, ἔλαιον παράγονται μὲ θαυμαστὴν ἀφθονίαν. Οἱ ποταμοὶ παρέχουσιν ἀνεξάντλητον ἰχθύων πλῆθος. Αἱ παρά τὴν παραλίαν κείμεναι ἔρημοι νῆσοι, κεκαλυμμέναι ὑπὸ βλαστήσεως λυμαντικῆς καὶ βρίθουσαι θηρίων καὶ τίγρεων, προμηθεύουσιν εἰς τὰ γεωργημένα χωρία ἀφθονίαν ἄλατος. Τὸ μέγα ρεῦμα, τὸ γοιμοποιῶν τὴν γῆν, εἶναι συγχρόνως ἡ κυριωτάτη λεωρόρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἐμπορίου. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ καὶ τὰς ὄχθας τῶν συμβαλλόντων ἐν αὐτῷ ὕδατων, κείνται τὰ πλουσιώτατα ἐμπορεῖα, αἱ λαμπρόταται μητροπόλεις, τὰ ἱερώτατα θρησκευτικὰ χωρία τῆς Ἰνδικῆς. Ἡ τυραννία τοῦ ἀνθρώπου ματαίως ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὅλας ἐπάλαυσε κατὰ τῆς πλημμυρούσης ἐλευθεριότητος τῆς φύσεως. Οὐδ' ὁ Μουτουλμανικὸς δεσποτισμὸς, οὐδ' αἱ λαφυραγωγίαι τῶν Μαρατῶν ἐμπόδισαν τὴν Βεγγάλην νὰ θεωρῆται κατὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν ὡς ὁ κῆπος τῆς Ἑδέμ, ὡς τὸ πλουσιώτατον βασιλεῖον. Οἱ κάτοικοί τῆς ἐπολλαπλασιάσθησαν παραδόξως· ἀπόκειται ἐπαρχίαί ἐτρέφοντο ἀπὸ τοῦ περισσεύματος τῶν σιταποθηκῶν τῆς καὶ αἱ εὐγενεῖς κυρίαί τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων ἐνεδύοντο τὰ λεπτά προϊόντα τοῦ στήμονος αὐτῆς. Ἡ φυλὴ ἡ κατοικοῦσα τὴν πλουσίαν ταύτην χώραν, ἐκνευρισθεῖσα ὑπὸ κλίματος μαλακοῦ καὶ συνεθίσασα εἰς ἔργα εἰρηναῖα, διετέλει πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀσιανούς εἰς ἣν σχεῖσιν αἱ Ἀσιανοὶ ἐν γένει διατελοῦσι πρὸς τὰ γενναῖα καὶ δραστήρια τῆς Εὐρώπης τέκνα. Οἱ Κασιλιανοὶ ἔχουσι παροιμίαν, λέγουσαν, ὅτι ἐν Οὐαλεν-

τία ἡ γῆ εἶναι ὕδωρ, καὶ οἱ ἄνδρες γυναῖκα, ἡ δὲ εἰκὼν αὕτη ἐφαρμόζεται ἐπίσης τοῦλάχιστον ἀκριβῶς εἰς τὸ εὐρὺ πεδίον τοῦ κάτω Γάγγου Ὁ Βεγγαλιανὸς ὅ τι πράττει, τὸ πράττει νωθρῶς. Αἱ φίλταται αὐτοῦ ἐνασχολήσεις εἶναι καθιστικαί, διότι ἀποτροπιάζεται πᾶσαν σπουδὴν τοῦ σώματος· καὶ ἔχει μὲν ἐτοιμότητα λόγου καὶ παράδοξον περὶ τὴν στρεψοδικίαν ἐπιμονὴν, ἀλλὰ σπανίως περιπλέκεται εἰς ἀγῶνα προσωπικὸν καὶ οὐδέποτε σχεδὸν ἀναλαμβάνει στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν εἰς ἅπαντα τὸν στρατὸν τῆς Ἰνδικῆς ἐταιρείας ὑπάρχουσι ἑκατὸν γνήσιοι Βεγγαλινοί. Ἐνὶ δὲ λόγῳ, οὐδέποτε ἴσως ἐδόθη ἔθνος, φύσει καὶ ἔξει τοσοῦτον ἐντελῶς κατηρτισμένον εἰς τὸ νὰ δεχθῆ ἀλλότριον ζυγόν.

Αἱ μεγάλαί ἐμπορικαὶ ἐταιρεῖαι τῆς Εὐρώπης εἶχον πρὸ καιροῦ ἤδη ἀποκτήσει καταστήματα εἰς Βεγγάλην. Οἱ Γάλλοι κατεστάθησαν ἐκεῖ ὅπου μέχρι τῆς σήμερον εἶναι, δηλαδή εἰς Χανδερναγόρην παρὰ τὸν ποταμὸν Ἰγλυ (Hugly). Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποταμοῦ, οἱ Ὀλλανδοὶ κατεῖχον τὴν Χινσουραν (Chinsurah). Πλησιέστερον δὲ εἰς τὴν θάλασσαν εἶχον κτίσει οἱ Ἄγγλοι τὸ φρούριον τοῦ Γουλιέλμου, πλησίον τοῦ ὁποῖου ὑψώθησαν μία ἐκκλησία καὶ μεγάλα ἀποθήκαι. Σειρὰ εὐρυχώρων οἰκιῶν, αἵτινες ἀνήκον εἰς τοὺς ἀνωτέρους πράκτορας τῆς Ἰνδικῆς ἐταιρείας, ἔκειτο παρ' αὐτὴν τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καὶ πλησίον αὐτῶν, ἐσχημάτισθη μεγάλη καὶ βιομηχανοῦς ἰθαγενῆς πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν πλουσιώτατοί τινες Ἰνδοὶ ἔμποροι ἔστησαν τὴν κατοικίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ γῶρος ὁ σήμερον ὑπὸ τῶν Χουριγγικῶν βασιλείων καλυπτόμενος δὲν περιεῖχεν εἰμὴ ὀλίγας τινας καὶ ἀθλίαις καλαμοσκεπεῖς· καλύβας. Πτηνὰ δ' ἐπιθαλάσσια καὶ κροκόδειλοι ἐνέμοντο ἀκωλύτως τὸν τόπον τῆς σημερινῆς ἀροπόλεως καὶ τοῦ ἱπποδρομίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἤδη καθεκάστη, περὶ δυτμὰς ἡλίου, συνωθοῦνται αἱ λαμπρόταται τῆς Καλκούττης ἄμαξαι. Ἐνεκα τοῦ πεδίου ἐφ' οὗ ἠγέρθη τὸ κατάστημα τοῦτο, οἱ Ἄγγλοι, καθὼς καὶ ἄλλοι μεγάλοι γαιοκτήται, ἐπλήρονον ἐνοίκιον εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἣτις ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς, ὡς καὶ εἰς ἄλλους μεγάλους γαιοκτήτας, νὰ μετέρχωνται ὠρισμένον τι κράτος καὶ ἀξίωμα ἐντὸς τῆς περιουχῆς τοῦ καταστήματός των.

Ἡ μεγάλη ἐπαρχία τῆς Βεγγάλης ἐκυβερνήθη ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰς ἐπαρχίας Ὀρίσσης καὶ Βιχάρης, ὑπὸ ἀντιβασιλέως, ὅστις ἐκλήθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων Ἀλιβερόδης Χάν, ὑπῆρξε δὲ, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἀντιβασιλεῖς τοῦ Μογούλ, πραγματικῶς ἀνεξάρτητος. Ἀποθανόντος αὐτοῦ τῷ 1756, ἡ κυριαρχία τῆς χώρας περιέστη εἰς τὸν ἔγγονόν του Σουαδζᾶ Δουόλαν, νεανίαν μὴ συμπληρώσαντα ἔτι τὸ εικοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ δεσπότης τῆς ἀνατολῆς εἶναι ἴσως ἡ ἐξωλειτᾶτη τῶν ἀνθρώπων τάξις, ὃ δὲ ἀτυχῆς αὐτὸς παῖς ὑπῆρξεν ἐν τῶν ἐξωλεστέρων ὑποδείγματων τῆς τάξεώς του· ἡ διάνοιά του ἦτο φύσει ἀσθενῆς καὶ· φύσει ὁ χαρακτήρ ἦκιστα ἀξιαγάπητος· ἔλαβε δὲ ἀνατροφὴν ἱκανὴν καὶ τὴν ἰσχυροτέραν διὰ νοίαν νὰ ἐκνευρίσῃ καὶ τὴν γενναιοτέραν νὰ διαστρέψῃ φύσιν. Ἦτον ἀνόητος, διότι οὐδεὶς ποτε ἐτόλμη ε

νά συνεννοηθῆ μετ' αὐτοῦ, καὶ περιφίλατος, διότι οὐδέποτε ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἐξηρητημένον ἀπὸ τῆς θελήσεως ἄλλων. Πρωίμος ἀκολασία ἐφείρε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμά του, παρεδόθη δὲ με' ὄρυμν ἀκράτητον εἰς τὰ θερμὰ ποτὰ, τὰ ὅποια μέχρι παραφροσύνης σχεδὸν παρῶζον τὸν ἀσθενῆ αὐτοῦ ἐγκέφαλον. Οἱ σύντροφοὶ τοῦ: ὁποίους ἐξέλεγεν ἦσαν κόλακες ἀπὸ τῆς ὑποστάθμης τοῦ ὄχλου προκύπτοντες, οὐδὲ διακρινόμενοι εἰμὴ ἐπὶ βωμολογίᾳ καὶ δουλοφροσύνῃ. Περιήλθε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης κακίας, καθ' ἣν ἡ ὠμότης τέρπει ἕνεκα τῆς ὠμότητος αὐτῆς, ἡ δὲ θεὰ τῶν βασιάνων εἶναι ἐπαγωγὸς ἕνεκα τῶν βασιάνων αὐτῶν χωρὶς νὰ πρόκηται δι' αὐτῶν ἢ ἀπο τῆς πλεονέκτημά τι, ἢ νὰ τιμωρηθῆ ὕβρις, ἢ νὰ ἀποτραπῆ κίνδυνος. Πρωϊμόματα ἐτι εὐφραίνετο βατανίζων θηρία καὶ πτηνὰ, προαχθεὶς δὲ εἰς ἡλικίαν ἔχαιρε μετὰ πλείστης ἐτι ἀγαλλιάσεως διὰ τὰς συμφορὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Ὁ Συραδικῶ Δουῦλας ἐμίτει ἐκ παίδων τοὺς Ἄγγλους· κυρίως μὲν διότι τοιαύτη ἦτον ἡ ὄρεξις του, αἱ δὲ ὄρεξεις αὐτοῦ οὐδεμίαν ποτὲ εὕρισκον ἀντιλογίαν· προσδετούτοισι διότι εἶχε σχηματίζει καὶ ὑπερβολικὴν τινα ἰδέαν τοῦ πλοῦτου τὸν ὁποῖον ἔμελλε ν' ἀποκτήσῃ διὰ τῆς λαφυραγωγίας αὐτῶν, τὸ δὲ ἀθηνὲς καὶ ἀπαίδευτον πνεῦμά του δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι οἱ θησαυροὶ τῆς Καλκούτης, καὶ μεγαλῆτεροι ἐὰν ἦσαν ἀφ' ὅτι τοὺς ἐφαντάζετο, δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ διὰ τὴν ζημίαν τὴν ὁποίαν ἤθελε πάθει ἐὰν τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, τοῦ ὁποίου κυρία ἔδρα ἦτον ἡ Βεγγάλη, ἠναγκάζετο ὡς ἐκ τῶν βιαιοπραγιῶν αὐτοῦ, νὰ μετατεθῆ ἀλλαχοῦ. Προφάσεις ἔριδος ἦσαν πρόχειροι. Οἱ Ἄγγλοι, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τοῦ μετὰ τῆς Γαλλίας πολέμου εἶχον ἀρχίσει, ἄνευ εἰδικῆς τοῦ Ναβῶβ ἀδείας, νὰ ὀχυρόνωσι τὰ καταστήματα αὐτῶν. Προσέτι πλούσιός τις ἰθαγενῆς, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ ληττεύσῃ, κατέφυγεν εἰς Καλκούτταν καὶ δὲν παρεδόθη. Ἐπὶ τοιούτων λόγων στηριζόμενος, ὁ Συραδικῶ Δουῦλας ὤρμησε μετὰ στρατοῦ μεγάλου κατὰ τοῦ φρουρίου Γουλιέλμου.

Οἱ ἐν Μαδράση ὑπάλληλοι τῆς ἐταιρείας εἶχον ἀναγκασθῆ ὑπὸ τοῦ Δυπλειξίου νὰ γίνωσι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἄνδρες· οἱ δ' ἐν Βεγγάλῃ ὄντες ἐτι ἀπλοῖ ἐμποροὶ περιέστησαν εἰς πολὺν τρόμον καὶ θέρυβον ὡς ἐκ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ὁ διοικητὴς, ὅστις εἶχεν ἀκούσει πολλὰ περὶ τῆς ὠμότητος τοῦ Συραδικῶ Δουῦλα, παρεφρόνησεν ἀπὸ τοῦ φόβου, καὶ πηδῆσας εἰς ἀκάτιον, κατέφυγεν εἰς τὸ πλησιέστερον πλοῖον. Ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς ἐστοχάσθη, ὅτι δὲν ἔχει τι καλῆτερον νὰ πράξῃ εἰμὴ νὰ μιμηθῆ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο παράδειγμα. Ὅθεν τὸ φρούριον, μετ' ἀσθενῆ ἀντίστασιν, ἔαλω, πλείστοι δὲ Ἄγγλοι ἔπεσον εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν. Ὁ Ναβῶβ ἐκάθησε μετὰ βασιλικῆς πομπῆς εἰς τὴν κυριωτέραν αἰθουσαν τοῦ κατὰστάματος, καὶ, διατάξας νὰ προσαχθῆ ἐνώπιόν του ὁ ἐπισημότατος τῶν αἰχμαλώτων, ὁ Κ. Ὀλλουέλλος, περιύβρισε τὴν αὐθάδειαν τῶν Ἄγγλων καὶ ἠγανάκτησε διὰ τὴν εὐτέλειαν τοῦ θησαυροῦ τὸν ὁποῖον

εὔρεν, ὑπεσχέθη ὅμως νὰ φεισθῆ τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ἀπῆλθε νὰ ἀναπαυθῆ.

Τότε ἐπετελέσθη τὸ μέγα ἐκεῖνο ἀνοσιούργημα, τὸ ἀξιωμανημένον μὲν διὰ τὴν μοναδικὴν αὐτοῦ ὠμότητα, ἀξιωμανημένον δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπακολούθησάν φρικτὴν ἀναταπόδοσιν. Οἱ Ἄγγλοι αἰχμάλωτοι παρεδόθησαν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν φρουρῶν, οἱ δὲ φρουροὶ ἀπεφάσισαν νὰ φυλάξωσιν αὐτοὺς τὴν νύκτα, εἰς τὸ δεσμοτώθειον τῆς φρουρᾶς, ἤτοι εἰς δωμάτιόν τι γνωστὸν ὑπὸ τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ μέλανος κευθμῶνος. Ἡ φυλακὴ αὕτη καὶ δι' ἓνα καὶ μόνον Εὐρωπαϊὸν κακοῦργον, εἰς τοιοῦτον κλίμα, ἠθέληεν εἶναι μικρὰ καὶ στενὴ, διότι τὸ ἐμβαδὸν αὐτῆς δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 20 τετραγωνικοὺς πόδας, αἱ θυρίδες ἦσαν μικραὶ καὶ δ' αἰ σιδηρῶν κιγκλίδων πεπραγμέναι, ὧρα δὲ τοῦ ἔτους ἡ περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς, καθ' ἣν ὁ δριμύς καύσων τῆς Βεγγάλης δὲν εἶναι ἀνεκτὸς εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Ἀγγλίας εἰμὴ ἐν μέσῳ ὑψηλῶν στοῶν, ἀδιαλείπτως ρυσῶντων τῶν ψυχμάτων. Ὅταν οἱ αἰχμάλωτοι, τὸν ἀριθμὸν ὄντες 146, διετάχθησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ κελλίον ἐκεῖνο, ἐφαντάσθησαν ὅτι οἱ στρατιῶται παίζουσι καὶ, θαρροῦντες διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Ναβῶβ, ὅτι θέλει φεισθῆ τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἐγέλασαν καὶ ἔσκωψαν διὰ τὴν ἀλογίαν τοῦ ἐπινοήματος. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἀνεκάλυψαν τὴν ἀπάτην αὐτῶν. Οἱ φρουροὶ ἠπέλησαν ὅτι θέλουσι κατασφάξει πάντας ὅσοι βραδύνουν νὰ εἰσέλθωσι καὶ τῶντι προτείναντες τὰ ξίφη ἠνάγκασαν τοὺς αἰχμαλώτους νὰ μανδρισθῶσιν εἰς τὸ κελλίον, τοῦ ὁποίου ἐν τῷ ἄμα ἔκλεισαν τὴν θύραν.

Οὔτε ἡ ἱστορία, οὔτε ἡ ποίησις περιέχουσι τι τὸ προσεγγίζον εἰς τὰ ἀνοσιούργηματα τὰ διηγηθέντα ὑπὸ τῶν ὀλίγων δυστυχῶν ὅσοι ἐπέζησαν εἰς τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἄλλοτε ἐπεκαλοῦντο ὀδυρόμενοι ἔλεον, ἄλλοτε ἐζήτησαν νὰ ῥήξωσι τὰς θύρας· ὁ Ὀλλουέλλος, ὅστις καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην ἐκείνην ὥραν τοῦ κινδύνου διετήρησε παράττασιν τινα ψυχῆς, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς δεσμοφύλακας μεγάλα δῶρα. Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις ἦτον, ὅτι ρυδὲν ἠδύνατο νὰ πραχθῆ ἄνευ τῆς διαταγῆς τοῦ Ναβῶβ, ὅτι ὁ Ναβῶβ κοιμᾶται καὶ ὅτι ἤθελεν ὀργισθῆ δεινῶς ἐὰν τις ἤθελε τὸν ἐξυπνίσει. Ἐν τευθεν οἱ αἰχμάλωτοι ἐξεμάνησαν ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας· κατεπάτησαν ἀλλήλους καὶ πρὸς ἀλλήλους διεπολέμησαν ἕνεκα τῶν ὀλίγων ῥανίδων τοῦ ὕδατος δῶν ἢ ἀπ' ἀνθρώπου εὐμένεια τῶν φονέων ἐνέπειζε τὴν ἀγωνίαν αὐτῶν, ἔγιναν ἔξω φρενῶν, προσηύχοντο ἐβλασφημοῦν, ἐξώρχίζον τοὺς φρουροὺς νὰ πυροβολήσωσιν αὐτῶν καὶ, τούτων γινομένων, οἱ δεσμοφύλακες κρατοῦντες φῶτα παρὰ τὰς θυρίδας, κατεκάγχαζον διὰ τοὺς παράφρονας ἀγωνάς τῶν θυμάτων αὐτῶν. Τελευταῖον τὸν θόρυβον παρεκολούθησαν πνοαὶ λοίσθιοι καὶ ἄτονοι στεναγμοὶ· καὶ ἐν τῷ ἄμα ἐξημέρωσε, καὶ ὁ Ναβῶβ, ἐγερθεὶς ἀπὸ τῆς ἀτελγοῦς αὐτοῦ στρωμνῆς ἐπέτρεψε νὰ ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι. Ἄλλ' ἐχρειάσθη ὄχι ὀλίγος χρόνος πρὶν ἢ οἱ στρατιῶται κατορθώσωσι νὰ παρασκευάσωσι δρόμον διὰ τοὺς ἐπιζήσαντας, σωρεύσαντες ἔνθεν καὶ ἔθεν τοὺς νεκροὺς,

ἐπὶ τῶν ὁποίων τὸ καυματηρὸν κλίμα εἶχεν ἀρχίσει ἤδη νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀρῆν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ὅταν δὲ τέλος ἡτοιμάσθῃ ἡ δίοδος, προήλθον κλονούμενα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ νεκροδοχείου ἐκείνου, 23 ἀποτρόπαια φαντάσματα, τὰ ὁποῖα οὐδ' αἱ μητέρες αὐτῶν ἤθελον ἀναγνώρισι. Ὠρύχθη δὲ ἐν τῷ ἅμα βόθρος, ἐν ᾧ ἐρρίφθησαν φύρδην καὶ κατεχώτησαν τὰ πτώματα, τὸν ἀριθμὸν 128.

Ταῦτα δὲ πάντα τὰ ὁποῖα μετὰ παρέλευσιν 90 περίπου ἐνιαυτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἱστορήσωμεν καὶ οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν δὲν δύνανται νὰ διεξέλθωσιν ἄνευ φρίκης, οὐδὲ ἔλεον ἐκίνησαν, οὐδὲ μετάνοιαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ θηριώδους Ναβὼβ, ὅστις δὲν ἐπέβαλε ποινήν τινα εἰς τοὺς φονεῖς, δὲν ἐπέδειξε συμπάθειάν τινα πρὸς τοὺς ἐπιζήσαντας. Διότι ἐπέτρεψε μὲν εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἠλπίζετο οὐδὲν, ν' ἀπέλθωσιν· ἀλλὰ πρὸς ὅλους ἐκείνους ἀφ' ὧν προσεδόκα νὰ ἀπολαύσῃ τι, προσεφέρθη μὲ στυγεράν ὀμότητα. Ὁ Ὀλοῦελλος, ὅστις δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν νὰ βιάσῃ, προσήχθη ἐνώπιον τοῦ τυράννου, ὅστις τὸν ἤλεγξε, τὸν ἠπέλιθε καὶ τὸν ἀπέπεμψε σιδηροδέσιμον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, μετ' ἄλλων τινῶν ἐγκρίτων Ἀγγλων, περὶ ὧν ὑπόπτειον, ὅτι ἐγνώριζον δῆθεν περὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἐταιρείας πλειότερα ἀφ' ὅσα ἤθελον νὰ ὁμολογήσωσιν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καταβεβλημένοι ὄντες ὑπὸ τῶν παθημάτων τῆς μεγάλης ἐκείνης ἀγωνίας, κατεστάθησαν εἰς ἄθλια τινα πῆγματα καὶ ἐτράφησαν μὲ σίτον μόνον καὶ ὕδωρ μεχρισοῦ τελευταῖον αἱ μεσιτεῖαι τῶν γυναικείων συγγενῶν τοῦ Ναβὼβ ἐπέτυχον τὴν ἀπόλυσίν των. Μία μόνη Ἀγγλίς ἐπέζησεν εἰς τὴν νύκτα ἐκείνην, καὶ αὕτη εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐν Μιρτχεδαχάδῃ γυναικωνίτιν τοῦ ἡγεμόνος.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον).

ΟΙ ΔΩΩ ΥΙΟΙ.

Μικρὸν διήγημα διὰ τὰ παιδιά.

(Συνέχεια. Ἰδέ φυλλάδ. 16.)

Μετ' ἡμίσειαν ὥραν ὁ ἡμ' θανῆς ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμούς του, τοὺς περιέφερον ἐκπεπληγμένους περὶ ἐαυτὸν, καὶ μετὰ ταῦτα καλύψας αὐτοὺς μὲ τὴν χεῖρά του, καὶ χύων κρουνοὺς δακρῶν,

— Ὁ ψυχὴ τοῦ πατρός μου, ἀνέκραξε μετ' ὀλοφουρμῶν, ὃ πνεῦμα τοῦ ἀδελφοῦ μου παρωργισμένον, συγγνώμην, συγγνώμην!

Ἄλλ' ὁ Ἀσσάν βλέπων τὴν μεγάλην παραχλὴν τοῦ πνεύματός του, καὶ τοῦ σώματός του τὴν ἀδυναμίαν, ἐξῆλθεν ἀμέσως, τῷ ἔστειλε δι' ἐνὸς τῶν ὑπηρέτων ὀλίγον θρεπτικὸν ζῶμα, καὶ ὁ Ἰωναθάν ἐφῆσας αὐτὸν μηχανικῶς, ἐβυθίσθη ἀμέσως εἰς βαθὺν ὕπνον, καὶ μόνον μετὰ ἑξ ὥρας ἐξύπνησεν ἀναλαβὼν ὀλίγας δυνάμεις, καὶ τὸν νοῦν ἡσυχότερος.

— Ποι εἶμαι; ἦτον ἡ πρώτη λέξις τὴν ὁποίαν ἐπρόφερε.

— Εἶσαι εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἀπήντησεν ὁ Ἀσσάν, λαμβάνων αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Τοῦ ἀδελφοῦ μου! ναί, ἐνθυμούμαι, εἶπεν ὁ Ἰωναθάν συλλέγων τὰς ιδέας του, τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸν ὁποῖον ἐλήστευσα· τοῦ ὁποῖου τὴν εὐτυχίαν κατέστρεψα, τὸν ὁποῖον ἠθέλησα νὰ φονεύσω. Μὲ ἤρρες, ἀδελφέ, κείμενον εἰς τὴν τάφρον τῆς λεωφόρου, καὶ μὲ συνέλαβες διὰ νὰ μὲ παραδώσῃς εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, νὰ λάβω τὴν ἀμοιβὴν τῶν κακουργιῶν μου. Ἔχεις δίκαιον, ἀδελφέ. Ἀλλὰ, μὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τὰς ὁποίας συνεζήσαμεν ὡς παιδιά, μὰ τὴν ἀγάπην ἣτις μᾶς συνέδεε τότε, ἐν ᾧ σὲ ἐκδικῆ ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου, συγχωρήσέ με, ὃ Ἀσσάν, καὶ μεσίτευσέ πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς νὰ μὲ συγχωρήσωσι.

— Μὴ ταραττεσαι, ἀπεκρίθη ἠπίως ὁ Ἀσσάν· ἔχεις ἡτυχίας ἀκόμη ἀνάγκην. Δὲν βλέπω εἰς σὲ τὸν ἀμαρτήσαντα, ἀλλὰ τὸν πάσχοντα ἀδελφόν. Δὲν σ' ἔλαβα εἰς τὸν οἶκόν μου διὰ νὰ σὲ τιμωρήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ συνδράμω. Εἶπέ με τί σ' ἔφερον εἰς τὴν ἐλεεινὴν αὐτὴν κατάστασιν, καὶ ἂν θέλῃς νὰ μεταβάλῃς βίον καὶ τύχην, αἱ ἀγκάλαί μου σ' εἶναι πάντοτε ἀνοικταί.

Ὁ Ἰωναθάν ἀκούσας τοὺς γλυκεῖς τούτους λόγους, ὅπου περιέμενε δικαίαν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν, ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης του, καὶ ῥίφεις εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔμεινε μακρὰν ὥραν κλαίων πικρῶς· ἔπειτα δὲ εἶπε·

— Ἀσσάν, σὺ ὁ δεῦτερος πατὴρ καὶ ὁ εὐεργέτης μου. Μ' ἔσωσας ἀπὸ τὸν θάνατον ἐν ᾧ ἤμην μυρίων θανάτων ἄξιος, σῶσαί με καὶ ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸν, σῶσαί με καὶ ἀπὸ τὴν διαφορὰν τῆς ψυχῆς μου, καὶ, ἂν δὲν δυνήθης, ἀπόστρεψε τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμὲ καὶ ἄρες με ν' ἀποθάνω ἄγνωστος καὶ περιφρονούμενος. Εἶδας ποῦ μ' ἔφερον ἡ ὀκνηρία, ἡ κακὴ συναναστροφή, ἡ ἀψηφισία μου πρὸς τὰς συμβουλάς τοῦ πατρός καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα σοῦ καὶ τῶν καλλητέρων μου, ὥστε καὶ ὡς ληστής νὰ εἰσέλθω πρὸς σὲ, καὶ σχεδὸν φονεὺς νὰ γίνω τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἄντι νὰ μ' ἐκθέσῃς εἰς καταισχύνην καὶ νὰ μὲ θεατρίσῃς, ἐπροτίμησας νὰ μὲ ἀφήσῃς ν' ἀρπάσω τὴν περιουσίαν σου, ἔζησας βίον πενίας· καὶ στενωχωρίας, διὰ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς ὅτι ὁ ἀδελφός σου εἶναι κακοῦργος, ἐγὼ δὲ ἤμην κύριος τῶν ἀρπαγέντων σου θησαυρῶν. Ἄλλ' ἠμπορεῖ νὰ εὐδοκιμήσῃ πλοῦτος συνοδευόμενος μὲ κατάρας, ὄχι μὲ εὐλογίας; Ἄμα σ' ἐλήστευσα, μετέβην εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐκεῖ ἤρχισα μὲ τοὺς οὐτιδιανοὺς συντρόφους μου τὴν αὐτὴν κάλιν ζωὴν τῆς παραπόρου ἀσωτίας καὶ τῆς κραιπάλης. Ὅτε οἱ θησαυροὶ μου, καὶ πολλαπλάσιοι ἐὰν ἦσαν, ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξαντληθοῦν ταχύτερον ἢ βραδύτερον, καὶ τότε ἤθελον ἐπέλθει ἡ ἐκδικήτρια τῶν ἐγκλημάτων μου πτωχεία καὶ γυμνότης, καὶ ὁ θάνατος τῶσον φοβερώτερος δι' ἐμὲ, καθ' ὅσον δὲν εἶχον σὴν γενναϊότητα νὰ τὸν ὑπομείνω μὲ καρτερίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐπέπρωτο, πρὸς εὐτυχίαν μου, λέγω τώρα, νὰ περιμείνω πολὺ τὴν στιγμὴν ἐκείνην.

Οἱ σύντροφοί τῆς ἐκδικαιήσεώς μου, οἱ συνεργοὶ τῶν κακουργημάτων μου, ἀφ' οὗ μετ' ἐμοῦ σὲ ἐλήστευσαν, ἀπεφασίσαν ἐμὲ νὰ ληστεύσωσιν, ἐπειδὴ μεταξὺ κακούργων πίστις δὲν δύναται νὰ ὑπάρξη. Μίαν ἐπέβραν λοιπὸν μ' ἐμέθυσαν μὲ οἶνον καὶ ὄπιον, καὶ ἐπιπεσόντες κατ' ἐμοῦ μὲ ξύλα καὶ μὲ μαχαίρας, μὲ ἀφήκαι ἡμιθανῆ εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἔφυγον μὲ τὸν θησαυρόν. Ὅταν συνῆλθα, καὶ ἐνόησα τὸ συμβάν, ἠθέλησα νὰ διώξω τοὺς ληστές, ἀλλὰ δὲν ἦτον πλέον καιρὸς. Ἀλλ' ὑπὸ χειρῶν ἀνόμων παθὼν ὅ, τ' εἶχον πράξει δι' ἀνόμων χειρῶν, ὁποῖον δικαίωμα εἶχον νὰ παραπονηθῶ ;

Τότε πρῶτον κατὰ πρόσωπον εἶδα τὴν ἐλεεινότητά μου. Ἐστερημένος ὄχι μόνον τοῦ μεγάλου πλούτου, χωρὶς τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἦτον βίβανος δι' ἐμὲ, ἀλλὰ μὴ ἔχων οὔτε πῶς ν' ἀγοράσω τῆς ἡμέρας τὸν ἄρτον, οὔτε τὴν ἰκανότητα δέ, οὔτε τὴν γενναϊότητα, οὔτε τὴν δραστηριότητα ἔχων νὰ ἐργασθῶ διὰ νὰ τὸν κερδήσω, ἔβλεπα ὅτι μ' ἐπερίμενον ἀφευκτός θάνατος, καὶ ἤρχισα νὰ κλαίω ἀπὸ φόβον, διότι αἱ ἐξηχραιωμένοι ψυχαὶ γίνονται καὶ δειλαί. Τότε ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἡ ἀγλὸς ἦτις τοὺς ἐσκέπαζε, τότε εἶδα τὴν θέσιν μου καθ' ὅλην τὴν ἀπαίσίον της ἀλήθειαν, καὶ ἔφριξα. Τότε, ἐν ᾧ ἡ πείνα ἐσπάραττε τὰ ἐντόσθιά μου, καὶ τὸ σῶμά μου ἐμάστιζε πυρετός, φρικταὶ ὄπτασιαι ἠγείροντο εἰς τὴν φαντασίαν μου, καὶ πότε ἔβλεπα τὸν πατέρα μου κλαίοντα ὀδυνηρῶς καὶ ἀποσπῶντα τὴν λευκὴν κόμην του, καὶ κράζοντα πρὸς ἐμὲ, « οὐὲ τῆς καρδίας μου, αὐτὰ ἤλπιζα ἀπὸ σέ ; » πότε ἔβλεπα σὲ ἀνοίγοντά μοι τὰς ἀγκάλας σου καὶ δεχόμενον εἰς τὸ στήθος ἀπὸ τὴν χεῖρά μου βαθεῖαν πληγὴν, καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐκρεούσας ἀντὶ αἵματος φλόγας, αἵτινες μὲ κατέκαιον ! Τότε εἶδα ὅτι εἶμαι μέγας ἐγκληματίας, καὶ τὸ μέτωπόν μου κτυπῶν εἰς τὸ ἔδαφος, « Θεέ μου ! ἔκραζον, ἐν βλέμμα, ἐν μειδίαμα συγχωρήσεως ἀπὸ τὸν ἀδελφόν μου, καὶ ἔπειτα λάβε τὴν ὑπεύθυνόν μου ζωὴν. » Καὶ ἀνέστις, καὶ λιμώπτω, καὶ ἀνά ἐν ῥάκος ἀφίνων εἰς ἐκάστην ἄκανθαν τῆς ὁδοῦ, ἦλθα ἐδῶ νὰ ἰδῶ κἀν μὲ τοῦ θνήσκοντος ὀφθαλμούς μου τὰ μέρη δι' ἐσχάτην φορὰν, τὰ μέρη ὅπου εἶχον ζῆτει παιδίον ἄκακον, ὅπου μ' ἐθήρμαινε ποτὲ ἡ ἀγάπη σου, καὶ τοῦ πατρός μου ἡ φιλοστοργία. Καὶ ἦλθα ἡμιθανῆς, καὶ ὅταν ἐπλησίασα τρέμων μὴ ἡ ἀναπνοή μου μολύνῃ τὰ ἱερά ταῦτα μέρη καὶ συνταράξῃ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν σοὶ δίδει ἡ ψυχικὴ σου εἰρήνη, ὑπέκυψα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν αἰσθημάτων μου, καὶ ὑπὸ τὸν κάματον, καὶ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν κατανάλωσιν τῶν δυνάμεών μου, καὶ ἔπεσα νὰ ἐκπνεύσω εἰς τὴν βίβαν ἐκείνην. Συγγνώμην, συγγνώμην, ἀδελφέ, καὶ ἄρες με ἔπειτα ν' ἀποθάνω εὐδαίμων, ν' ἀποθάνω εἰς τὸ στήθος σου, ὡς, ὅταν ἤμην μικρὸς, εἰς τὸ στήθος σου ἐκοιμώμην. Καὶ ταῦτα ἔλεγε κλαίων πικρῶς. Ἀλλ' ὁ ἀδελφός του,

— Ὅχι, νὰ μὴ ἀποθάνῃς, ἀλλὰ νὰ ζήσης, τῷ εἶπε, πλῆσιόν μου. Νὰ ἐπαναφέρωμεν τὰς γλυκείας ἐκείνας ἡμέρας τὰς ὁποίας ἀναπολεῖς καὶ τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν ἐλησμόνησα. Θὰ μ' ἀφήσης νὰ ἰατρεύσω τὴν

ψυχὴν σου, δυστυχῆ πεπλανημένε, θὰ μ' ἀρήτης νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὸν κρημνὸν ὅπου τὰ πάθη σ' ἐκύλισαν.

Ἐκτοτε ὁ Ἰωναθὰν κατώκησεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ δι' εὐπειθείας εἰς τὰς συμβουλάς αὐτοῦ, δι' ἐγκρατείας, διὰ φιλεργίας ἐπροσπάθησε νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ παλαιὰ σφάλματά του Ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἐπέδωκε τόσον εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὰ καλὰ ὄλα, ὥστε οἱ ἄνθρωποι τῷ ἀπέδωκαν τὴν ὑπόληψίν των, καὶ τὴν δραστηριότητά του ἀντέμειψαν ἀξιόλογα κέρδη. Δὲν ἠθέλησεν ὅμως πλέον νὰ καρπωθῇ τὸν πλοῦτον τοῦτον δι' ἑαυτὸν, τὸν προσδιώρισε δὲ ὅλον διὰ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ του, εἰς τὰ ὁποία, ἀνατρεφόμενα ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἔλεγε πολλάκις·

— Παιδιά μου, σέβεσθε καὶ ὑπικουέτε τοὺς γονεῖς σας, συνηθίσατε εἰς τὴν ἐγκράτειαν καὶ εἰς τὴν φιλεργίαν, καὶ σπουδάζετε ἐπιμελῶς ἐν ὄσῳ εἰσθε νέα, διὰ νὰ μὴ γίνητε δυστυχέστατα ὅταν ἡλικιωθῆτε.

Α. Π. Π.

ΑΣΣΥΡΙΑΚΑ ΜΑΡΜΑΡΑ.

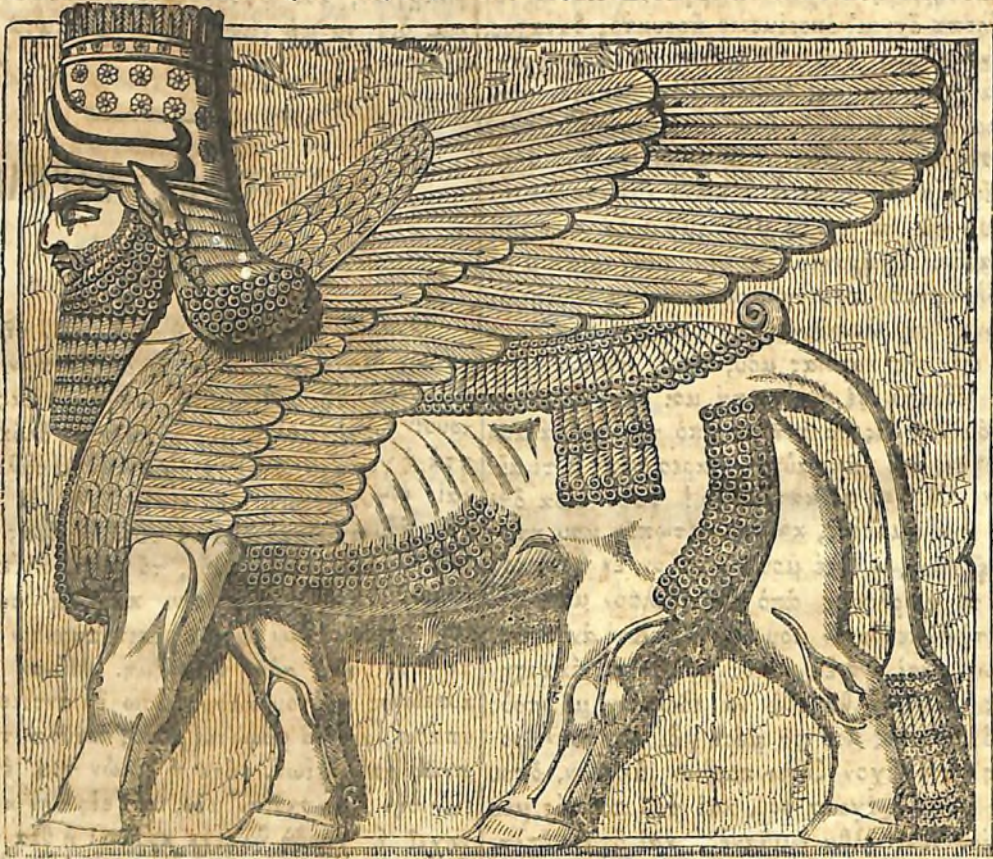
Ὅσάκις ἐξέρχωμαι ἀπὸ ἐν τῶν τῆς Εὐρώπης μεγάλων Μουσείων, ἐν τῶν ἀπεράντων ἐκείνων Πανδαιμονίῳ τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας, ὅπου συνοικουῖσιν ὡς εἰς πόλεις μυρ' ἀνθρώπους δολοκλήρα ἔθνη γλυπτὰ ἢ γραπτὰ, ἀντὶ νὰ ἔχω τὴν κεφαλὴν ἰδεῶν πλήρη καὶ ἐντυπώσεων, τὴν αἰσθάνουμαι ἐξ ἐναντίας κενὴν, καὶ ἀδυνατοῦσαν διῶ νὰ συνάψῃ ἰδέας. Ὁ θαυμασμὸς πολεμεῖ τὸν θαυμασμὸν, τὸ πνεῦμα ἵπταται ἀπὸ ἐντυπώσεως εἰς ἐντύπωσιν, καὶ εἰς τὸν κατακλυσιμὸν τῶν αἰσθημάτων ἅτινα ἐπιπίπτουσιν ἐπ' ἐμὲ ἀθρόα, πνίγεται καὶ αὐτὴ ἡ μνήμη. Μόνον δ' ὅταν ἐκ τοῦ κυκεῶνος τούτου κατορθώσω ἐν ἀντικείμενον ν' ἀποσπάσω, καὶ νὰ μονώσω αὐτὸ, πάντα τ' ἄλλα προσωρινῶς ἀποκλείων, τότε ἡ εἰκὼν του ἐγείρεται ζωηρὰ εἰς τὴν φαντασίαν μου, καὶ εἰς τὴν καρδίαν μου ἀντηχεῖ ἡ χορδὴ ἣν εἶχε κρούσει ἡ θέα του.

Αὐτὸ τοῦτο ἠτθάνθη καὶ ἀφ' οὗ ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ Βρεταννικὸν Μουσεῖον, τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο ταμεῖον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος, ὃν ἕκαστον ἐδύνατο ν' ἀρκέσῃ εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀχανοῦς πόλεως ἢν κοσμοῦσι. Τὰ αἰσθητά ἐκυκῶντο θορυβῶδη ἐντός μου, καὶ αἱ ἐντυπώσεις ἐπέπεσον ἐπ' ἐμὲ βραχδαίαι μάτην ἠθέλον ζητῆσαι νὰ διατάξω αὐτάς, καὶ νὰ θέσω τίνα πρώτην, τίνα δευτέραν, διότι ὅλαί μοι παρίσταντο πρῶται. Ἐν ᾧ ἀπὸ τὸν ὄνυχά τοῦ χρόνου ἐξεσμέναι ἐπιγραφαί, ἡ τεμύγια ἀρχιτεκτονικὰ περὶ οἰκοδομῶν μαρτυροῦντα, μ' ἐδύθιζον εἰς σπουδαίας μελέτας, αἵφνης συγχέουσα τὰς ἰδέας μου μὲ πρᾶσι μειδία μεταξὺ αὐτῶν πονηρὸν βλέπουσα Ἀφραδίτη γλυφίδος Ἑλληνικῆς ἡ φαντασίαν μου ἐστρέφετο πρὸς αὐτήν, καὶ τὴν ἐνηγαλίετο, καὶ ἔθαλπε τὴν ἀμί-

μητον χάριν της· ἀλλ' αἴφνης ἐπρότεινε τὸ δυσειδές ῥύγχος του κυνοκέφαλός τις τῆς Αἰγύπτου Θεός, καὶ ἤξιον εὐλάβειαν ἢ αὐστηρὰ καὶ ἀκίνητός του μεγαλειότης. Συγχρόνως ὁμως ἀλλαχόθεν ἀνέπτυσσον ἐμπρός μου τὰς ἐκτεθηλυμένας καὶ ἀσιαπρεπεῖς καλλολογίας τῶν, αἱ τῆς Λυκίας γλυφαί, αἱ νέαι αὐταὶ κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὰς ἐντυπώσεις αὐτῶν συνετάραττον πάλιν αἱ μυριάδες τῶν κεραμογράφων ζῳδίων, περιστοιχίζουσαι με εἰς φανταστόν καὶ παμποικίλιον ὄμιλον, παντοίως σχηματιζόμεναι, πομπὰς στέλλουσαι, ἢ θυσίας τελοῦσαι, ἢ παραφόρους ὀρχούμεναι κόρδακας, ἐν ᾧ αὐτὰς πάλιν ἐξεδίωκε σοβαρὰ συνέλευσις χρυσοτύπων καὶ ἀργυροτύπων βασιλέων, ἢ πόλεων σεμινομένων ἐπὶ τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν. Ὡς εἰς ἀκίνητον καλλεδοσκόπιον αἱ εἰκόνες αὐταὶ περιδινούντο εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀντιδιωκόμεναι, καὶ ἀλλήως καταστρεφόμεναι, ἐντείνουσαι δ' αὐτὴν εἰς ἀόριστον καὶ ὑπέρτατον αἴσθημα θαυμασμοῦ.

Διότι τῶ ὄντι διὰ τοὺς ἐκτιμῶντας τὴν ἀνακαλύφιν νέας τέχνης, τὴν εὖρεσιν μνημείων μαρτυρούντων περὶ τῆς τύχης ἑνὸς τῶν μεγαλητέρων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἴσως μελλόντων νὰ διηγηθῶσιν ἐν τὸς ἐλίγου δλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἀσίας, δι' ἐκείνους αἱ Ἀσσυριακαὶ αὐταὶ ἀρχαιότητες εἶναι θησαυρὸς ἀληθής.

Ὡς γνωστὸν (1), ἐν ᾧ κατ' ἐξήγησιν ἢ ἴσως καὶ παρεξηγησιν τῶν προφητῶν ἐπιστεῦετο ὅτι τῆς ἀρχαίας Νινευὸς οὐδὲ ἶχνος σώζει ἡ γῆ, ὁ ἐν Βαγδάτῃ Γάλλος πρόξενος Βόττας ἀνεκάλυψεν αἴφνης παρὰ τὸν Τίγγριν, κατὰ τὴν θέσιν Μουσοῦλ, ἧς πλησίον ὑπάρχει καὶ χωρίον διατηροῦν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Νινιέ διεφθαρμένον τὸ τῆς ἀρχαίας πρᾶτευούσης τῶν Ἀσσυρίων, μέγιστα ἐρείπια ἐκείνης τῆς πόλεως, καὶ ἀδράς λαβὼν τῆς κυβερνήτειος αὐτοῦ χορηγίας, καὶ καλλιτεχνῶν ἐπικουρίαν, ἐνήργησε μεγάλας ἀνασκαφάς, καὶ ἔεμψεν εἰς Παρίσιον θαυμάσια ἀγνωστοῦ γλυπτικῆς ἔργα, εἰς ἃ προθύμως ἀνε-

Σχ. 1. Ἀνθρωποκέφαλος ταῦρος.

Διὰ τοῦτο ἀθετῶν ἦν σοὶ εἶχον δώσει ὑπόσχεσιν νὰ σοὶ περιγράψω ὅλον τὸν ναὸν τοῦτον ἐν ᾧ λατρεύουσιν οἱ Βρεταννοί, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλη ἡ οἰκουμένη τὴν ἀρχαίαν μεγαλοφυίαν, περιορίζομαι εἰς ἓν μέρος αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀρχομαι πρὸς τὸ πρῶν ἀφ' ἑνὸς μέρους, καὶ τούτου τοῦ κατωτέρου, τῆς ὑπογείου αἰθούσης, ἔπου εἰσὶ κατατεθειμένοι αἱ Ἀσσυριακαὶ γλυφαί.

Καὶ ἡ μὲν αἰθουσα οὐδὲν ἔχει περιγραφῆς ἀξίον ἐξ ἐναντίας μάλιστα τόσον ἀκόσμητος εἶναι καὶ εὐπολής, ὥστε ἀν δὲν πρέπη νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωρινὴ μόνον ἀποθήκη, ἐλέγχει πολλὴν τὴν ἀπειροκαλίαν τῶν εἰς τοιοῦτον ὑπόγειον ἀχυρῶνα θάψαντας θησαυροὺς ἀνεκτιμήτους.

πετάσθησαν αἱ πύλαι τῶν μεγαλοπρεπῶν αἰθουσῶν τοῦ Λουβέρου.

Πρὸς αὐτὸν ἀντιφιλοτιμούμενος ὁ Ἀγγλος συνταγματάρχης Λιτχρόδος, ἐξήγησεν ἀπὸ τὴν Ἀσσυρίαν τὴν μερίδα τῆς πατρίδος του, καὶ εἰς ἄλλην τινὰ θέσιν, βορειότερον τοῦ Μουσοῦλ, εὗρεν ἄλλα ἐρείπια ἐπίσης πολυτελεῖ, καὶ μεγαλητέραν μάλιστα παρέχοντα λείαν θαυμάτων τῆς ἀγνωστοῦ τέχνης ἐκείνης, καὶ ἐπειδὴ ἡ πατρίς αὐτοῦ ἦν ἐλευθέρᾳ περισπασμῶν καὶ στάσεων, καὶ ἴσως ἀνεπιτηδεῖα μὲν ν' ἀπολαύσῃ δημο-

[1] Ἴδ. καὶ Πανδώρα. Φυλλ. Γ'.

κρατικῶν θεσμῶν, ἐπιτηδειοτάτη ὅμως ἢ ἀπολαμ-
βάνη πάντων τῶν θησαυρῶν ὅτους παρέχει ἡ εὐνο-
μία καὶ ἡ εἰρήνη, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἐξηκολούθησε τὰ
ἔργα τῆς ἀνατκαρῆς συντανώτερον καὶ τελεσφορώ-
τερον, καὶ ἐπεμψεν, οὐδ' ἔπαυσε πέμπων πολυπληθῆ
καὶ ἐξαίσια αὐτῶν προϊόντα, ἅτινα σήμερον, μετὰ
τὰς τελευταίας δηλαδὴ ἀποστολάς, γενομένας κατὰ
τὸν ἄρτι λήξαντα Ὀκτώβριον, ὑπερβαίνουν μὲν πολὺ
τὰ Γαλλικὰ κατὰ πλῆθος, δὲ ἐλαττοῦνται δὲ παντά-
πασιν αὐτῶν κατὰ κάλλος καὶ μέγεθος, καὶ εἶναι το-
σοῦτον ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὰς
παραστάσεις, ὥστε ὅ,τι λέγεται περὶ τῶν μὲν ἐφαρ-
μόζεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα.

Αἱ γλυφαὶ αὗται εἰσὶ λελαξευμένοι ἐπὶ λίθου τι-
ταινώδους καὶ λευκοραίου. Κυρίως συνίστανται εἰς
ἀναγλυφα πρόσωπα, δηλαδὴ προέχοντα ἰσχυρῶς,
καὶ ἐχρησίμευον, ὅπου εὐρέθησαν, εἰς ἐξωτερικὴν καὶ
ἐσωτερικὴν ἐπικόσμωσιν μεγίστων καὶ πολυτελεστά-
των βασιλείων. Αἱ παραστάσεις αὐτῶν εἰσὶ διάφοροι.
Τινὰ, τερατόμορφα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἔχον-
τα, φέρ' εἰπεῖν, σῶμα μὲν ἀνθρώπου, κεφαλὴν δὲ ζώου.
συνήθως πτηνοῦ, ἢ ἐκ τούναντιοῦ σῶμα μὲν πτερω-
τοῦ ταύρου, ὡς τὸ ἐνταῦθα, σχ. 1, εἰκοιζόμενον, κεφα-
λὴν δὲ ἀνθρώπου, παριστῶσι θεῖα ὄντα, ἢ, φρονῶ, πῆθα-
νώτερον, εἰσὶν ὁρατὰ σύμβολα ἰδεῶν οἷον, ἰσχύος,
φρονήσεως, καὶ ἀρετῶν ἢ ἰδιοτήτων τοῦ ἐνοικοῦντος
ἐν τοῖς βασιλικαῖς οἰκίαις. Ἐκ τούτων τινὰ, οἱ ἀν-
θρωποκέφαλοι ταῦροι κυρίως, εἰσὶ κολλοσταῖα ἔχοντα
τὸ ἐμπρόσθιον καὶ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἐντελῶς
ἐξέχον τοῦ ἐμβαδοῦ, καὶ ἴσταντο πρὸ τῶν εἰσόδων τῶν
ἀνακτόρων, ὡς ἐμβλήματα τῆς φρουρούσης αὐτὰ δυ-
νάμεως. Ἄλλα παριστῶσι τὸν βασιλέα πολυτελῶ-
ἐνδεδυμένον, τὸν κῶνον τῆς πίστεως ἢ ἄλλο τι σύμβο-
λον εὐφορίας, ὡς ἐν σχ. 2, διὰ χειρὸς ἔχοντα, ἢ
κρατοῦντα καὶ πνιγοντα εἰς τοὺς βραχίονάς του λέον-
τα, ὡς ἐν σχ. 3, εἰς δυνάμεως ἐνδείξιν. Ἄλλαχοῦ ἐ-
νώπιον τῶν βασιλέων παριστάνται ὑπηρεταὶ αὐτῶν,
προσκυνοῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς χειρὸς, ἢ φέροντες τὰ
σκεῖη αὐτῶν, καὶ αἱ τοιαῦται παραστάσεις εἰσὶ φυσικῶ-
ς μεγέθους ἢ καὶ μείζονες ἢ κατὰ φύσιν. Εἰς αὐ-
τὰς δὲ ἰδίως ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ἡ μεγίστη ἐπι-
μέλεια καὶ λεπτότης μεθ' ἧς εἰσὶν εἰργασμένα τὰ
κοσμήματα τῆς ἐνδυμασίας, ὡς τοῦτο δύναται ἰδίως
να παρατηρηθῆ εἰς σχ. 2· προσέτι δὲ εἶναι ἀξιοσημει-
ωτον καὶ ἐν πολλακίς τὰς κεφαλὰς τῶν βασιλέων
τούτων κοσμοῦν ἐμβλημα, αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ κέρατα ἀ-
βλέπομεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρωπομόρφου ταύ-
ρου ὑπὸ σχ. 1, ἐμφαίνοντα ἐπίσης τὴν δύναμιν, ὡς
τῆς λέξεως κέρας γίνεται καὶ εἰς τὴν Γραφὴν γρη-
σις ἐπὶ τῇ σημασίᾳ ταύτῃ. Καὶ οἱ Σελευκίδαι δὲ πα-
ριστάνται ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν κέρατα ἔχοντες
εἰς τὴν κεφαλὴν ἀκριβῶς κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα, διότι
δήθεν χρῆσιμος εἶγεν ὀνομάσει τὸν Σελευκὸν υἱὸν ταύ-
ρου, ἀλλ' ἤδη ἀποδείκνυται κατ' ἀλήθειαν ὅτι πα-
ρεδέχθησαν μόνον τὸ συριακὸν ἢ ἀσσυριακὸν τοῦτο σύμ-
βολον. Εἰς ἄλλα δὲ ποικίλα ἀναγλυφα ἐνιαχοῦ μὲν
φαίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου δεχόμενος δῶρα ἡττη-
μένων λαῶν, ἀλλαχοῦ δ' ἐπὶ ἄρματος διώκων ἐχθροῦς

φυγάδας, ἢ ἐπιστρέφων θριαμβευτικῶς, καὶ ἐπὶ μιᾶς
τῶν εἰκόνων τούτων παρίσταται τὸ ἀπαίσιον ἐμβλημα
ἀγρίας νίκης καὶ ἐκδικήσεως, χειρεκράτου, γυφὸς κρα-
των εἰς τὸ ῥάμφος τοῦ τοῦ ἐχθροῦ τὰ ἐντόσθια. Ἄλ-
λαχοῦ πολιορκοῦνται καὶ προσβάλλονται φρούρια, ἢ
ἢ μάχη εἶναι ἰππέων, ἢ πλοῖα διαπλέουσι τοὺς με-
γάλους ποταμοὺς, ἢ ἄνδρες γυμνοὶ διανήχονται αὐ-
τοὺς, προσδεδεμένοι εἰς ἀγκυρὰς πλήρεις ἀέρος, ὡς
καὶ τὰ πλοῖα αὐτὰ καὶ τὸ περιεργον εἶναι ὅτι μέ-
χει τῆς σήμερον οἱ παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν
οἰκιστὲς διερχονται τοὺς ποταμοὺς ἀπαραλακτως·
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὅτι αἱ σχεδιαὶ ἐρ' ὧν αὐτὰ
ταῦτα τὰ Ἀσσυριακὰ μάρμυρα κατεβιβάθησαν μέχρι
Βαγδάτης ὅπως ἐπιβιβασθῶσιν εἰς πλοῖα, σύγκεινται
ἀπὸ καλάμους ἢ δοκοὺς ἐλαφρὰς, δεδεμένας ἐπὶ ἀσκῶν.

Σχ. 2. Βασιλεὺς

Ἐπὶ αἰθῶν τέλος ἰθὺν κερύσσονται διάφοροι περιεργό-
ταται σκηναὶ τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐννο-
εῖται ὅτι ἀποκλείεται πᾶσα γυναικῶν κριτικὴ, ὡς εἰς
ὅλα τὰ ἄσινὰ τεχνουργήματα. Ἐπὶ τῶν πλείστων δὲ
ἀναγλύρων τούτων, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μεγα-
λων, εἰσὶν ἐπιγεγραμμένοι μικραὶ ἐπιγραφαὶ σφηνο-
ειδῶν γραμμάτων, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον διερχόμεναι
ἐπ' αὐτῶν τῶν γλυφῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐπιγραφῶν μόνων
εὐρέθη τοσοῦτον πλῆθος, ἐπιστρωννῶν τὰ μακρὰ τεί-
χη τῶν ἀπεράντων Ἀσσυριακῶν ἀνακτόρων, ὥστε ἂν
αἱ γραμμαὶ αὐτῶν τεθῶσιν ἢ μία παρὰ τὴν αἰθῶν,
θέλουσιν ἔχει μῆκος πολλῶν ὥρων, καὶ δύνανται να

περιέχωσιν δλόκληρον οὐ μόνον τῆς Ἀσσυρίας, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς Ἀσίας τὴν ἱστορίαν, ἀν ἱστορικὸν εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν. Λέγω δὲ τοῦτο διστακτικῶς, διότι ἡ σφηνοειδῆς γραφὴ εἶναι ἀκόμη ἐν τῶν μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος ὅσα ἐπιφυλάττονται εἰς τῆς ἐπιστήμης τὴν ὀξυδέρκειαν. Ὁ Γερμανὸς Γροττενφένδος ἐρρύψε πρῶτος εἰς αὐτὴν βλέμμα παράλληλον πρὸς τὸ τοῦ Σιμπολλίανος, καὶ τὸ δυσκολώτερον κατωρθώθη. εὐρέθη ἡ πρώτη ἄκρα τοῦ ὄδηγοῦ μίτου, ἡ λαβὴ τῆς ἐπιστήμης δάκνει ἤδη εἰς τὸν πάγιον τοῖχον, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θέλει τὸν καταβρίψει. Πολλὰ καὶ σοφὰ ἤκουσα τὸν Σκῶτον καθηγητὴν Ἰγὲ πραγματευόμενον περὶ τῆς Ἀσσυριακῆς γλώτσης· ἡ ἀγγελία τοιοῦτου διδάγματος εἶχεν ἐλκύσει πολυαριθμοὺς ἀκροατὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ ἕκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῆς ζωηρότητος ἢ τῆς ἀνυπομονησίας του, τὸ ὠραιότερον μάλιστα καὶ φύ-

τοῦτο εἶναι συγγενῆ πρὸς τὴν αἰγυπτιακὴν, ἢ τὰς σημιτικὰς ἢ τὴν σανσκριτικὴν γλῶσσαν, ἀν ἡ κατάληξις τῶν ἐπιβλήματων γίνεται διὰ δύο ἢ τριῶν σφηνῶν καὶ αὐτῶν καθέτων ἢ ἐγκαρσίων. ὅλα ζητήματα σπουδαιότατα, ἀλλ' ἐπιφέροντα τὸ ἀκαταμάχητον φυσικὸν ἐκεῖνο σύμπτωμα. Μετὰ πολὺ συντονωτέρας προσοχῆς διολογῶ ὅτι κατώρθωσαν ἄκουσῶν τοῦ συνταγματάρχου Ῥωλιντῶνος, περιγράφαντος τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνακαλύψεως τῶν σφηνοειδῶν γραμμάτων, τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων προσπαθειῶν πρὸς ἀνάγνωσιν αὐτῶν, καὶ ἀναγγείλαντος τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἐνδώσει εἰς τοὺς ἀπύτους τῶν σοφῶν κόπους καὶ αἱ ἔσχατοι δυσκολαί. Καὶ οὐδεὶς ἔχει μεγαλύτερον δικαίωμα εἰς τὸν τοιοῦτον δισχυρισμὸν ἀπὸ τὸν Ῥωλιντῶνα, ὅστις διεδέχθη τὸν Γροττενφένδον εἰς τὸ ἀκανθῶδες αὐτοῦ στάδιον, καὶ ἐθαυματουργήσῃ μέχρι τοῦδε περὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν Ἀσσυριακῶν ἐπιγραφῶν.

Ἀλλὰ μέχρις οὗ οἱ πρωταθληταὶ οὗτοι τῆς ἐπιστήμης παρασκευάσωσι τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας διὰ τὴν ἀθηνῆ ἡμῶν κατάληψιν, δὲν ἔχω τί ἄλλο νὰ προσθέσω περὶ αὐτῶν, ἐκτὸς ὅτι εἶναι συνήθως καθαρῶτατα γεγραμμένα, καὶ μετὰ μεγίστης καλλιγραφικῆς ἐντελείας, ἧς ἡ σφηνοειδῆς γραφὴ εἶναι διὰ τὴν κανονικότητα αὐτῆς εἰς μέγαν βαθμὸν ἐπιδεκτικῆ. Ἐπιστρέφω εἰς τὰς γλυφάς.

Ὁ ῤυθμὸς αὐτῶν ἔχει τὸ ὑπόσκληρον καὶ ἀλύγιτον τῆς ἀρχαϊκῆς ἐλληνικῆς τέχνης, ὅποια, φέρ' εἰπεῖν, ἦτον αὐτὴ πρὸ τῶν μηδικῶν. Ἄλλ' αἱ Ἀσσυριακαὶ γλυφαὶ εἶναι μᾶλλον ἱερατικῶς σοβαραὶ, μᾶλλον σωματικῶς ὀγκώδεις καὶ ἀνεπτυγμένα, ἐστερημένα δὲ τῆς τῶν ἐνδυμάτων πύξεως, ἧτις ἀν καὶ ἐπιτετηδευμένως καὶ ὑπερβολικῶς σύμμετρος εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν τέχνην προσθέτει ὅμως χάριν καὶ ποικιλίαν πολλὴν εἰς αὐτήν.

Τὴν ἔλλειψιν δὲ τῶν πτυχῶν, ἧτις μονότονον καὶ ἀλύγιτον δίδει τὴν ἔμφασιν εἰς τὰ σώματα, μὴ ἐλέγχουσα τὴν τῶν μελῶν ἀνάπτυξιν, ἔχει κοινὴν ἢ τὴν τέχνην αὐτὴ μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς· καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἐκεῖνης. Αἱ μορφαὶ εἶναι ἐλθριθέστεραι, μεγαλοπρεπέστεραι καὶ εὐαρεστότεραι, ἢ γλυφῆ πολὺ μᾶλλον προέχουσα, καὶ ἀνατομικῶς ἐντελεστέρα, καὶ αἱ κινήσεις ἀνετώτεραι καὶ ὀλίγον μακρυνόμεναι τῆς φυσικῆς ἀληθείας· ὁμοιότητα δὲ καὶ ταύτην μετὰ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐλληνικῆς· καὶ τῆς αἰγυπτιακῆς τέχνης ἔχει, ὅτι ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ σώματος εἶναι εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν διατεθειμένον, ἧτις εἶναι δι' αὐτὸ ἡ χαρακτηριστικώτερα· οὕτως, ἐν ᾧ οἱ πόδες παρίστανται πάντοτε εἰς κατατομήν ἢ πλαγίως, τὸ στήθος φαίνεται ἀντωπὸν, τὸ δὲ πρόσωπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὄχι ὅμως πάντοτε, ὡς εἰς τὰς δύο ἄλλας τέχνας, εἰς κατατομήν, ἐν αὐτῷ ὅμως οἱ ὀφθαλμοὶ ἀντωποί. Τὰ γνωρίσματα δὲ ταῦτα ἔχει ἀκόμη κοινὰ καὶ μετ' ἄλλης τινὸς τέχνης, τῆς Περσεπολιτικῆς, ἧτις ὑπὲρ τινὰ καὶ ἄλλην εἶναι μετ' αὐτῆς συγγενῆς, κατὰ τε τὸν ῤυθμὸν καὶ τὴν ἐξερραγίαν, καὶ τὰ παριστώμενα ἀντικείμενα καὶ τὸν τρόπον τῆς αὐτῶν παραστάσεως, ἀν καὶ ἀδιστα-

Σχ. 2, Βασιλεὺς πρίνων λέοντα.

σει ἀνυπομονώτερον μέρος τοῦ ἀκροατηρίου, ἤλπιζεν ὅτι ἐντὸς ὀλίγων συνεδριάσεων, ἴσως εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης, θέλει ἀναγινώσκει τὰ σφηνοειδῆ χρονικά τῆς καθέδρας τοῦ Νίνου εἰς τὴν πατριὴν αὐτοῦ γλῶσσαν. Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον εἶχον τὴν λύπην νὰ ἰδῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλεισμένους καὶ τὰ στόματα ἀνοιγόμενα, καὶ τὴν ἔτι μεγαλύτεραν λύπην καὶ ἐντροπήν νὰ αἰσθῶν θῶ ὅτι καὶ οἱ ἐμοὶ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, ἀν καὶ ἀντηγωνιζόμεν τὸ κατὰ δύναμιν κατὰ τοῦ ὑπνωτικῶ ῤυθμῶτος, συνεμροφούντο ὅμως βαθμῶδον πρὸς τὴν κοινὴν φυσιογνωμίαν. Ὁ πολυμαθὴς φιλόλογος ἐξέταζε διὰ βαθυτάτων θεωριῶν ἀν τὰ Ἀσσυριακὰ ῤήματα ἔχωσιν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς συνθέσεως τὴν αὐξήσιν, ἀν κατὰ

κτως πρέπει νά ὁμολογήσωμεν ὅτι τὰ καλλι-
στειὰ ἀνήκουν εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἀσσυρίας.

Ἐν ὧν αἱ τὰς γλυφὰς ταύτας συνοδεύουσαι ἐπι-
γραφαὶ φυλάττωσιν ἐπιμόνως ἀκόμη τὸ μυστικόν των,
ἕκαστος τῶν ἀρχαιολόγων ἄλλα περὶ τῆς ἐποχῆς
αὐτῶν γνωμοδοτεῖ, καὶ οἱ πλείστοι τοῖς ἀποδίδουσιν
ἀρχαιότητά μεγάλην, ὅλοι δὲ μεγαλύτεραν τῆς τοῦ
Ναβοχοδονόσορος καὶ πολλοὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαρ-
δαναπάλου, πειθόμενοι ὅτι ἐκ τῆς τέχνης αὐτῶν ἐπή-
γασαν καὶ ἡ Αἰγυπτιακὴ καὶ ἡ Περσικὴ, καὶ μόνον περὶ
τῆς τῶν Φοινίκων ἀκόμη διστάζοντες. Ἀληθὲς εἶναι
ὅτι ἐν ἐκ τῶν δύο φαίνεται ἀναπόφευκτον, ἢ ὅτι ἡ
Περσεπολιτικὴ τέχνη εἶναι ἀπόρροια τῆς Ἀσσυριακῆς
ἢ ὅτι τ' ἀνάπαλιν καὶ ἂν χρονολογικοὶ λόγοι δὲν ἂν
τέκειντο εἰς τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν, ὁμολογῶ ὅτι
ταύτην ἤθελον παραδεχθῆ κατὰ προτίμησιν, διότι κατὰ
πολλὰ τὰ ἔργα τοῦ Μουσεὺλ φαίνονται ὡς πρόοδος
ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Τζιλμινὰρ (τῆς Περσεπόλεως).
Προσέτι δὲ, ἐν ᾧ εἰς ἑκατέρας τὰς γλυφὰς παρίσταται
οἱ βασιλεῖς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπαρα-
λάκτως, ἔχοντες τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν αὐτὴν θερα-
πείαν τῶν δορυφόρων, κτλ. τὸ αὐτὸ σκιάδιον καλύ-
πτον τὴν κεφαλὴν των εἰς ἔνδειξιν τῆς βασιλικῆς
των δυνάμεως, συγχρόνως ἔχουσι κοινὸν καὶ ἄλ-
λο τι σύμβολον, ὅπερ φαίνεται οἰκειότερον εἰς τὰς
Περσομηδικὰς ἢ εἰς τὰς κυρίως Ἀσσυριακάς ἰ-
δέας. Τοῦτο δὲ εἶναι μικρὰ εἰκὼν, ἀνδρὸς προτομὴν
ἔχουσα, κάτω δὲ ἀπολήγουσα εἰς ἀκτῖνας, στέφανον
μετὰ ταινιῶν ἐζωσμένη, καὶ ἐπὶ δύο πτερυγῶν αἰ-
ρουμένη ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τὴν κεφαλὴν. Ἡ εἰκὼν
δ' αὕτη ἐξηγεῖται ὡς τὸ δαιμόνιον, ὡς ἡ παράστασις
τῆς διανοίας τοῦ βασιλέως, ἀποσπασμένη ἀπὸ τὴν
γῆν καὶ ἀναπτειρουμένη πρὸς τὴν τῆς θεότητος θεω-
ρίαν. Ἡ τοιαύτη αὐλὸς ἀντίληψις φαίνεται ἦτον
συγγενῆς πρὸς τὴν Ἀσσυριακὴν θρησκείαν, ἥτις πρὸς
τὴν συριακὴν ἀποκλίνουσα, ἔχαιρεν εἰς ὕλικὰς τερα-
τομόρφους συνθέσεις ἀνθρωποκεφάλων θηρίων, πτη-
νῶν καὶ ἰχθύων, παρὰ εἰς τὸ περσομηδικὸν θρησκευ-
μα, τὸ λατρεῖον ἐκ τῆς ὕλικῆς φύσεως τὸ τχεδὸν
αὐλὸν φῶς, ἄλλως δὲ ἰδέας μόνας, τὴν ἀρχὴν τοῦ
καλοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ.

Ἡ μηδοπερσικὴ ἐπιβροχὴ ἠτκήθη ἀρχαιότατα ἐπὶ
τῆς Ἀσσυρίας, διότι κατὰ τὸν ἐγχώριον (Βαβυλώνιον)
ἱστορικὸν Βηρωσσόν, τὸν ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἀκμάσαν-
τα, ἐπὶ Ζωροάστρου οἱ Μῆδοι ὑπεδούλωσαν τοὺς Ἀσ-
συρίους, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς ὀκτὼ κατὰ σειράν βασι-
λεῖς· ὥστε δὲν εἶναι ἀπίθανον νά ἔμειναν ἔκτοτε
εἰς τὴν Ἀσσυρίαν βασιλικὰ ἐμβλήματα ἐκ τῆς Ζεν-
δικῆς ἢ μηδοπερσικῆς θρησκείας πηγάζοντα. Μετὰ
ταῦτα δὲ οἱ Ἀσσύριοι ἐξ ἐναντίας ἐκυρίευσαν τὴν Μη-
δίαν, καὶ πάλιν ἔπειτα μεταγενεστέρα κατακτήσεις τῆς
Ἀσσυρίας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μῆδου Ἀρβάκου, κατὰ
τὸν ἕνατον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, ὅτε καὶ ὁ Σαρδανά-
παλος ἐνέπρησε τὸ βασίλειον τῆς Νινευί. Ἀπ' αὐτῆς
δὲ ἡ Ἀσσυρία διετέλει ἐνίοτε μὲν ὑπὸ τὴν κυριαρ-
χίαν τῶν Μῆδων, ἐνίοτε δὲ αὐτονομουμένη, ἀλλὰ πάν-
τοτε τὴν Μηδικὴν ἐπιβροχὴν ἀναγνωρίζουσα, μέχρις
οὗ κατὰ τὸν ἕβδομον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ὁ Μῆ-

δος Κυαξάρης μετὰ τοῦ Βαβυλωνίου Ναβοπολα-
στρου τὴν κατέσκαψαν ἐντελῶς. Κατὰ τὸ διάστημα
δὲ τοῦτο, τὸ ἀπὸ Σαρδαναπάλου δηλαδὴ μέχρι Κυ-
αξάρου εἶναι τὸ πιθανότερον ὅτι ἀνηγέρθησαν πάλιν
τὰ καέντα ἀνάκτορα, καὶ ἐκοσμήθησαν μετὰ τὰς γλυ-
φὰς τοῦ Μουσεὺλ καὶ Κορσαβάδ. Μετὰ τοὺς χρόνους
τούτους ὁ Ἡρόδοτος ὁμιλεῖ περὶ τῆς Νινευί ὡς περὶ
πόλεως καταστραμμένης, καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ
Ἀλεξάνδρου οὐδαμοῦ γίνεται αὐτῆς μνεία. Μεταγενέστε-
ροι συγγραφεῖς, ὁ Ἀμμιανὸς καὶ ὁ Τάκιτος ὁμιλοῦσι
μὲν περὶ Νινευί, ὑπαρχούσης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν των· αὐ-
τῇ ἐπομένως φαίνεται ἀνεγερθεῖσα μετ' Ἀλεξάνδρον
μόνον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀδιαθηνῆς ἐπὶ τῆς
Περσικῆς κυριαρχίας ἥτις συνέστη ἐν τῷ μέσῳ τῆς
τρίτης ἑκατονταετηρίδος π. Χ. Ἄν ἦτον δυνατόν εἰς
τὴν ἐποχὴν ταύτην ν' ἀποδώσωμεν τ' ἀνακαλυφθέντα
ἀνάκτορα, τότε ἐδυνάμεθα νά δυσχυρισθῶμεν ὅτι ἐκο-
σμήθησαν αὐτὰ κατὰ ζῆλον τῶν Περσεπολιτικῶν,
περὶ ὧν εἶναι (ἐξ ἐπιγραφῶν) ἀποδεδειγμένον ὅτι ὠκο-
δομήθησαν ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῶν Μεγάλων βασιλέων,
ἐπὶ Δαρείου καὶ Ξέρξου. Ἡξέυρομεν μάλιστα ὅτι
κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἤλθε καὶ εἰργάσθη εἰς Περ-
σίαν ὁ Φωκεὺς γλύπτης Τηλεφάνης, ὅστις διὰ τοῦτο
ἀπεκηρύχθη ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπομένως εἰς τὸν
ῥυθμὸν τῶν γλυφῶν τῆς Περσεπόλεως ἐνήργησε καὶ
Ἑλληνικὴ ἐπιβροχὴ· Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἀρσακίδαι ἐν Περ-
σίᾳ εἶχον Ἑλληνικὴν θρησκείαν καὶ ἤθη, μετὰ ταῦτα
δὲ μόνον οἱ Σασσανίδαι ἐπαῆλθον εἰς τὴν παλαιάν
Περσικὴν, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νά υποθέσωμεν
ὅτι ἀνάκτορα διακοσμηθέντα ὑπὸ τῶν πρώτων ἤθε-
λον ἔχει ἐπειργασμένα ἀντικείμενα τῆς Ζενδικῆς ἢ
τῆς Ἀσσυριακῆς θρησκείας.

Μέχρις οὗ λοιπὸν οἱ ΚΚ. Ἰγξ καὶ Ῥωλινῶν μᾶς
ἀποδεξοῦντο τὸ ἐναντίον, τὰς ἐπιγραφὰς εἰς τὰς χεῖρας,
ἀναγκαῖον φαίνεται νά παραδεχθῶμεν τὰς Ἀσσυρια-
κάς γλυφὰς ὡς ἀνηκούσας εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ Θ' μέχρι
τοῦ Ζ' αἰῶνος π. Χ. χρονικὸν διάστημα, καὶ νά θεω-
ρήσωμεν τὸ δαιμόνιον ἐκεῖνο τὸ ἐλιφτάμενον ἐπὶ τῶν
βασιλέων ἢ ὡς Περσομηδικὸν σύμβολον εἰσχωρήσαν
εἰς τὰς Ἀσσυριακάς παραστάσεις, ἢ καὶ ἴσως Ἀσσυ-
ριακὴν σύνθεσιν ἀνδρὸς καὶ πτηνοῦ, ἢ ἀνδρὸς πτερω-
τοῦ, μεταδοθεῖσαν εἰς τὴν Περσίαν.

Ἄ. Ρ. Ρ.

ΚΗΔΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ.

Αἱ ἐπικῆδαιοὶ τελεταὶ τῶν κατοικῶν τῆς Κίνας
εἶναι καὶ πολυεῖδεις καὶ δαπανηρώταται· εἶναι δὲ πα-
ράδοξον πῶς λαὸς εἰς ἄκρον φιλάργυρος δαπανᾷ το-
σαῦτα πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν.

Μόλις συνέρχεται τις εἰς γάμον καὶ καταγίνεται
εἰς τὸ νά προετοιμάσῃ τὰ τῆς θανῆς του· κατασκευά-
ζει νεκροφορεῖον, τὸ ὁποῖον θέτει παρὰ τὴν πύλην
τῆς οἰκίας του, διὰ νά ἐνθυμηταὶ καθ' ἑκάστην τὸ
πρόσκαιρον τοῦ βίου, ἂν δὲ εἶναι πλούσιος, ἀνεγείρει
καὶ μαυσωλεῖον πολυτελέστατον.

Εἰς Κίναν, ὡς πάλαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις, ὑπάρχει ἔθος τοῦ ἐορτάζειν τὸν θάνατον φίλου ἢ συγγενοῦς δι' ἀγῶνων καὶ παιδιῶν· τοῦτο δὲ ἐπικρατεῖ γενικῶς μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων, καὶ φαίνεται ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ δοξάσῃ τὸν θάνατον τοῦ ἀποθανόντος, διακωμίζον τρόπον τινὰ τὴν μνήμην αὐτοῦ. Οἱ φίλοι καὶ οἱ συγγενεῖς δίδουσι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δείγματα μεγίστης ἐλευθεριότητος, καὶ δι' αὐτῆς συντελοῦσιν εἰς τὴν διαίονισιν τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς συνηθείας. Κατὰ τὰς ἐπικηδείους τελετάς οὔτε νηστεύουσιν, οὔτ' ἄλλως πως ἐγκρατεύονται. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ θρηνηδοὶ (1) ἱερούργοῦσι καὶ κλαίουσιν ἐπὶ μισθῷ, μετέχοντες ἄλλως καὶ τῶν μετὰ τὴν ταφὴν πλουσιῶν συμποσίων. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ δαπανώμενα διὰ τὰ συμπόσια ταῦτα δὲν εἶναι ὀλίγα.

Ἡ ἐπομένη σημείωσις τοιαύτης τινὸς δαπάνης γενομένης κατὰ τὴν κηδείαν ἐμπόρου ἀποθανόντος πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν Χρυστὴν Χερβρόνησον, (Μαλάκην,) μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τῶν δια εἰπομεν. Ἡ Χρυστὴ Χερβρόνητος καὶ αἱ παρακείμεναι νῆσοι κατοικοῦνται ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀποίκων τῆς Κίνας, τῶν ὁποίων οἱ πατέρες εἶχον καταφύγει ἐκεῖ μετὰ τὴν ἀλλεπάλληλον κατὰ κτησιν τῆς πατρίδος αὐτῶν ὑπὸ τῶν Μογγόλων καὶ Μαντσούων. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰς νήσους ταύτας δὲν συνέβη οὐδεμία ἐπιμιξία μετὰ ξένων, τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα διετηρήθησαν ἀκεραϊότερα ἐκεῖ, ἢ εἰς τὴν Κίναν. Οὕτω, π. χ. μόνοι οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Χρυστῆς Χερβρόνητος καὶ τοῦ ἰνδικοῦ Ἀρχιπελάγους φέρουσι τὸ ἀρχαῖον ἐθνικὸν ἐνδυμα τῆς Κίνας· ἐνῶ οἱ μείναντες εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Κίναν, ἐβιάστησαν νὰ παραδεχθῶσι τὸ τῶν Μαντσούων, διὰ νὰ μὴ καταδεικνύῃ ἢ διαφορά τοῦ ἱματισμοῦ τὴν σμικρὸτητα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατακτητῶν.

Ἰδοῦ ἡ σημείωσις τῆς διὰ τὴν κηδείαν δαπάνης·	
Φέρετρον ἐκ ξύλου πολυτίμου, δραχμ.	366.
Σπολιτμοὶ τοῦ νεκροῦ	720.
Ἀντιμισθία ἱερέων	360
Χάρτης ἀναγκαῖος διὰ τὰς θυσίας	1560.
Κεφαλοδέσμια καὶ ζῶναι λευκοῖσι τοῦς θρηνηδοῦς.	1950.
Μνημεῖον, τάφος κλπ.	2250.
Μισθὸς ἀγωνιστῶν διὰ τρία ἡμερονύκτια.	450.
Δέκα χοῖροι.	720.
Διάφορα ζαχαρωτά.	810.

Ἡ ποσότης αὐτῆ δὲν ἐφάνη ὑπερβολικὴ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ πληρώσωσιν αὐτὴν κληρονόμους. Τοιαῦται δὲ εἶναι αἱ περὶ τῶν τελετῶν τούτων ιδέαι τῶν

κατοίκων τῆς Κίνας πάσης κλάσεως, ὥστε, ὅταν ἀποθάνῃ πτωχὸς τις ἢ οἰκογενεῖά του, δαπανῶσα ὅ,τι καὶ ἂν ἔχη διὰ τὴν κηδείαν, καταντᾷ νὰ στερῆται καὶ τοῦ ἐπιουσίου Ἀπέθανε πρό τινος εἰς Βαταβίαν πτωχὸς τις ἐργάτης ἔχων καὶ τινα χρέη. Ὅλη δὲ αὐτοῦ ἡ περιουσία συνίστατο ἐξ ἑκατὸν περίπου ρουπιέδων, ἧτοι ἐκ ποσότητος ἐπαρκούσης μόλις εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τὰ ἡμίση ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν κηδείαν, οἱ δὲ δανεισταὶ, ἂν καὶ πτωχοὶ, ὄχι μόνον δὲν παρεπονέθησαν ἀλλ' εὐχαριστήθησαν ἰδόντες συνταφέντα τὰ δάνεια μετὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτῶν.

ΑΕΡΟΣΤΑΤΑ.

Ἐμίλησεν ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει ἡ Πανδώρα περὶ τῆς θαυμασίας ἐφευρέσεως τοῦ Πετινίου, ἧς τινος τὸ ἐφευριστὸν ἀνεγνώρισε καὶ αὐτὴ ἡ Βιομηχανικὴ ἀκαδημία τῆς Γαλλίας. Ἐκτοτε πολλαὶ δοκιμαίαι ἐπανελήφθησαν ὑπὸ πολλῶν διὰ νὰ εὑρεθῇ τρόπος ἀσφαλῆς τῆς διευθύνσεως τῶν ἀεροστάτων. Αἱ ἐφημερίδες τῆς Εὐρώπης εἶχον ἀναγγεῖλαι πρό τινος ὅτι Ἴσπανός τις Μοντεμαγιὸρ τὸ ὄνομα, εὑρετέλος πάντων τὸν τρόπον τοῦτον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, τοιαύτη δοκιμὴ ἐγένετο ἐν Παριζίοις ἐνώπιον τῶν γνωστοτέρων δημοσιογράφων, ὑπὸ τοῦ ὥρολογιοποιῦ Ζουλλιέν, ἧτις, ὡς διασαλπίζει ὁ τύπος, ἐπέτυχε πληρέστατα. Ὁ Ζουλλιέν οὗτος, κατασκευάσας ἀερόστατον μικρὸν, μῆκος ἔχον ἐπτὰ ποδῶν καὶ σχῆμα ἰχθύος μεγαλοκεφάλου μετὰ πτερύγων καὶ οἰάκων, ἀνεπέτασεν αὐτὸ, προσδιορίσας πρὶν τὸν τόπον τῆς διευθύνσεως. Καθὰ βεβαιούσιν αἱ Γαλλικαὶ ἐφημερίδες, τὸ ἀερόστατον ἔφθασε ταχύτατα εἰς τὸν προτὸν ὄρον, ἂν καὶ βιασθῆν νὰ παλαίσῃ πρὸς ἐναντίον ἄνεμον.

—ο—

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Δὲν εἶν' τὸ αἰνίγμα βαρὺ,
Ἄν δὲν τὸ λύσης θὰ γελοῦν.
Σεπτὰ καθεὶς τὸ θεωρεῖ,
Καὶ ὡς τὸ βλέπουν, τὸ λαλοῦν.
Ἡ κεφαλὴ του ἂν κοπῇ,
Θενὰ φανοῦν εὐθὺς ἐπτὰ.
Καὶ ἀμέσως ποῦ μετατραπῇ,
Εὐθὺς . . —τί γίνεται; — πετᾷ.
Ἄνω κυττάζων, βλέπει σέ,
Καὶ κάτω βλέπων, βλέπει τὰ . .
Κ' εἰς ἀνάποδον τασεῖ
Τὸ μαῦρον ἦπάρ του βαστᾷ.

Σ. Κ. Κ.

(1) Οἱ ἡμέτεροι ἢ μᾶλλον αἱ ἡμέτεραι μυρολόγοι, ἃς οἱ ἀρχαῖοι ὀνόμαζον καὶ Καρῖναι, ἰδιαίτερος, ὡς οὐτα· ἐκ Καρίας· «δοκοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες, λέγει ὁ Φώτιος, θρηνηδοὶ τινες εἶναι, καὶ ἀλλοτρίους νεκροῦς ἐπὶ μισθῷ θρηνεῖν» κτλ. Ἡ λέξις μυρολόγος δὲν εἶναι βάρβαρος, ἂν καὶ βάρβαρον εἶναι τὸ ἔθος τοῦ μυρολογεῖν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠφανίσθη εἰσὲτι διόλου οὐδ' ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος· διότι μύρω, καὶ μύρεω, καὶ μύρομαι ἔλεγον οἱ Ἕλληνες τὸ κλαῖναι θρηνητῶ.